

Balatoni Integrációs és Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft.
Társadalomtudományi Kutatócsoport
✉ 8230 Balatonfüred, Lóczy L. utca 62.
@ tarsadalomkutato@balatonregion.hu

VÁLLALKOZÁSI HELYZETKÉP A BALATON KIEMELT ÜDÜLŐKÖRZETBEN

VÁLLALKOZÁSOK JELLEMZŐI A BALATON KIEMELT ÜDÜLŐKÖRZETBEN ÉS A BALATONT ÉRINTŐ HÁROM VÁRMEGYÉBEN

Balatonfüred – Siófok

2026

Tartalomjegyzék

1.	VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	8
2.	BEVEZETÉS.....	13
3.	MÓDSZERTAN.....	14
4.	VÁLLALKOZÁSOK ÁLTALÁNOS JELLEMZŐI A BALATON TÉRSÉGÉBEN	15
5.	VÁLLALKOZÁSOK MEGOSZLÁSA MÉRETKATEGÓRIÁK SZERINT	18
5.1.	ÁLTALÁNOS JELLEMZŐK	18
5.2.	EGYÉNI VÁLLALKOZÁSOK JELLEMZŐI A HÁROM VÁRMEGYÉBEN	19
5.3.	MIKROVÁLLALKOZÁSOK	32
5.4.	KISVÁLLALKOZÁSOK.....	41
5.5.	KÖZÉPVÁLLALKOZÁSOK.....	46
5.6.	NAGYVÁLLALATOK.....	52
6.	VÁLLALKOZÁSOK MEGOSZLÁSA NEMZETGAZDASÁGI ÁGAK SZERINT	57
7.	SZAKPOLITIKAI JAVASLATOK, AJÁNLÁSOK	109
	FELHASZNÁLT IRODALOM	111

Térképek jegyzéke

1. térkép Vállalkozások száma településenként a három érintett vármegyében	16
2. térkép Vállalkozások száma ezer állandó lakosra vetítve.....	17
3. térkép Egyéni vállalkozások aránya ezer állandó lakosra vetítve településenként	21
4. térkép Egyéni vállalkozások száma ezer állandó lakosra vetítve Somogy vármegye járásaiban...	22
5. térkép Egyéni vállalkozások száma ezer állandó lakosra vetítve Zala vármegye járásaiban	24
6. térkép Egyéni vállalkozások száma ezer állandó lakosra vetítve Veszprém vármegye járásaiban	25
7. térkép Mikrovállalkozások száma 1000 állandó lakosra vetítve (2024)	33
8. térkép Mikrovállalkozások száma ezer állandó lakosra vetítve Somogy vármegye járásaiban.....	34
9. térkép Mikrovállalkozások száma ezer állandó lakosra vetítve Zala vármegye járásaiban	35
10. térkép Mikrovállalkozások száma ezer állandó lakosra vetítve Veszprém vármegye járásaiban	36
11. térkép A kisvállalkozások aránya ezer állandó lakosra vetítve a három vizsgált vármegye településein	41
12. térkép Kisvállalkozások aránya ezer állandó lakosra vetítve járásonként	43
13. térkép Középvállalkozások száma (centrálisok) és tízezer állandó lakosra vetített aránya (árnyalati ábrázolás) a három vármegye településein.....	47
14. térkép Középvállalkozások aránya tízezer állandó lakosra vetítve járásonként.....	48
15. térkép Nagyvállalatok száma (centrálisok) és tízezer állandó lakosra vetített aránya (árnyalati ábrázolás) a három vármegye településein	53
16. térkép Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység nemzetgazdasági ág vállalkozásai járásonként, 10 ezer állandó lakosra vetítve	60
17. térkép Bányászat, kőfejtés nemzetgazdasági ág vállalkozásai járásonként, 10 ezer állandó lakosra vetítve	62
18. térkép Egyéb szolgáltatások nemzetgazdasági ág vállalkozásai járásonként, 10 ezer állandó lakosra vetítve	64
19. térkép Az építőipari vállalkozások járásonként, 10 ezer állandó lakosra vetítve	67
20. térkép A feldolgozóipar vállalkozásai járásonként, 10 ezer állandó lakosra vetítve	71
21. térkép A humán-egészségügyi, szociális ellátás nemzetgazdasági ág vállalkozásai járásonként, 10 ezer állandó lakosra vetítve	73
22. térkép A humán-egészségügyi, szociális ellátás nemzetgazdasági ág megoszlása méretkategóriák szerint	74
23. térkép Az ingatlanügyletek nemzetgazdasági ág vállalkozásai járásonként, 10 ezer állandó lakosra vetítve	76
24. térkép A kereskedelem, gépjárműjavítás nemzetgazdasági ág vállalkozásai járásonként, 10 ezer állandó lakosra vetítve	79
25. térkép Az kiadói tevékenységet, műsorszolgáltatást végző vállalkozások száma járásonként, 10 ezer állandó lakosra vetítve	81
26. térkép A közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás nemzetgazdasági ág vállalkozásai járásonként, 10 ezer állandó lakosra vetítve	83
27. térkép A mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat nemzetgazdasági ág vállalkozásai járásonként, 10 ezer állandó lakosra vetítve	85
28. térkép A művészet, sport, szabadidő nemzetgazdasági ág vállalkozásai járásonként, 10 ezer állandó lakosra vetítve	87

29. térkép Az oktatás nemzetgazdasági ágának vállalkozásai járásonként, 10 ezer állandó lakosra vetítve.....	90
30. térkép A pénzügyi vállalkozások sűrűsége járásonként, 10 ezer állandó lakosra vetítve	92
31. térkép A szakmai, tudományos, műszaki tevékenység nemzetgazdasági ág vállalkozásai 10 ezer állandó lakosra vetítve	94
32. térkép A szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás nemzetgazdasági ág vállalkozásai járásonként, 10 ezer állandó lakosra vetítve	96
33. térkép A szállítás, raktározás nemzetgazdasági ág vállalkozásai járásonként, 10 ezer állandó lakosra vetítve	99
34. térkép A távközlés, számítógépes programozás, információtechnológiai szaktanácsadás, számítástechnikai infrastruktúra és egyéb információs szolgáltatások nemzetgazdasági ágának vállalkozásai járásonként, 10 ezer állandó lakosra vetítve	102
35. térkép A villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás nemzetgazdasági ág vállalkozásai, 10 ezer állandó lakosra vetítve	104
36. térkép A vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés nemzetgazdasági ág vállalkozásai, 10 ezer állandó lakosra vetítve.....	107

Ábrajegyzék

1. ábra Vállalkozások megoszlása méretkategóriák szerint	19
2. ábra Járások egyéni vállalkozásainak ezer állandó lakosra vetített száma vármegyék szerint színezve, összehasonlítva a BKÜ (piros szaggatott vonal) és a három vármegye (fekete szaggatott vonallal) átlagával.....	27
3. ábra Egyéni vállalkozások megoszlása a tevékenység kezdete alapján	28
4. ábra Egyéni vállalkozások megoszlása nemzetgazdasági ágak szerint.....	31
5. ábra Mikro-vállalkozások megoszlása a tevékenység kezdete alapján	37
6. ábra Mikro-vállalkozások megoszlása nemzetgazdasági ágak szerint.....	40
7. ábra Kisvállalkozások megoszlása a tevékenység kezdete alapján	44
8. ábra Kisvállalkozások megoszlása nemzetgazdasági ágak szerint.....	46
9. ábra Középvállalkozások megoszlása a tevékenység kezdete alapján	50
10. ábra Középvállalkozások megoszlása nemzetgazdasági ágak szerint.....	52
11. ábra Nagyvállalatok megoszlása a tevékenység kezdete alapján	54
12. ábra Nagyvállalatok megoszlása nemzetgazdasági ágak szerint.....	56
13. ábra Vállalkozások száma és összes vállalkozáshoz viszonyított aránya nemzetgazdasági ágak szerint a három vármegye területén	57
14. ábra Vállalkozások száma és összes vállalkozáshoz viszonyított aránya nemzetgazdasági ágak szerint a BKÜ területén	58
15. ábra Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység nemzetgazdasági ág megoszlása méretkategóriák szerint	61
16. ábra Bányászat, kőfejtés nemzetgazdasági ág megoszlása méretkategóriák szerint.....	63
17. ábra Egyéb szolgáltatások nemzetgazdasági ág megoszlása méretkategóriák szerint.....	65
18. ábra Az építőipari vállalkozások megoszlása méretkategóriák szerint	69
19. ábra A feldolgozóipari vállalkozások megoszlása méretkategóriák szerint	72
20. ábra Az ingatlanügyletek nemzetgazdasági ág megoszlása méretkategóriák szerint.....	77
21. ábra A kereskedelem, gépjárműjavítás nemzetgazdasági ág megoszlása méretkategóriák szerint	80
22. ábra A kiadói tevékenység, műsorszolgáltatás nemzetgazdasági ág megoszlása méretkategóriák szerint	82
23. ábra A közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás nemzetgazdasági ág megoszlása méretkategóriák szerint	84
24. ábra A mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat nemzetgazdasági ág megoszlása méretkategóriák szerint	86
25. ábra A művészet, sport, szabadidő nemzetgazdasági ág megoszlása méretkategóriák szerint	88
26. ábra Az oktatás nemzetgazdasági ágának megoszlása méretkategóriák szerint	91
27. ábra A pénzügyi vállalkozások megoszlása méretkategóriák szerint	93
28. ábra A szakmai, tudományos, műszaki tevékenység nemzetgazdasági ág vállalkozásainak megoszlása méretkategóriák szerint	95
29. ábra A szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás nemzetgazdasági ág vállalkozásainak megoszlása méretkategóriák szerint	97
30. ábra A szállítás, raktározás nemzetgazdasági ág vállalkozásainak megoszlása méretkategóriák szerint	100

31. ábra A távközlés, számítógépes programozás, információtechnológiai szaktanácsadás, számítástechnikai infrastruktúra és egyéb információs szolgáltatások nemzetgazdasági ágának vállalkozásainak megoszlása méretkategóriák szerint.....	103
32. ábra A villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás nemzetgazdasági ág vállalkozásainak megoszlása méretkategóriák szerint	105
33. ábra A vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés nemzetgazdasági ág vállalkozásainak megoszlása méretkategóriák szerint	108

Táblázatok jegyzéke

1. táblázat Az egyes méretkategóriákba tartozó vállalkozások átlagos életkora	29
2. táblázat Az egyéni vállalkozások átlagos életkora nemzetgazdasági ágak szerint	30
3. táblázat A mikrovállalkozások átlagos életkora nemzetgazdasági ágak szerint	39
4. táblázat A tíz legtöbb kisvállalkozással rendelkező település sorrendje az összes településből a kisvállalkozások száma és népességükhöz viszonyított aránya alapján	42
5. táblázat A kisvállalkozások átlagos életkora nemzetgazdasági ágak szerint	45
6. táblázat A középvállalkozások átlagos életkora nemzetgazdasági ágak szerint	51
7. táblázat A nagyvállalkozások átlagos életkora nemzetgazdasági ágak szerint	55

1. Vezetői összefoglaló

Általános megállapítások

Az eredményeket összegezve megállapítható, hogy a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet mindhárom vizsgált vármegye esetében a vármegyei átlagot meghaladó vállalkozássűrűséggel rendelkezik. Ez elsősorban a tó keleti medencéjét, és a keleti medencéje körül található településeket jellemzi. Ehhez kapcsolódik Veszprém város térsége, amely a balatonfüredi, a balatonalmádi és a siófoki térséggel együtt egy egybefüggő, népességarányosan nagyszámú vállalkozást tömörítő területet hoz létre a kiemelt térség keleti részén. Itt a relatíve nagy népességű városok és a Balaton vállalkozásokat összpontosító hatása egyszerre fejti ki hatását, ami kedvezően hat a vállalkozássűrűségre. A vállalkozások népességarányosan nagy számban fordulnak elő a vármegyeszékhelyek járásaiban is, de mégsem érik el a nagy népességű, Balaton-parti városokat tartalmazó járások szintjét.

A vállalkozások sűrűségét tekintve megfigyelhető egyfajta nyugati irányú csökkenés a kiemelt térségben. Noha a part mentén a vállalkozások népességhez viszonyított aránya mindenhol magas, a háttértelepülések esetében nyugatra haladva egyre kevesebb vállalkozás jut egységnyi lakosra. Ezt Keszthely város térsége megtöri, a vállalkozások népességhez viszonyított száma itt újra magas. Ez a balatoni dominancia a nemzetgazdasági ágak széles körét érinti, de elsősorban a szolgáltató szektorra jellemző, a mezőgazdaságban e trendnek éppen ellenkezőjét látjuk. Az is kijelenthető, hogy a vállalkozások nagyobb sűrűsége nem egyes speciális, turizmusra épülő tevékenységi körök miatt magasabb, hanem csaknem minden ágazat és főtevékenység népességarányosan nagyobb gyakorisággal fordul elő.

A horvát-magyar határ menti, illetve a Veszprém vármegye nyugati, Vas vármegyével határos területei esetében a vállalkozások alacsony sűrűsége látszik, ami a nemzetgazdasági ágak széles körében egyaránt megfigyelhető, és feltehetően külső illetve belső periféria jellegüknek tudható be. Ez Somogy vármegyében egy jelentős, északkeleti-délnyugati felosztást alakít ki, melyet Kaposvár térsége valamelyest módosít a vállalkozások nagyobb arányú jelenlétével. Zala vármegyében a területi különbségek kisebbek, de a Zalaegerszegi, a Nagykanizsai és a Keszthelyi járások kedvezőbb helyzete egyértelmű. A horvát határ mentén található Letenyei és a Veszprém, illetve Vas vármegyékkel határos Zalaszentgróti járás mutat némi perifériás jelleget. Veszprém vármegyében meghatározó a tó keleti medencéje és a Veszprémi járás, de a már említett nyugati területek periférikus jellege

Megállapítást nyert továbbá, hogy a térség vállalkozásainak cégméret kategóriája és életkora között határozott összefüggés figyelhető meg. A kevesebb foglalkoztatottal és kisebb jövedelemmel rendelkező vállalkozások fiatalabbak, míg a nagyvállalatok felé haladva egyre nő az egyes cégméret kategóriákba tartozó vállalkozások átlagéletkora.

Megfigyelhető, hogy a nagyobb méretkategóriák felé haladva népességarányosan jobban csökken, mint a három vármegyében átlagosan. Míg egyéni, mikro- és kisvállalkozásból népességarányosan több fordul elő a kiemelt térségben, mint a három vármegye teljes területén, ez a középvállalkozásokhoz és nagyvállalatokhoz érve átfordul, és már népességarányosan nagyobb

számban jelennek meg az üdülőkörzeten kívül. Ez azt is jelenti, hogy a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet magasabb vállalkozássűrűsége a kisebb méretkategóriáknak köszönhető.

Egyéni vállalkozások

Az egyéni vállalkozás formában működtetett vállalkozások száma közel kétszerese a társas vállalkozásokénak. 56 463 egyéni vállalkozás tudja székhelyét a három vármegye területén, ezzel a legtöbb elemet tartalmazó vállalkozási formát adva. Részesedése az összes vállalkozásból 65,9%, vagyis a vállalkozások összességének csaknem kétharmada. A társas vállalkozások összesített száma 27 444 elemet tett ki. Ennek legnagyobb részét a mikrovállalkozások teszik ki 25 358 elemmel, ami az összes vállalkozás 29,6%-a. A három vármegyében 1 662 kisvállalkozás található, az összes elemszám 1,9%-át képviselve. Ezen túl 356 középállalkozás (0,4%) és 68 nagyvállalat (0,1%) tudja székhelyét a térségben.

A három vármegyében átlagosan 61,5 egyéni vállalkozás jut ezer lakosra. Ez a BKÜ esetében magasabb, 73,2. Somogy megyében a méretkategóriához tartozó vállalkozássűrűség relatíve alacsony, 57,3. Zala vármegyében ez 62,1, Veszprémben pedig 65,3.

A járási léptékű területi különbségek Somogy vármegye esetében a legmarkánsabbak. Míg déli járásai a horvát határ menti külső periféria térség részét képezik, és a három vármegyében a legalacsonyabb arányban rendelkeznek egyéni vállalkozásokkal, addig északi határa az országos összevetésben is fejlettnak mondható, egyre inkább Budapest vonzáskörzetébe tartozó Balaton térségbe esik, teljesen más demográfiai és gazdasági folyamatokkal, jelentősen eltérő közlekedési és közművi infrastrukturális fejlettséggel, ami a közvetve és közvetlenül is befolyásolja a népesség vállalkozási kedvét és lehetőségeit. A másik két vármegye járásában a vármegyei átlagtól való eltérés kisebb, ezzel együtt a vármegyei átlag érték is magasabb. Legnagyobb arányban a Balaton keleti medencéje körül, illetve a Veszprémi és Keszthelyi járásokban fordulnak elő.

Az egyéni vállalkozások átlagosan 5,1 évesek. A ma is működő vállalkozások zöme része 2020 után, legnagyobb részben 2024-ben jött létre.

Mikrovállalkozások

A három vármegyében 25 358 mikrovállalkozás működik, a BKÜ-ben 9 200. Átlagosan 27,6 mikrovállalkozás jut ezer állandó lakosra, míg az üdülőkörzetben 33,8. Összehasonlításként elmondható, hogy a mikrovállalkozások átlagos aránya alacsonyabb, mint az egyéni vállalkozások aránya a leginkább periférikus járásokban. Arányuk Somogy vármegyében a legalacsonyabb, 25,1 vállalkozás ezer főre vetítve. A vállalkozások elemszáma is itt a legalacsonyabb, 7 726. Ez közel azonos a Zala vármegyében számlált 7 791 vállalkozással, bár a mikrovállalkozások aránya itt 28,8, ezer állandó lakos viszonylatában. Veszprém vármegye magas népességszámához arányaiban is magasabb elemszám társul, 9 841 mikrovállalkozása 28,9-es arányt jelent ezer lakosra vetítve. A BKÜ átlag kimagasló 33,8. Legnagyobb arányban a Balaton keleti medencéje körül, illetve a Veszprémi és Keszthelyi járásokban fordulnak elő.

A mikrovállalkozások átlagosan 15,8 évesek. A ma is működő vállalkozások zöme része 2021-2023-ban, illetve 2011-ben jött létre.

Kisvállalkozások

A kisvállalkozások száma 1 662 a három vármegyében összesen, 545 a BKÜ-ben arányuk átlagosan 1,83/ ezer fő, míg az üdülőkörzetben magasabb, 2/ ezer fő. Járási szinten A kisvállalkozások megjelenésében jelentősen kiemelkedik a Balaton Siófoki-medencéje. Balatonnak még e méretkategóriában is érződik vállalkozásokat koncentráló hatása: a legmagasabb arányban a Siófoki, a Balatonfüredi és a Veszprémi járásokban fordulnak elő, de arányuk magas a Zalaegerszegi, Keszthelyi, Nagykanizsai és Balatonalmádi járásokban is.

A kisvállalkozások legnagyobb hányadát a feldolgozóipar teszi ki 22,3%-kal. 18,8%-ot képviselnek a kereskedelemmel, gépjárműgyártással foglalkozó vállalkozások. Magas arányban vannak jelen az építőipari és szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás szférák vállalkozásai is, előbbi 16, utóbbi 13,6%-kal. A többi nemzetgazdasági ág egyenként nem éri el a 7%-os értéket sem. Kevesebb nemzetgazdasági ágat ölelnek fel, kevesebb ágazatban működnek, mint a mikro-, vagy egyéni vállalkozások. A kiadói és műsorszolgáltatói tevékenységhez, illetve a közigazgatáshoz, társadalombiztosításhoz kapcsolódó vállalkozások köre teljesen hiányzik, e két ágazatban nincs kisvállalkozás.

A kisvállalkozások átlagos életkora a térségben 19,9 év. A jelenleg működő vállalkozások legnagyobb számban 2008-2010 között, illetve 1997 évben jöttek létre.

Középvállalkozások

A három vármegye területén 356 középvállalkozás működik. Számuk átlagosan 3,9/ 10 ezer fő, a BKÜ-ben alacsonyabb, 3/ 10 ezer fő. Nem hangsúlyos a Balaton, elsősorban a nagyobb városokhoz, járási és vármegyei központokhoz kötődnek.

Átlagosan 22,1 éve működnek, a ma is aktív vállalkozások legnagyobb számban 191-ben kezdték tevékenységüket.

A középvállalkozások több mint harmada (36,8%) feldolgozóipari vállalkozás, azon belül legnagyobb hányaddal fémmegmunkálás, fémszerkezet gyártás, de a tevékenységek széles skálájáról látunk cégeket. 13,5%-ot tesznek ki a „Kereskedelem, gépjárműgyártás” vállalkozásai, jellemzően élelmiszer kiskereskedelem és gépjármű-kereskedelem főtevékenységgel. Az egyéb nemzetgazdasági ágak részaránya már 8% alatti, de jelentős sújt képeznek az adminisztratív és szolgáltatás támogató tevékenységek, a szálláshely-szolgáltatások és vendéglátás nemzetgazdasági ágak vállalkozásai is.

Nagyvállalatok

A három vármegyében összesen 68, az üdülőkörzetben 17 nagyvállalat működik. Ez általánosan 7, üdülőkörzeti szinten 6 vállalkozás 100 ezer lakosra.

Átlagos életkoruk 26,3 év. Legnagyobb számban a rendszerváltást követő évtizedben alakultak, jellemzően annak is első négy évében.

A vizsgált három vármegyében mindösszesen huszonöt településen működik nagyvállalkozás. Ebből kilenc esetben községben: Zala vármegyében Bánokszentgyörgy, Csesztreg és Tófej településeken, Veszprém vármegyében Csehbánya, Mezőlak, Noszlop és Óbudavár községekben, Somogyban pedig Szennán és Pamukon. A további 43 vállalkozás székhelye városi jogállású település. Értelemszerűen elsősorban a nagyvárosokhoz kötődnek, Veszprémben 13, Kaposváron és Ajkán 7-7, Nagykanizsán, Siófokon és Zalaegerszegen pedig 6-6 nagyvállalat működik. Elsősorban tehát a városokban, városokhoz közel fekvő községekben fordulnak elő, bár ez nem kizárólagos.

A feldolgozóiparba 43 nagyvállalat tevékenységi köre sorolható be, az összes nagyvállalkozás fő tömegét, 63,24%-át adva. Az egyéb ágak aránya egyenként nem éri el a 6%-ot.

Vállalkozások megoszlása nemzetgazdasági ágak szerint

Legnagyobb tömegben az „Egyéb szolgáltatások” nemzetgazdasági ág vállalkozásai vannak jelen, 13 ezret meghaladó elemszámával az összes vállalkozás 15,3%-át teszi ki. 12 636 vállalkozásával második helyen állnak az építőipari vállalkozások, arányuk 14,8%. Több mint 10 700 vállalkozásával harmadik helyen áll a „Kereskedelem, gépjárműjavítás” nemzetgazdasági ág, 12,5%-ot téve ki a teljes sokaságból. A nemzetgazdasági ágak legnagyobb része 7 ezer és 2 ezer vállalkozást tartalmaz, nemzetgazdasági ági megoszlásban 8,2 és 3,2% közötti értékkel. Kivételt képez néhány kifejezetten alacsony elemszámmal működő nemzetgazdasági ág, melyeknek arányosan a 0,5%-ot sem érik el. Ilyen alacsony számú vállalkozással rendelkező nemzetgazdasági ág a primer szektort jelentő „Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat”, amely csak 317 (0,4%) vállalkozással rendelkezik. Alacsonyabb értéket képviselnek a „Vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés” 200 (0,24%), „Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás” 122 (0,11%), „Bányászat, kőfejtés” 64 (0,09%), „Kiadói tevékenység, műsorszolgáltatás, tartalomszolgáltatás és -terjesztés” 54 (0,07%) és „Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás” nemzetgazdasági ágak 21 (0,02%) elemmel.

Az üdülőkörzetben az építőipari vállalkozások száma a legmagasabb (4568; 15%), nem sokkal megelőzve az egyéb szolgáltatások vállalkozásait (4435; 14,6%). A kiemelt térségben is a kereskedelemmel és gépjárműjavítással foglalkozó vállalkozások száma a harmadik legmagasabb, 3 606 elemmel a vállalkozások körének 11,9%-át adja. Az egyes nemzetgazdasági ágak esetében nem figyelhető meg lényegi nagyságrendi eltérés az üdülőkörzet és a teljes vizsgált térség között, az egyes nemzetgazdasági ágak százalékos eltéréseinek mértéke minden esetben 1,5%-on belül marad, de jellemzően 1%-nál is kisebb. Kivételt a „Szálláshely- szolgáltatás, vendéglátás” nemzetgazdasági ág. Bár a vállalkozások számát tekintve nem számít a legnagyobbak – térségi

aránya az összes vállalkozásból 5,4% – részaránya az üdülőkörzetben ez mégis számottevően magasabb, 8,2%. A három vármegye ezen nemzetgazdasági ágba tartozó vállalkozásainak több mint fele, 53,7%-a a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben található.

2. Bevezetés

A Balatoni Integrációs és Fejlesztési Ügynökség Közhasznú Nonprofit Kft. Társadalomtudományi Kutatócsoportja 2001 óta végez a Balaton térségével kapcsolatos társadalmi-gazdasági témájú kutatásokat, melyek eredménye jóval több, mint száz fejlesztéspolitikai döntéselőkészítő kutatási zárótanulmány. A Balaton Fejlesztési Tanács 2024. február 16-i ülésén a 7. napirendi pont keretében, a 4/2024. (02.16.) BFT határozatban döntött arról, hogy fejlesztési forrása terhére kutatási keretet különít el a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben végrehajtandóérségi gazdaság-szociológiai kutatások elvégzésére. Jelen zárótanulmány e keret 2. számú moduljaként készült.

A Balaton térségét sajátos gazdasági és társadalmi folyamatok jellemzik. E folyamatok egyedi piaci környezetet alakítanak ki. Az elsősorban idősebb korosztályokhoz tartozó, pénzügyileg kedvezőbb helyzetű népesség térségbe történő költözése, az idegenforgalmi frekvenciát, a vonalas infrastruktúrák és városi jogállású települések sűrűsége, elsősorban a déli parton, valamint a térség egyre növekvő mértékű összekapcsolódása a Székesfehérvár és Budapest által meghatározott gazdasági tengellyel mind-mind olyan tényezők, melyek kétségtelenül a vállalkozások körét is érintik. Ennek ellenére a vállalkozások témaköre térségi szinten kevésbé ismert és kutatott, melynek oka elsősorban a szűrés és összegzési folyamatokon átesett, könnyen feldolgozható és alkalmazható, települési szinten közölt adatok hiányával magyarázható. A vállalkozásokról sem a Központi Statisztikai Hivatal (KSH), sem az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TeIR) adatbázisában nem találni aktuális, kutatásra alkalmas adatokat. Ennélfogva nem ismert, hogy a tó térségének speciális gazdasági-társadalmi helyzete hogyan befolyásolja a vállalkozások népességhez viszonyított számát, a vállalkozássűrűséget. Nem ismert, a vállalkozások milyen arányban oszlanak meg a különböző főtevékenységek és nemzetgazdasági ágak, vállalkozási méretkategóriák között, illetve milyen különbség figyelhető meg az ide tartozó vármegyék üdülőkörzeti és üdülőkörzeten kívüli területei között.

Jelen kutatás célja a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet és annak területét érintő három vármegye vállalkozási szerkezetének aktualizált, átfogó bemutatása. A tanulmány elkészítésével a vállalkozások megoszlását vizsgáljuk vármegyei, települési és járási szinten, az egyes méretkategóriák, nemzetgazdasági ágak és főtevékenységek keresztszeteiben, így friss és részletes képet alkotva a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet és a vonatkozó három vármegye vállalkozásszerkezetéről.

3. Módszertan

Kutatásunkban elsődlegesen a Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara által rendelkezésünkre bocsátott, vállalkozások bizonyos attribútumait tartalmazó, .xlsx formátumban átadott adatokat használtuk fel. Az adatbázis tartalmazta a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet (BKÜ) által érintett három vármegye – Somogy, Veszprém és Zala – területén székhellyel rendelkező összes vállalkozást. A táblázat végleges formáját 2025. december 16-án kaptuk meg, így az adatok az akkori állapotról adnak tájékoztatást.

Lévén az adatok nem tartalmazták egységes formátumban és egységes megnevezéssel az azonos székhely települések neveit, szükséges volt azok szűrése és egységesítése. A különböző területi szintekre történő aggregálást megvalósítandó, még további adatrendezésre volt szükség. Ennek okán települési, járási, vármegyei, valamint üdülőkörzeti kódolással láttuk el az adattáblát. Az említett táblázat a vállalkozásokat sorok szerint rendezve tartalmazza, egy sorban egy vállalkozást megjelenítve. Oszloponként – a területi kódok és azonosító információk mellett – a vállalkozások különböző attribútum adatai találhatók. Ezek közül jelen kutatásban a cégméret kategóriával, az alapítás időpontjával, a nemzetgazdasági ággal és a nemzetgazdasági ág alá tartozó főtevékenységgel foglalkoztunk. E kategóriák mentén a vállalkozások jól csoportosíthatók és elemezhetők, másrészt az egyéb jellemzők (például statisztikai létszám, nettó árbevétel, import-export tevékenység) esetében csak a vállalkozások körülbelül kétharmad részének adatával rendelkezünk, egyharmad rész ismeretlen volt. Vizsgáltuk az egyes mutatók más mutatókkal kialakított keresztösszefüggéseit. A területi különbségek szemléltetésére települési és járási szintű térképi ábrázolást használtunk, elsősorban a vállalkozások népességhez viszonyított arányát elemezve. Az egyes méretkategóriák területi megoszlásánál ezer, a nemzetgazdasági ágak területi megoszlásánál 10 ezer főre vetítettük a vállalkozások számát, ezt az adott térkép címében minden esetben jeleztük. A népességarányos számításokhoz a 2024-es év állandó népesség adatait használtuk, ez ugyanis az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TeIR) online felületén elérhető legfrissebb adat. A vállalkozások települési, járási és más területi szintű összegzéséhez a vállalkozások székhely települését vettük alapul.

Az Iparkamara által megküldött adatok rendezését és elemzését a Microsoft Excel programmal végeztük. Emellett a táblázatok és ábrák elkészítését is e programmal hajtottuk végre. Az adatok részletesebb elemzését az SPSS 29.0.2.0 felületén végeztük. Az egyes adatok térképi megjelenítéséhez pedig a QGIS 3.34.10 programot használtuk.

4. Vállalkozások általános jellemzői a Balaton térségében

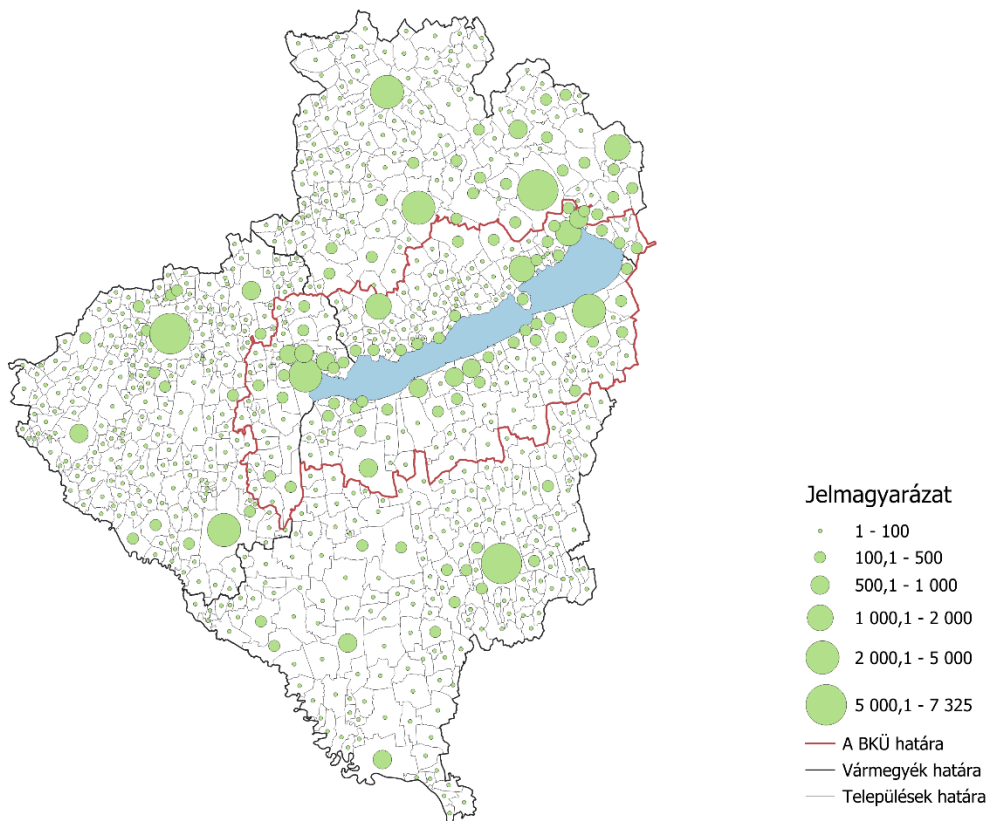
A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet által érintett három vármegyében – a Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara által rendelkezésünkre bocsátott adatok alapján – 85 658 vállalkozás rendelkezik székhellyel. Ebből 30 423 található a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet által lefedett területen. Ez 35,5%-os lefedettséget jelent a vállalkozások teljes köréből. Vagyis a három vármegye vállalkozásainak több mint egyharmada az üdülőkörzet valamely településére lett bejegyezve.

Vármegyékre bontva a BKÜ-ben található vállalkozások aránya Zala vármegyében a legalacsonyabb, 27,7%-a az összes vállalkozásnak. A vármegyében 26 615 vállalkozás rendelkezik székhellyel. A vármegye két legnagyobb települése, a székhely Zalaegerszeg, valamint az önálló iparkamarával rendelkező megyei jogú város Nagykanizsa sem esnek az üdülőkörzet működési területe alá. A vállalkozások legnagyobb részét Keszthely és Hévíz városok adják.

Veszprém vármegyében az összes vállalkozás aránya nagyjából megegyezik a három vármegye üdülőkörzeti reprezentációjával. A vármegyében összesen 32 441 vállalkozás működik, melyből azoknak 32,2%-a található a kiemelt térség valamely településén. Bár a vármegyeszékhely ez esetben sem része az üdülőkörzetnek, azzal határos település, így agglomerációs hatása a kiemelt térség vállalkozássűrűségében is érezteti hatását. Ez a jelenség méreténél fogva jóval mérsékeltebben, de Ajka esetében is fennáll. Ezen kívül Tapolca és Balatonfüred tekinthető nagyobb, a vármegye szempontjából is jelentős vállalkozási központnak.

Somogy vármegye esetében kimagasló az üdülőkörzet súlya. Ebben a vármegyében a 26 603 vállalkozás 47,4%-a üdülőkörzeti településhez köthető. Ezzel szemben a vármegyeszékhely Kaposvár település mindössze a vállalkozások 26,6%-át adja. Somogy vármegyében a Balaton déli partja jelentős központnak számít, ami a vállalkozások mennyiségét illeti. Míg a két másik megye esetében az üdülőkörzetek kívül is jelentős központok találhatók. Zala vármegyében Zalaegerszeg és a külön iparkamarával rendelkező Nagykanizsa, Veszprém vármegyében pedig az üdülőkörzettel határos Veszprém, valamint Pápa és a térséggel szintén határos Ajka is jelentős, kétezernél is több vállalkozással rendelkező központok.

1. térkép Vállalkozások száma településenként a három érintett vármegyében

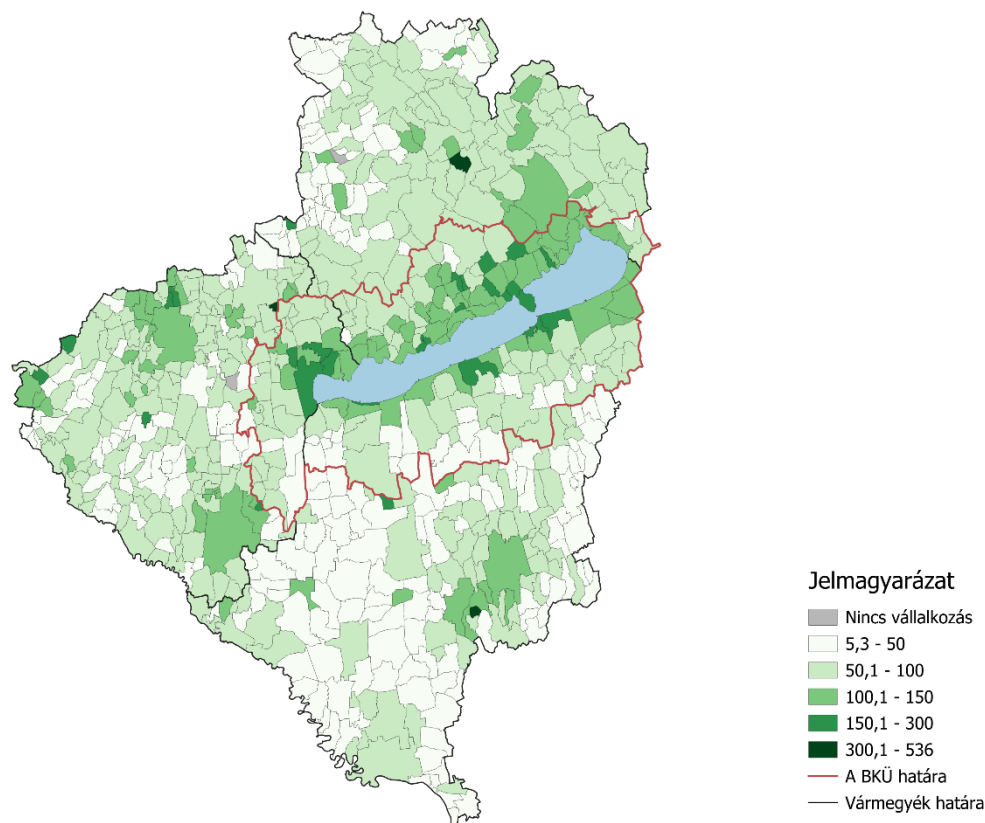

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

Mindössze két településen nem található semmilyen vállalkozás; ezek a Zalaegerszegi járásban található, 101 állandó lakossal rendelkező Zalaigrice és a Devecseri járásban fekvő, 137 állandó lakossal rendelkező Kisszőlős.

2. térkép Vállalkozások száma ezer állandó lakosra vetítve

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

Népességarányosan vizsgálva a települések vállalkozásainak számát még nagyobb balatoni dominanciát láthatunk. Ezer főre vetítve átlagosan 93,18 vállalkozás esik egy településre a három vizsgált vármegyén belül. Az üdülőkörzet településeinek fele, 90 település esetében mutatkozik ennél magasabb átlag. Ezzel összefüggésben az egységnyi lakosra vetített vállalkozások száma is magasabb, 111,78, az üdülőkörzeten kívüli településeken pedig mindössze 85,36. Vagyis 26-tal több vállalkozás jut átlagosan ezer főre egy üdülőkörzethez tartozó településen, mint egy azon kívül található.

A vármegyék népességarányosan vizsgált vállalkozásszáma Somogy vármegyében a legalacsonyabb, mindössze 86,5 vállalkozás jut ezer lakosra. Ugyanez az arány Veszprém vármegye esetében 95,1, Zala vármegyénél pedig 98,3.

5. Vállalkozások megoszlása méretkategóriák szerint

5.1. Általános jellemzők

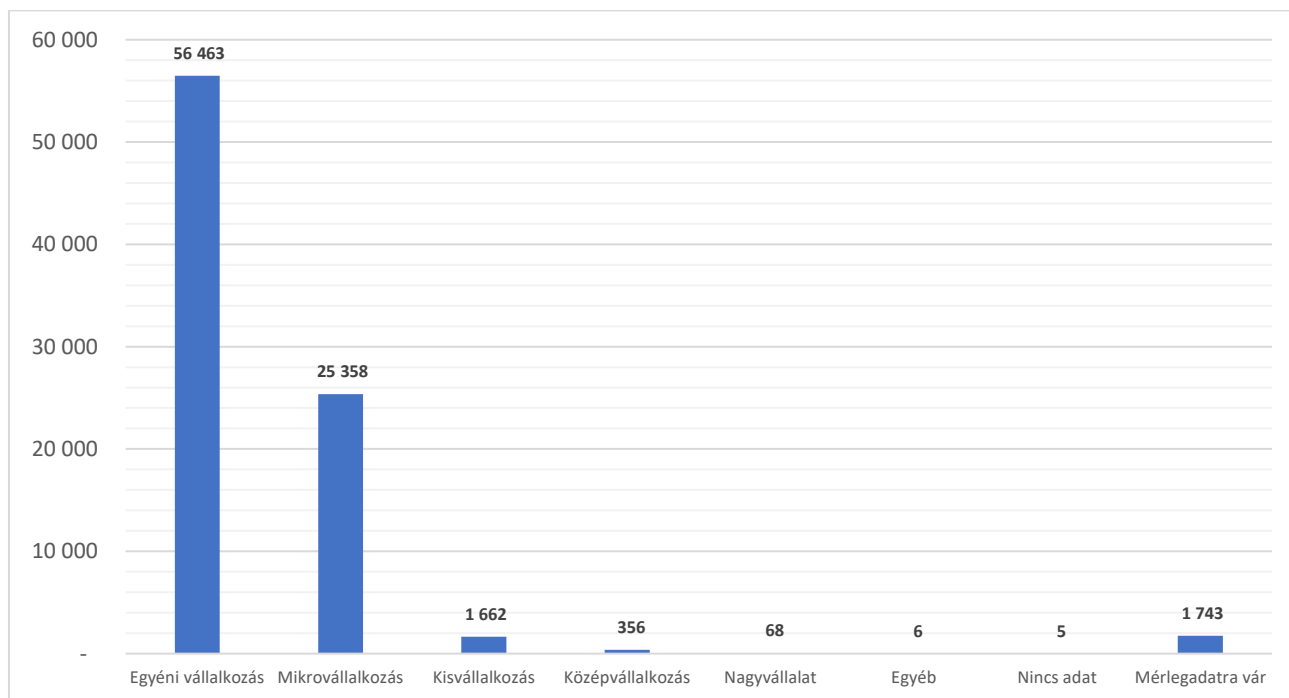
Kutatásunk egyik elsődleges elemzési szempontja a vállalkozások méret alapján történő kategorizálása, továbbá ennek mentén, az egyes kategóriák sajátosságaira és jellemzőire koncentráló elemzés. A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara által rendelkezésünkre bocsátott adattáblák tartalmazzák a vállalkozások méretére vonatkozó kategorizálást, így saját munkánkban is a Kamara által használt méretkategóriákat vettük át. A kamarai adatbázis alapján nyolc eltérő méretkategóriát állíthatunk fel.

A vállalkozások körében jelentős különbség tapasztalható a foglalkoztatottak számának és jövedelmüknek tekintetében. A 2004. évi XXXIV. törvény meghatározza az egyes vállalkozások méret szerinti kategorizálását, mely kategóriák a már említett foglalkoztatotti létszám és a mérlegfőösszeg alapján csoportosítják az egyes vállalkozásokat. A törvény alapján így öt kategóriát nevezhetünk meg. 10 főnél és 2 millió eurónak megfelelő nettó árbevétel vagy mérlegfőösszeg alatt a vállalkozást mikrovállalkozásnak tekintjük. Kisvállalkozásról 10-től 49 főig terjedő alkalmazotti létszám, valamint 10 millió eurónyi forintösszeznél kisebb mérlegfőösszeg alatt beszélünk. A középvállalkozás kategóriába az 50-249 fő közötti, 43 millió eurónál kisebb mérlegfőösszeggel rendelkező vállalkozások tartoznak. Nagyvállalatnak tekintünk minden olyan vállalkozást, ami mind az összeg, mind a létszám tekintetében túllépi a középvállalkozáshoz rendelt kritériumokat (2004. évi XXXIV. törvény).

Az Iparkamara által biztosított adatbázis emellett tartalmazza az egyéni vállalkozásokat, a mérlegadatra váró vállalkozásokat, illetve az „egyéb” címszó alatt szereplő vállalkozások körét is. Az egyéb kategóriába azon vállalkozások tartoznak, amelyek törvény 3. § (1) bekezdése szerint KKV-nak minősülnének, egyéb rendelkezések miatt azonban kiesnek ebből a kategóriából (2004. évi XXXIV. törvény). Az egyéni vállalkozások nem jelentenek elkülönülő méretkategóriát, viszont mivel az Iparkamara külön méretkategóriaként kezeli őket, munkánkban mi is így járunk el.

A következőkben az egyes cégméret kategóriák számáról és területi megoszlásáról tájékoztató legfontosabb adatokat, területi jellegzetességeket tárgyaljuk.

1. ábra Vállalkozások megoszlása méretkategóriák szerint

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

A vállalkozások méretkategóriák szerinti bontásáról összességében elmondható, hogy az egyes kategóriák elemszáma között jelentős elemszámbeli különbségek vannak. Az egyéni vállalkozás formában működtetett vállalkozások száma közel kétszerese a társas vállalkozásokénak. Előbbiből 56 463 tudta székhelyét a három vármegye területén, ezzel a legtöbb elemet tartalmazó vállalkozási formát adva. Részesedése az összes vállalkozásból 65,9%, vagyis a vállalkozások összességének csaknem kétharmada. A társas vállalkozások összesített száma 27 444 elemet tett ki. Ennek legnagyobb részét a mikrovállalkozások teszik ki 25 358 elemmel, ami az összes vállalkozás 29,6%-a. A három vármegyében 1 662 kisvállalkozás található, az összes elemszám 1,9%-át képviselve. Ezen túl 356 középvállalkozás (0,4%) és 68 nagyvállalat (0,1%) tudta székhelyét a térségben.

5.2. Egyéni vállalkozások jellemzői a három vármegyében

A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet által érintett három vármegye területén 56 463 egyéni vállalkozás működik. Ez 65,9%-os részesedést jelent az összes vállalkozásból, vagyis a vállalkozások közel kétharmada működik ebben a formában. Ezzel a legnagyobb elemszámú méretkategória csoport. Elemszáma több mint kétszerese a társas vállalkozásokénak, tehát a mikro-, kis-, közép- és nagyvállalkozásoknak együttesen. A társas vállalkozások köre 27 444 elemet számlál, így részesedésük mindösszesen 32%-át adja a vállalkozások összességének.

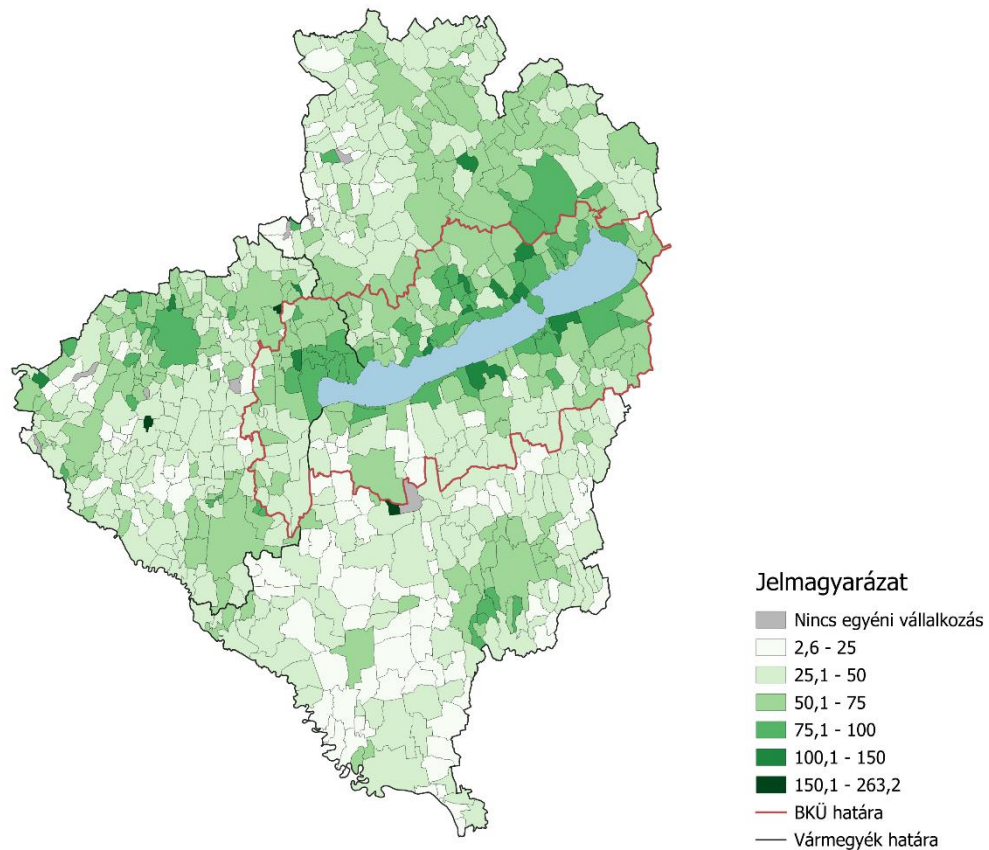
A tapasztalható területi különbségek nagyrészt megegyeznek az összes vállalkozás esetében mutatkozókkal, lévén a vállalkozások legnagyobb részét az egyéni vállalkozások teszik ki. Esetükben jelentős területi eltérésekről beszélhetünk, ami a vállalkozások ezen formájának

számbeli megjelenését érinti. Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy az egyéni vállalkozások találhatók meg a települések legszélesebb körében, így a vizsgált méretkategóriával nem rendelkező települések száma az egyéni vállalkozások esetében a legalacsonyabb.

A vállalkozások méretkategóriái közül az egyéni vállalkozások számítanak a legelterjedtebbnek. Központi településekhez és központi funkciókhoz kevésbé kötődő vállalkozási formákat is tartalmaz, így kisebb településeken is rendre találni legalább egy, ilyen formában működő vállalkozást. Az adatok megküldésének időpontjában a három vizsgált vármegye összesen 721 településén csupán 8 település nem rendelkezett egyetlen bejelentett egyéni vállalkozással sem. Ezek Somogy vármegyéből Libickozma, Zala vármegyéből Iborfia, Kozmadombja, Szijártóháza és Zalaigrice, Veszprém vármegyéből pedig Hetyefő, Zalameggyes és Kisszőlős. E települések mind 140 főnél kevesebb lakossal rendelkező községek.

A tárgyalt méretkategóriába tartozó vállalkozások közül Somogy és Zala vármegyét szinte azonos elemszám jellemzi: Somogy vármegyében 17 618, Zala vármegyében 17 677 ismert egyéni vállalkozással. Előbbi esetében 31,2%, utóbbinál 31,3%-os részesedés a három vármegye összességéből. Veszprém vármegye rendelkezik a legtöbb ilyen vállalkozással, s így azok legnagyobb hányadát is adja: 21 168 egyéni vállalkozása a három megye 37,5%-át teszi ki.

3. térkép Egyéni vállalkozások aránya ezer állandó lakosra vetítve településenként

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

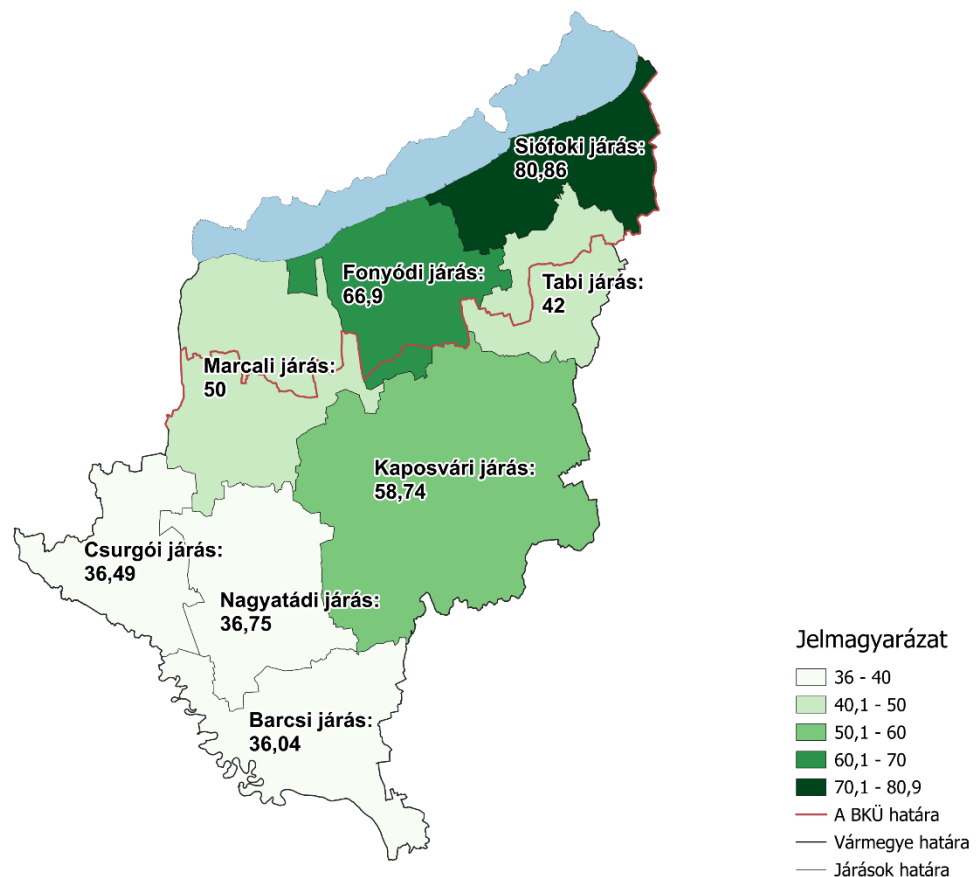
A vizsgált térség egyéni vállalkozásainak népességarányos képe érdekes területi különbségeket mutat. Egyfelől fontos megjegyezni a három vármegyei központ dominanciáját. Mindhárom vármegyében jelentősen kiemelkednek a vármegyei központok, e települések lényegesen nagyobb népességéhez arányosan is több magánvállalkozás társul. Veszprém, Zalaegerszeg és Kaposvár is kiemelkedik a környező települések közül, ezzel erősítve gazdasági súlyukat és központi szerepkörüket. Kaposvár környezetéhez viszonyított különbsége valamivel látványosabb, mint a másik két vármegye esetében.

Népességarányosan Somogy vármegye rendelkezik a legkevesebb egyéni vállalkozással. Ez ezer állandó lakosra vetítve 57,3 magánvállalkozást jelent, ami elmarad a három vármegye által képzett 61,4-es átlagtól. Ez a térképi ábrázoláson is szembetűnő: a térképen az ezer főre vetítve legfeljebb 25 egyéni vállalkozással rendelkező települések Somogy vármegyében jelennek meg a legnagyobb gyakorisággal, míg a másik két vármegye települései körében jellemzőbbek az ennél magasabb arányok. A vármegye esetében két nagy központot állapíthatunk meg, ami a magánvállalkozások népességhez viszonyított arányát illeti, melyekből az egyik ilyen központ a már említett Kaposvár és környéke. Itt a megyeszékhelyt környező, változatos lélekszámú települések esetében is a székhelyhez hasonló mértékben jelennek meg az egyéni vállalkozások. Kimagasló arányt mutat

néhány változatos lélekszámú, de minden esetben nyolcszáz lakos alatti zselici település, mint Szenna, Szilvásszentmárton, Patca és Kaposszerdahely.

A vármegye déli részén, Kaposvár vonalától délre az egyéni vállalkozások népességhez viszonyított aránya kifejezetten alacsony. A vizsgált vármegyék négy legalacsonyabb aránnyal rendelkező járásából három Somogy vármegye déli részén található. A Csurgói járás 36,5, a Nagyatádi 36,7, a legdélebbre fekvő Barcsi járás pedig 36 egyéni vállalkozással rendelkezik ezer lakosra vetítve. Ez utóbbi a vizsgált vármegyék legalacsonyabb aránnyal rendelkező járásává teszi. Míg Somogy vármegyében három járás is 40, ezer lakoshoz mért egyéni vállalkozással rendelkezik, a másik két vármegyében összesen kettőt találunk: Veszprém vármegyében a Devecseri (36,7), Zalában pedig a Letenyei (38,2) járásokat. E somogyi járások a magyar-horvát határ mentén húzódó külső periféria térség részét képezik, ahol a nagy gazdasági központok és az infrastrukturális hiányosságok mellett az országhatár korlátozó tényezőként való megjelenése és a határon átnyúló, vállalkozások közötti együttműködések hiánya is a gazdasági és demográfiai stabilitás ellenében jelentkeznek.

4. térkép Egyéni vállalkozások száma ezer állandó lakosra vetítve Somogy vármegye jáásaiban

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

Települési szinten rendre kevés egységnyi lakosra jutó magánvállalkozással találkozhatunk. E képet a térség városi jogállású települései és azok környezete töri meg valamelyest. A terület

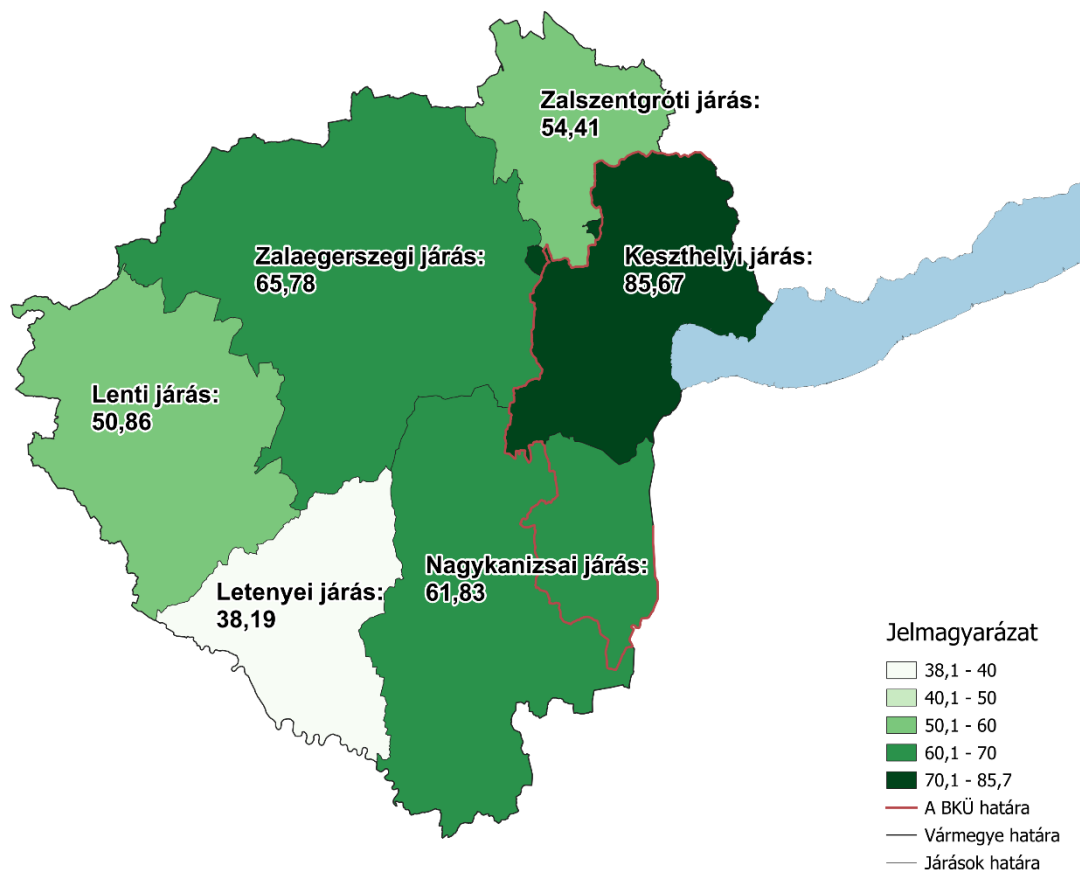
falvaira jellemző, ezer főre vetítve 2 – 25 egyéni vállalkozásnál magasabb értéket mutat Barcs és környezete, Kadarkút, Nagybjom, Nagyatád, valamint a Csurgót Nagykanizsával összekötő mellékutak mentén található települések köre, mely a horvát határ mentén Csurgó városán is túl, valamivel délebbre húzódik. Itt az egyéni vállalkozások egységnyi lakoshoz viszonyított aránya magasabb.

A vármegye északi részén, Kaposvár és Nagybjom vonalától északra már népességarányosan magasabb vállalkozásszámok jellemzőek. Az ezer főre vetítve legfeljebb 25 egyéni vállalkozással rendelkező települések, amik a vármegye déli felében jellemzőek voltak, itt sokkal kisebb gyakorisággal fordulnak elő. A Balaton felé haladva, ha nem is egyenletesen, de fokozatosan növekszik az egyéni vállalkozások aránya. A parti és partközeli települések esetében már a vármegyei átlagot jelentősen meghaladó értékekkel találkozunk.

A vármegye északi járásai esetében szintén jelentős különbségek mutatkoznak, a járásokat jellemző értékek mégis kedvezőbbek a délen fekvőkéinél. E járások területe részben vagy egészben már a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet részét képezi, de székhely településük minden esetben a kiemelt térségen belül található. A Tabi járásban a települések egységnyi lakosra jutó egyéni vállalkozásainak átlaga a környező járásokéhoz képest alacsonyabb (42/ ezer fő), noha így is kedvezőbb, mint az a vármegye határmenti járásainak esetében tapasztalható. A Tabi járás a három vármegye legalacsonyabb lélekszámú járása 12 ezer lakosával. Legnagyobb lélekszámú települése és egyetlen városa Tab mindössze 4 100 lakossal rendelkezik, a főbb központi funkciókat Siófok tölti be. A három partmenti járás esetében megfigyelhetünk egyfajta keletről nyugatra tartó csökkenést a magánvállalkozások arányában. A Siófoki járás térségi szinten a második legmagasabb (80,9) aránnyal jellemezhető, csak a Keszthelyi járás (85,7) rendelkezik ennél magasabb értékkel. Nyugatra a Fonyódi járás valamivel alacsonyabb (66,9), de a három vármegye átlagát (61,4) még mindig meghaladja. Keletre haladva, a Marcali járásban már csak 50 egyéni vállalkozás jut ezer lakosra, ami a vizsgált terület Balatonparti járásai esetében a legalacsonyabb. Települési léptékben alapvetően szembeötlő a parthoz való orientáltság. A part menti települések esetében jellemzően több magánvállalkozás jut egy lakosra, mint az a parttól távolabb esők esetében tapasztalható. A déli parton sok városi jogállású települést találunk (Siófok, Zamádi, Balatonföldvár, Balatonboglár, Balatonlelle, Lengyeltóti), Somogy vármegye városainak nagy része itt található, ezekben még környezetükhöz képest is magasabb az egyéni vállalkozások aránya. A parton nyugatra haladva a magas népességszámhoz viszonyított egyéni vállalkozás számmal rendelkező települések köre egyre inkább a parthoz orientálódik. Míg keleten jellemzően a parttól távolabb, a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet határáig magas arányról számolhatunk be, ez nyugatra haladva a parthoz szűkül. Valamelyest kivételt jelent Balatonlellétől délre, a 67-es számú főút mentén fekvő települések köre, itt a parttól távolabb is kedvezőbb arány jellemző. A Marcali járás – a Tabi járáshoz hasonlóan – városiányos, egyetlen városa a járásszékhely, amely a környezetéhez mérten arányaiban is több egyén vállalkozást tudhat magáénak, valamekkora koncentráció hatást kifejtve.

Zala vármegye esetében somogyénál valamivel több egyéni vállalkozás jut ezer lakosra, átlagosan 62,1. Területi szinten is kisebb eltérések mutatkoznak; egy közigazgatási egységgel lejjebb, járási szinten szemlélve kisebb mértékű eltéréseket tapasztalunk, az egyéni vállalkozások népességarányos megoszlása területi szinten kiegyenlítettebb.

5. térkép Egyéni vállalkozások száma ezer állandó lakosra vetítve Zala vármegye járásaiban

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

Egyedül a Letenyei járás esetében találunk olyan vállalkozássűrűséget, amely inkább a horvát határ mentén fekvő somogyi járások vállalkozássűrűségi adataira hasonlít, mintsem Zala vármegye egyéb járásaira. A Letenyei járás az említett somogyi járásokkal együtt a magyar-horvát határ menti külső periféria térség részét képezi, ahol a szolgáltatások kisebb sűrűsége jellemző, amely az egyéni vállalkozásokban is megjelenik. Mintegy közbeékelődve jelenik meg a Nagykanizsai járás, megtörve a Barcsi, Csurgói és Letenyei járások folytatólagosságát. Bár a Nagykanizsai járás határmenti települései a járáson belül relatívan alacsonyabb értékekkel jellemezhetők, a járásközpont gazdasági erejéből és közelségéből kifolyólag mégis előnyösebb helyzetben vannak más határ menti falvakhoz képest.

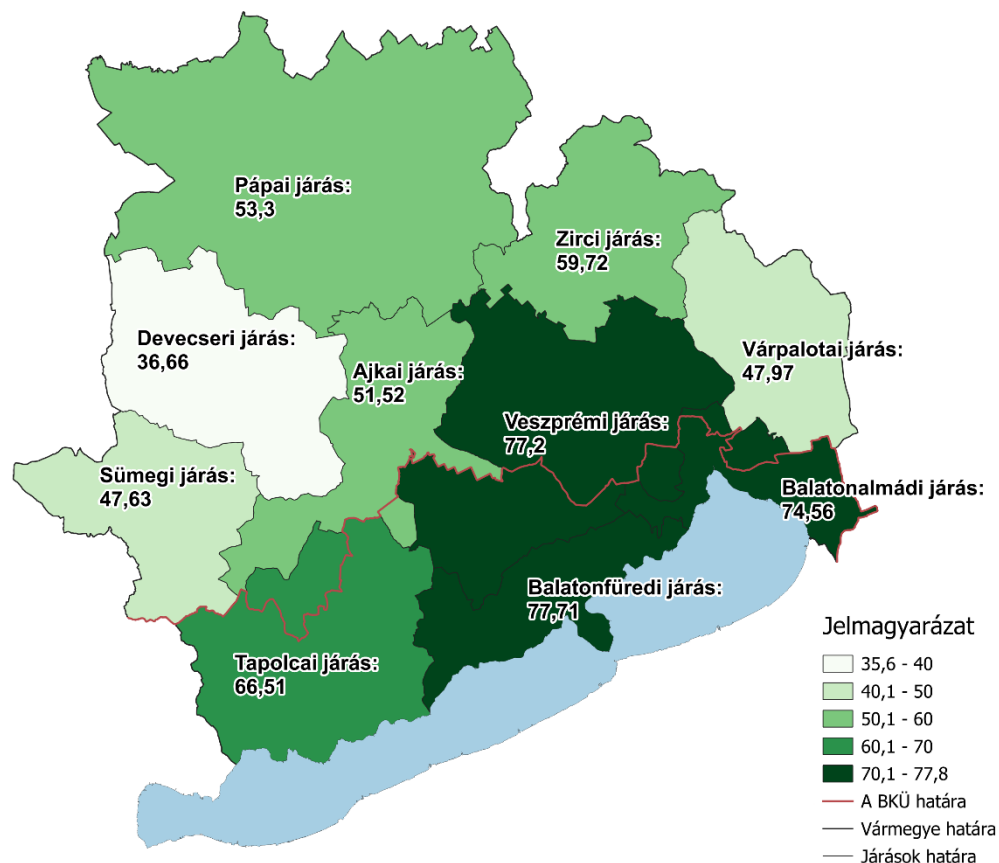
Zala vármegye esetében az egyéni vállalkozások három legnagyobb város, három gazdasági pólus köré összpontosulnak. Zalaegerszeg, Nagykanizsa és Keszthely központi szerepe térségi szinten is meghatározó, az egyéni vállalkozások aránya agglomerációs térségükben is magasabb. A Zalaegerszegi és Nagykanizsai járások népessége a legmagasabb, a magánvállalkozások egységni lakosra vetített aránya itt a vármegyei átlaghoz közeli.

A Keszthelyi járás kiemelkedő értékeket mutat mind vármegyei szinten, mind a három vármegye egységében vizsgálva. A Keszthelyi-riviéra és a Keszthelyi-fennsík települései, valamint a települései jellemzően 80-100 közötti egyéni vállalkozással rendelkeznek ezer állandó lakosra vetítve, ezzel egy kiterjedt, egyéni vállalkozásokban gazdag térséget alakítva ki. A járás legmagasabb aránnyal rendelkező települése a közel ötezer lakossal rendelkező Hévíz, itt 122 egyéni vállalkozás jut ezer lakosra.

Az egyéni vállalkozások egységnyi lakosra számolt aránya átlagosan Veszprém vármegyében a legmagasabb, 65,3. Noha az érték térségi szinten magas, a vármegyében – ahogy Somogyban is – megfigyelhető egyfajta Balaton - háttérregió dichotómia, amelyet Veszprém vármegye esetében kiegészül Veszprém várossal és vonzáskörzetével. Így a Balaton vonzáskörzete kiegészülve a vármegyeszékhellyel több egységnyi lakosra jutó egyéni vállalkozást eredményez a tótól távolabb is.

6. térkép Egyéni vállalkozások száma ezer állandó lakosra vetítve Veszprém vármegye járásaiban

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

A Vas vármegyével határos térségben rendre alacsony arányban jelennek meg az egyéni vállalkozások. Ez elsősorban a Sümegi és a Devecseri járásokat érinti. A Devecseri járás egyéni vállalkozásainak aránya (36,7) térségi szinten is alacsony, ez a horvát határ menti, dél- somogyi és dél- zalai járásokkal hozza egy szintre. A Sümegi járás esetében a székhely város és néhány környező település rendelkezik magas arányokkal, északra és nyugatra haladva már kifejezetten vállalkozáshiányos falvakat találunk, az egyéni vállalkozások száma ezer főre vetítve esetenként a 20-at sem éri el. A járás esetében a magánvállalkozások fő tömegét a székhely település és közvetlen környezete adja. Noha a Várpalotai járás a magánvállalkozások arányában a Sümegi járással azonos szintet mutat, és az Ajkai járás sem haladja meg azt jelentősen, az egyes települések közötti különbségek kisebbek, a vállalkozások száma ez utóbbi járások esetében egyenletesebben oszlik el. Várpalota és Ajka városok más járásközpontokhoz viszonyítva népességarányosan kevesebb egyéni vállalkozással rendelkeznek. A Zirci és Pápai járásokra jellemző a területi kiegyenlítettség, a központi települések és környezetük relatíve kedvezőbb, a Pápai járás esetében északi és nyugati határaihoz közel valamivel kedvezőtlenebb mutatókkal, ami az egyéni vállalkozások népességhez viszonyított számát illeti.

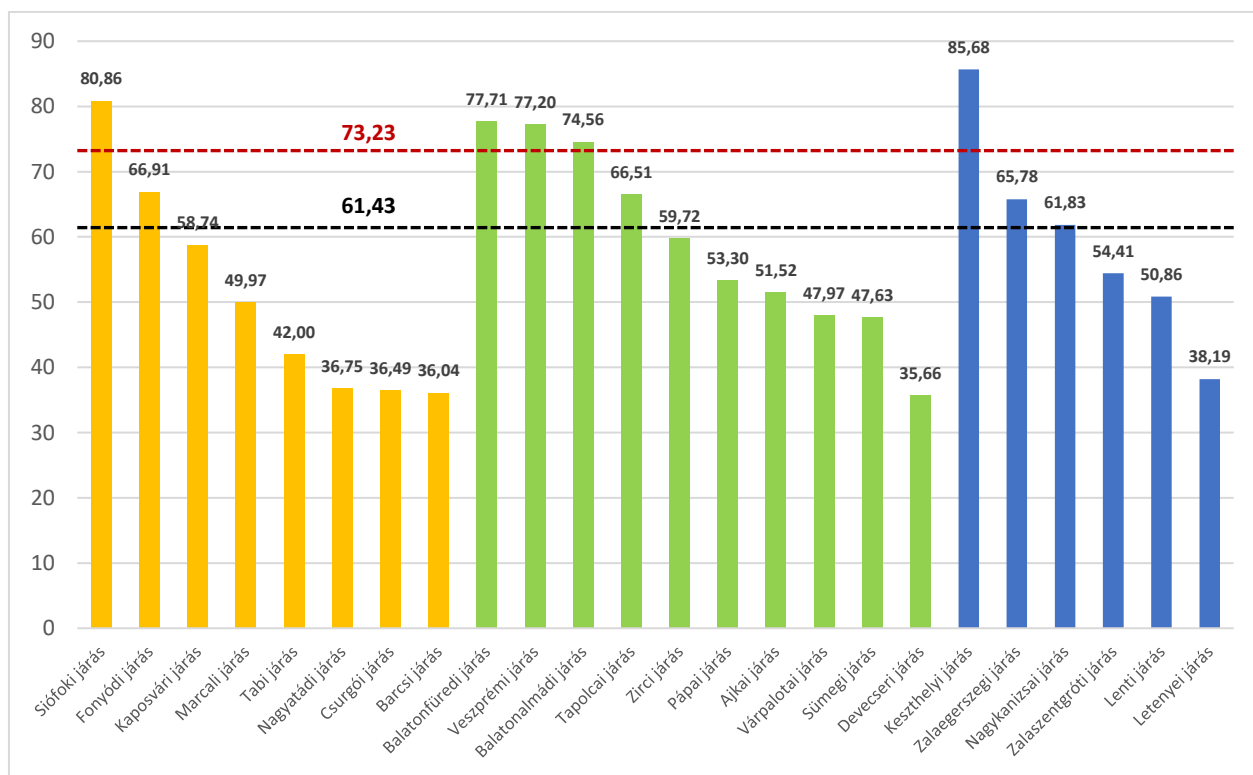
A vármegye vállalkozásainak fő tömegét egyértelműen a Veszprémhez és a Balatonhoz közel eső települések adják. Veszprém, Balatonfüred és Balatonalmádi járási központok egymáshoz közel helyezkednek el, ami a szolgáltatások és központi funkciók összpontosulásával, nagy mértékű koncentrációjával jár, ami az egyéni vállalkozások magasabb számát hozza magával. A három város által fémjelzett terület gazdasági ereje a környező településeken is érződik, a községek esetében is magas, átlagosan 70 vállalkozás/ ezer lakos az egyéni vállalkozások aránya. A part mentén nyugatra haladva, a 71-es számú főút és a 29-es számú vasútvonal menti községi jogállású településeket szintén az egyéni vállalkozások magas aránya jellemzi. Ez elsősorban a partmenti községek jellemzője. A parttól távolodva, ha nem is drasztikusan, de láthatóan visszaesik az egyéni vállalkozások száma. A veszprémi partszakasz nyugati felén, Balatonfüred Tapolca között nem találunk nagyvárost, nincs olyan település, ami központi szerepköréből és gazdasági erejéből fakadóan az egyéni vállalkozások népességarányosan magasabb számát eredményezné, és agglomerációs központként lépne fel. A Balatonfüred és Keszthely közötti part menti terület egyetlen városi jogállású települése Badacsonytomaj. Így a jelentős gazdasági központ, ami az egyéni vállalkozások számát növeli maga a Balatonpart, és az ahhoz társuló infrastruktúra, ami a már említett vasútvonallal és a főútvonallal kedvező közlekedési feltételeket biztosít. E parthoz orientált kép itt sem teljesen kizárólagos, kivételt képeznek a Nivegy-völgyben fekvő kistelepülések, mint Balatoncsicsó, Óbudavár vagy Szentjakabfa. Itt az egyéni vállalkozások aránya inkább a part közeli településekre jellemző, mintsem a Balaton-felvidék egyéb háttértelepüléseire.

Badacsonytomaj várost elérve a 29-es számú vasútvonal északra fordul Tapolca felé. A két várost összekötő szakaszon szintén a környezetüknél magasabb a magánvállalkozások népességhez viszonyított száma. Itt feltételezhetően a két város és a tópart együttes gazdasági ereje látható. Ez Tapolca városban már kevésbé érződik. Bár fontos központ, arányaiban mégis kevesebb egyéni vállalkozással rendelkezik, mint a part menti települések. A Tapolcai járás esetében az egyéni vállalkozások aránya (66,5 ezer lakosra vetítve) magasabb, mint a Balatontól távolabb fekvő

járások esetében, viszont alulmarad a vármegye keleti felén található Veszprém, Balatonalmádi és Balatonfüred járásokhoz képest.

A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet tekintetében egy jellegzetes területi mintázat rajzolódik ki, amely hasonlóan jelenik meg az északi és a déli part esetében. A nagyobb gazdasági központok a tó keleti medencéje mentén helyezkednek el. Ilyen északon Balatonfüred és Balatonalmádi a kiemelt térség határain túl kiegészülve Veszprémmel, délen pedig Siófok és térsége. Itt a parttól távolabb fekvő települések esetében is jellemzően magas az egyéni vállalkozások aránya. A kedvező egyéni vállalkozás aránnyal rendelkező települések köre nyugat felé haladva egyre inkább a parthoz szűkül, de a part mentén végig magas marad. Ez főleg Somogy Marcali járásában szembeötlő, de – kisebb eltérésekkel – az északi parton is megfigyelhető. Ez eredményezi a part menti járások arányának nyugat felé tapasztalható csökkenését mindkét part esetében. Nyugaton Keszthely és környezete már újra meghatározó gazdasági központként jelentkezik, az egyéni vállalkozások ezer lakosra vetített aránya a Keszthelyi járásban a legmagasabb.

2. ábra Járások egyéni vállalkozásainak ezer állandó lakosra vetített száma vármegyék szerint színezve, összehasonlítva a BKÜ (piros szaggatott vonal) és a három vármegye (fekete szaggatott vonal) átlagával

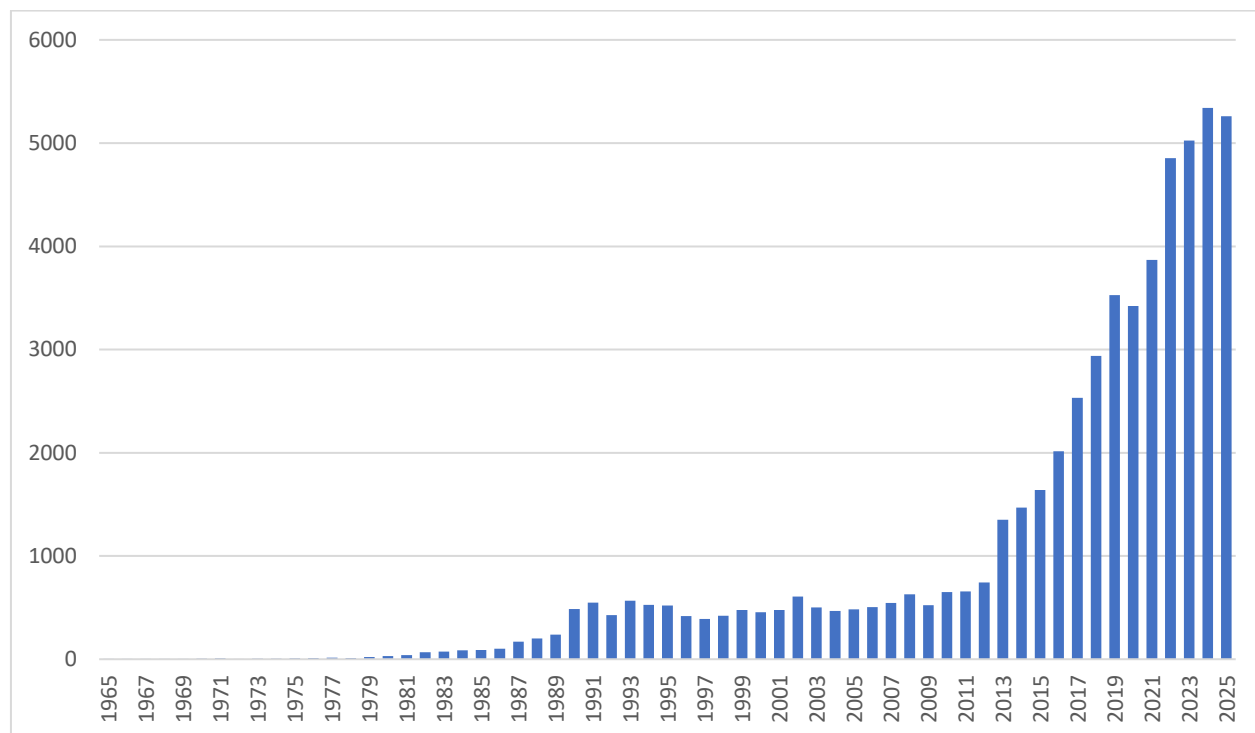

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

Az egységnyi lakosra jutó egyéni vállalkozások számát tekintve járási léptékű területi különbségek Somogy vármegye esetében a legmarkánsabbak. Míg déli járásai a horvát határ menti külső periféria térség részét képezik, és a három vármegyében a legalacsonyabb arányban rendelkeznek egyéni vállalkozásokkal, addig északi határa az országos összevetésben is fejlettnak mondható, egyre inkább Budapest vonzáskörzetébe tartozó Balaton térségbe esik, teljesen más demográfiai és

gazdasági folyamatokkal, jelentősen eltérő közlekedési és közművi infrastrukturális fejlettséggel, ami a közvetve és közvetlenül is befolyásolja a népesség vállalkozási kedvét és lehetőségeit. A másik két vármegye járásaiban a vármegyei átlagtól való eltérés kisebb, ezzel együtt a vármegyei átlag érték is magasabb.

3. ábra Egyéni vállalkozások megoszlása a tevékenység kezdete alapján

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

Az egyéni vállalkozások tevékenységük kezdete alapján széles időskálán mozognak. Míg a társas vállalkozások működését megalapozó jogszabályi változások csak 1988-tól tették lehetővé azok működését, az egyéni vállalkozások létesítése ennél jóval korábban lehetővé vált. A vizsgált területen ezért már 1965-ös tevékenységi kezdettel is találunk vállalkozást. E kategóriának mindössze 2,1%-a, 1 194 vállalkozás működik 1990-nél korábban. Fontos megjegyezni, hogy a 3. ábra nem az egyéni vállalkozások alapításának számát mutatja évenként, hanem csak a jelenleg működő egyéni vállalkozások tevékenységi kezdetének évszámáról tájékoztat. Vagyis nem alkalmas a vállalkozási kedv időbeli elemzésére, csak a jelenleg működő vállalkozások korának megállapítására.

A jelenleg működő magánvállalkozásokból jelentősen több kezdte tevékenységét 1990-1995 között, mint 1985 és 1989 között, ami a rendszerváltást követően kiszélesedő vállalkozási lehetőségekre vezethető vissza. Időben visszafelé haladva a tevékenységek kezdetét jelző évek között drasztikusan csökken a vállalkozások száma 2011-ig. 2010 és 1990 közötti tevékenységi kezdettel minden évből nagyjából azonos számban találunk vállalkozást. Ez a nagy mértékű számbeli csökkenés azt mutathatja, hogy az egyéni vállalkozások életkorának növekedésével csökken azok túlélési esélye. A három vármegyében jelenleg működő egyéni vállalkozások legnagyobb része a közelmúltban jött létre: 49,2%-uk, vagyis csaknem felük 2020 óta kezdte

gazdasági tevékenységét. A tevékenység kezdetének időpontja alapján e vállalkozási kategória tekinthető a legfiatalabbnak: az egyéni vállalkozások átlagos életkora 5,1 év a három vármegye területén.

A vállalkozásokra jellemző, hogy a nagyobb bevétellel és foglalkoztatotti létszámmal rendelkező méretkategóriák felé haladva a tevékenység kezdeti időpontja egyre korábbra tolódik. A térség nagyvállalatainak csaknem fele már harminc évnél idősebb. Bár jelen kutatás keretei nem teszik lehetővé ennek vizsgálatát, az adatok alapján feltételezhető a kisebb méretkategóriák nagyobb fluktuációja, a piaci szereplők élénkebb váltakozása. Ezt látszik alátámasztani az egyéni vállalkozások fiatal átlagéletkora is.

1. táblázat Az egyes méretkategóriákba tartozó vállalkozások átlagos életkora

Cégméret kategória	Átlagos életkor	Móduszérték éve
Egyéni vállalkozás	5,1	2024
Mikrovállalkozás	15,8	2021
Kisvállalkozás	19,9	2009
Középvállalkozás	22,1	1991
Nagyvállalat	25,9	1991; 1992; 1993

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

Nemzetgazdasági ágak tekintetében már nagyobb eltéréseket látunk a tevékenység kezdetének időpontját tekintve.

2. táblázat Az egyéni vállalkozások átlagos életkora nemzetgazdasági ágak szerint

Nemzetgazdasági ág	Átlagos életkor (év)	Nemzetgazdasági ág elemszáma
Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás	0,4	2
<i>Nemzetgazdasági ág nem ismert</i>	0,6	1
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	2,0	9
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	3,6	4591
Művészet, sport, szabadidő	3,7	2133
Távközlés, számítógépes programozás, információtechnológiai szaktanácsadás, számítástechnikai infrastruktúra és egyéb információs szolgáltatások	3,7	1801
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	4,1	2037
Oktatás	4,1	3190
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	4,2	262
Bányászat, kőfejtés	4,4	7
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	4,6	4240
Ingatlanügyletek	4,6	2503
Humán-egészségügyi, szociális ellátás	4,7	2060
Kiadói tevékenység, műsorszolgáltatás, tartalomszolgáltatás és -terjesztés	5,2	32
Egyéb szolgáltatás	5,3	11850
Építőipar	5,3	9016
Szállítás, raktározás	5,5	2346
Vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmérséklés	6,1	58
Kereskedelem, gépjárműjavítás	6,5	5230
Feldolgozóipar	6,6	2853
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	7,2	2242

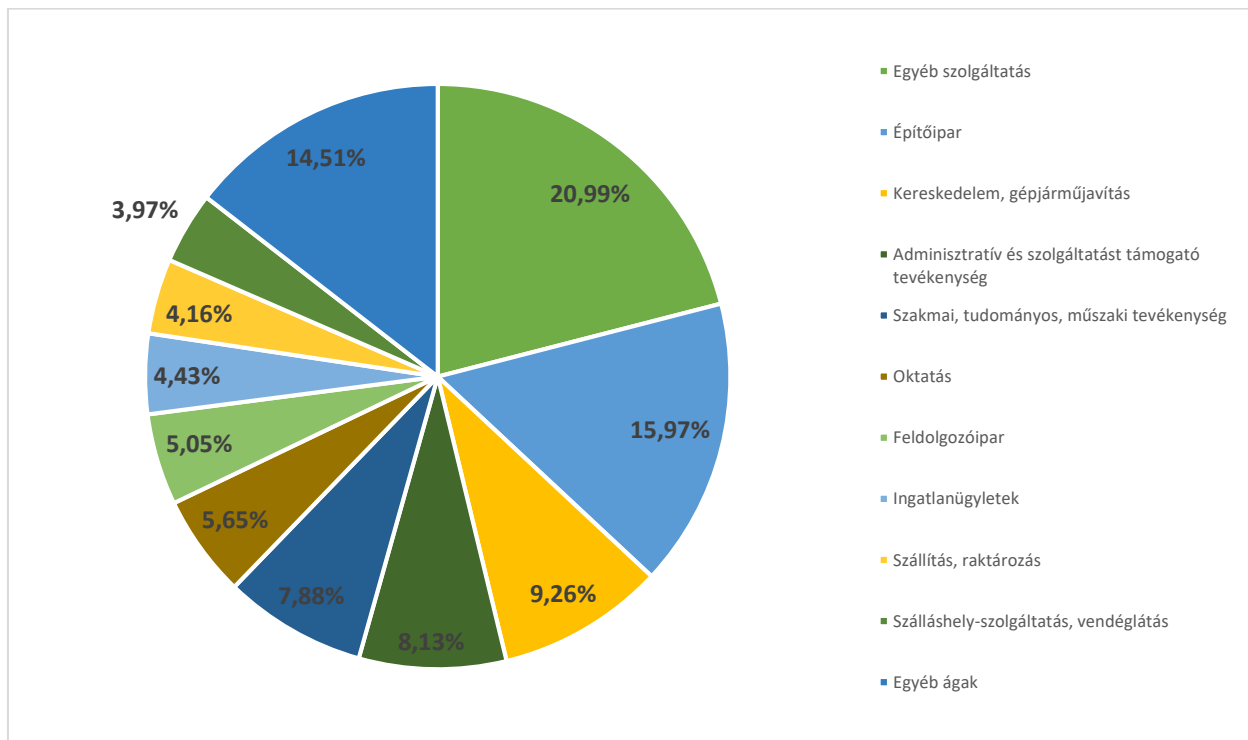
Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

A térségben a szálláshely-szolgáltatással és vendéglátással foglalkozó egyéni vállalkozások a legidősebbek, életkoruk átlagosan 7,2 év. Legnagyobb számban büfé, étterem és kocsmák formájában működnek, e tevékenység a szálláshely- és vendéglátás szolgáltatások 63%-át teszi ki. Jelentős még az üdülési célú és egyéb rövid távú szálláshely-szolgáltatás, elsősorban a Balaton-parti és

partközeli városok területén. Emellett magas átlagéletkorral rendelkeznek a különböző termékek értékesítésével és kereskedelmével és hulladékgazdálkodással foglalkozó vállalkozások is.

Legfiatalabbak az adminisztratív és szolgáltatást támogató vállalkozások közé tartozó üzletmenetet támogató, takarító és tisztító tevékenységet végző, zöldfelület-kezelő és személybiztonságért felelő magánvállalkozások, de relatíve alacsony átlagéletkorúak az informatikai fókuszúak is.

4. ábra Egyéni vállalkozások megoszlása nemzetgazdasági ágak szerint

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

Az egyéni vállalkozások esetében az egyes nemzetgazdasági ágak nagyon sok vállalkozást tartalmaznak. 11 850 vállalkozással az „Egyéb szolgáltatás” nemzetgazdasági ág képviselteti magát a legnagyobb arányban, az összes egyéni vállalkozás mintegy 21%-ával. A nemzetgazdasági ág sajátos jellemzői és az ide tartozó elemek száma miatt a vállalkozások főtevékenység alapján igen változatosak. Magas elemszámmal képviseltetik magukat a jellemzően kozmetikával és szépségápolással kapcsolatos, gyakran tanfolyamokkal megszerezhető végzettséget igénylő vállalkozások. Jelentős arányban vannak jelen a személygépjárművek elemeinek karbantartásával kapcsolatos vállalkozások is. 9 016 elemmel az építőipari tevékenységet végző magánvállalkozások 16%-ot képviselnek, jellemzően villanszerelés, festés, mázolás, kőművesmunka és tetőszerkezet-építés főtevékenységgel. A „Kereskedelem, gépjárműjavítás” nemzetgazdasági ág mintegy 5 200 vállalkozással csaknem 10%-ot tesz ki, nagyrészt vegyes kiskereskedelem és használtgépjármű-kereskedelem tevékenységgel.

Az egyéni vállalkozások esetében fontos megjegyezni, hogy minden nemzetgazdasági ágban van működő vállalkozás. A nagyobb méretkategóriák esetében ez már nem feltétlenül jellemző, jóllehet a „Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás”, a „Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás” és a „Bányászat, kőfejtés” nemzetgazdasági ágak elemszáma nagyon alacsony, egyenként a tízet sem éri el. A nemzetgazdasági ágak átlagos elemszáma mintegy 2 800.

5.3. Mikroállalkozások

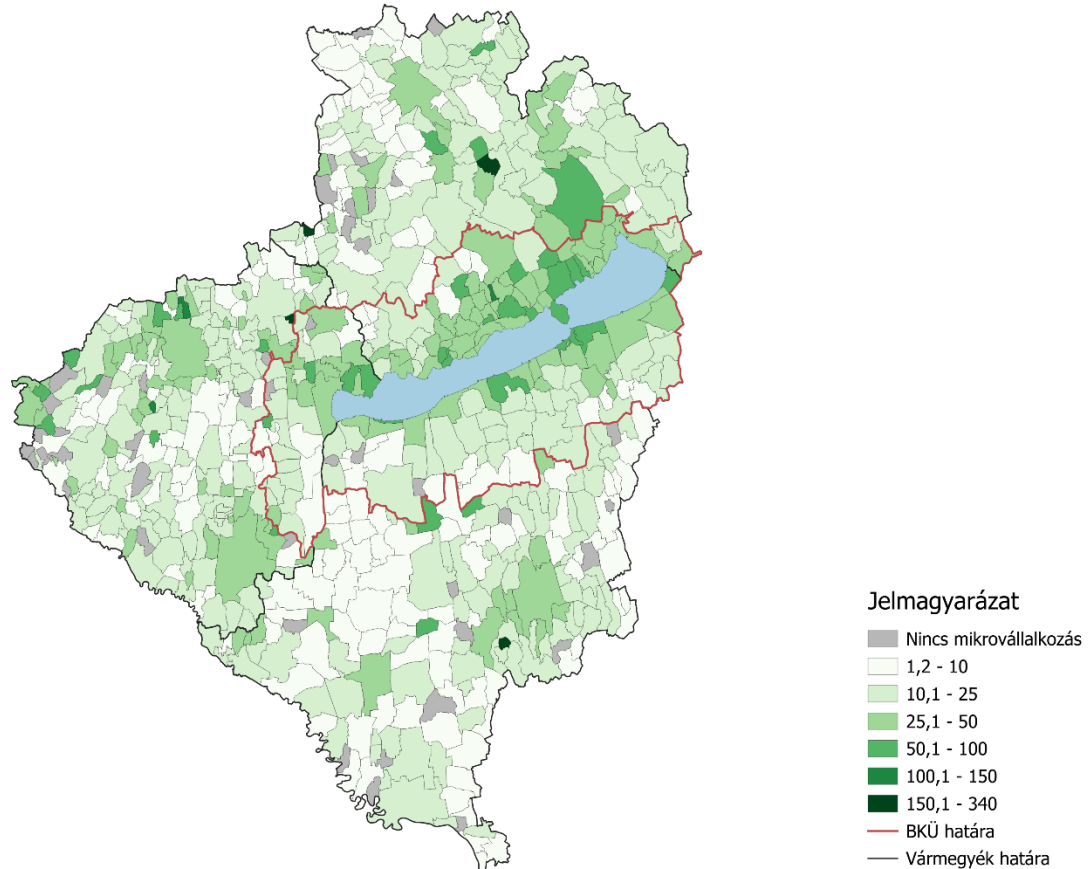
A vizsgált terület vállalkozásainak méretkategóriák szerinti bontásában a mikroállalkozások jelentik a második legnagyobb elemszámú csoportot (2. ábra). Számuk a három vármegye területén 25 358 darab. Ez az összes vállalkozásnak még mindig jelentékeny része, 29,6%-a. A mikroállalkozások társas vállalkozásoknak minősülnek, a társas vállalkozások legkisebb méretkategóriája, ugyanakkor a társas vállalkozások tömegének túlnyomó részét adják.

A mikroállalkozások, lévén összesített számuk is kisebb az egyéni vállalkozásokénál, népességarányosan is kisebb számban vannak jele. Ezzel együtt a települések széles körében megjelennek: a három vármegye 721 településéből mindössze 46 esetében nem számolhatunk be nyilvántartott mikroállalkozásról. E mikroállalkozással nem rendelkező települések jellemzően ott találhatóak, illetve azokon a területeken jelennek meg csoportosan, ahol az egyéni vállalkozások száma is alacsonyabb, népességhez viszonyított arányuk nagyon kicsi. Ilyen területnek számít Somogy vármegye déli része, Veszprém vármegyében a Sümegi és Devecseri járások határa, és Zala vármegye kisebb lélekszámú települései. Somogy vármegye esetében a mikroállalkozásokkal nem rendelkező községek a vármegyeszékhely környékén is előfordulnak, megjelenésük elszórtabb és kevésbé követ területi mintákat, mint a két másik vármegye esetében.

Már a mikroállalkozásoknál is megfigyelhető – jellemzően kis foglalkoztatotti létszámuk ellenére – a központi településekhez körüli magasabb mértékű koncentráció, ami az egyéni vállalkozások esetében kevésbé volt jellemző. Ennek oka részben az, hogy a mikroállalkozások tevékenységi köre szélesebb spektrumon mozog, olyan tevékenységet is végeznek, amely az egyéni vállalkozásokra nem jellemző, tökeigényesebb, adott esetben több szakértelmet igényel, ami a gazdasági központokhoz való erősebb kötöttséget eredményezi.

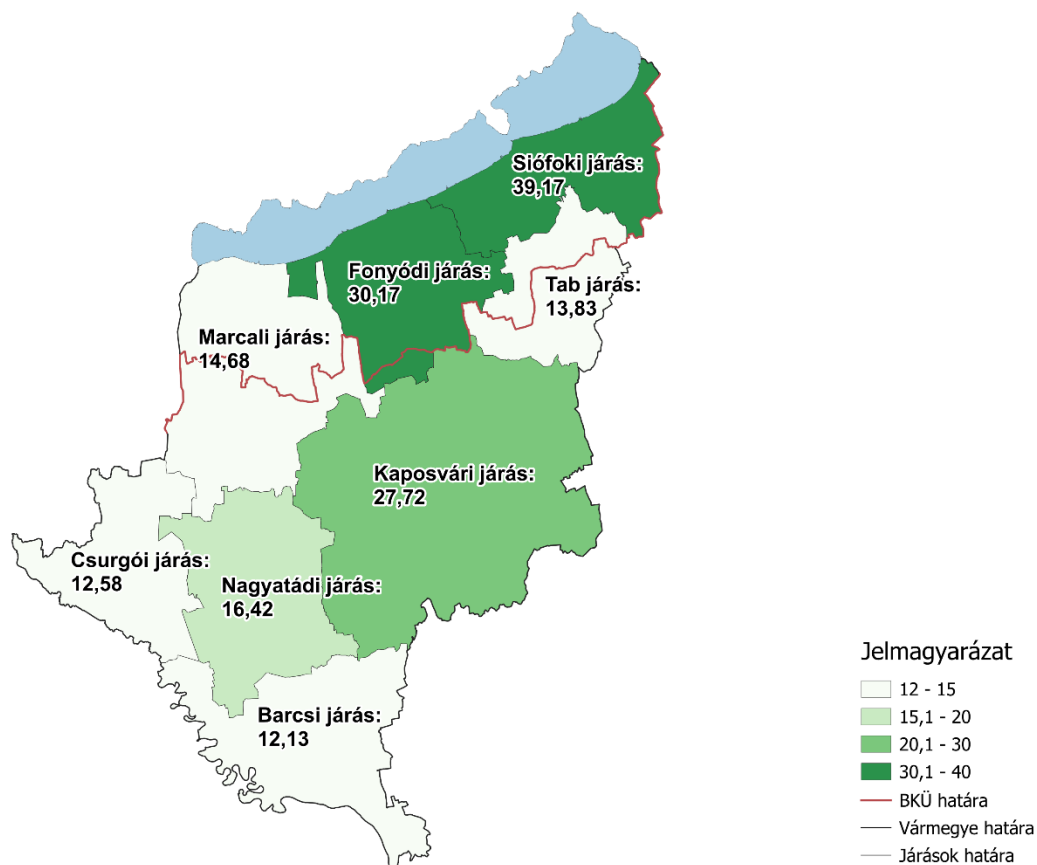
7. térkép Mikrovállalkozások száma 1000 állandó lakosra vetítve (2024)

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

A három vármegyében átlagosan 27,6 mikrovállalkozás jut ezer állandó lakosra. Ez jóval alacsonyabb az egyéni vállalkozások esetében tapasztalt 61,4-es átlagtól. Összehasonlításként elmondható, hogy a mikrovállalkozások átlagos aránya alacsonyabb, mint az egyéni vállalkozások aránya a leginkább periférikus járások egyéni vállalkozásainak száma. A vállalkozások ezen méretkategóriájába tartozó elemek száma népességarányosan Somogy vármegyében a legalacsonyabb, 25,1 vállalkozás ezer főre vetítve. A vállalkozások elemszáma is itt a legalacsonyabb, holott népessége önmagában ezt nem predesztinálja: 7 726 mikrovállalkozás működött a vármegyében az adatszerzés eszmei időpontjában. Ez közel azonos a Zala vármegyében számlált 7 791 vállalkozással, bár e vármegye népességszáma közel 30 ezer fővel alacsonyabb (~270 ezer fő), a mikrovállalkozások aránya itt 28,8 ezer állandó lakos viszonylatában. Veszprém vármegye magas népességszámához (~340 ezer fő) arányaiban is magasabb elemszám társul, 9 841 mikrovállalkozása 28,9-es arányt jelent ezer lakosra vetítve.

8. térkép Mikrovallalkozások száma ezer állandó lakosra vetítve Somogy vármegye járásaiban

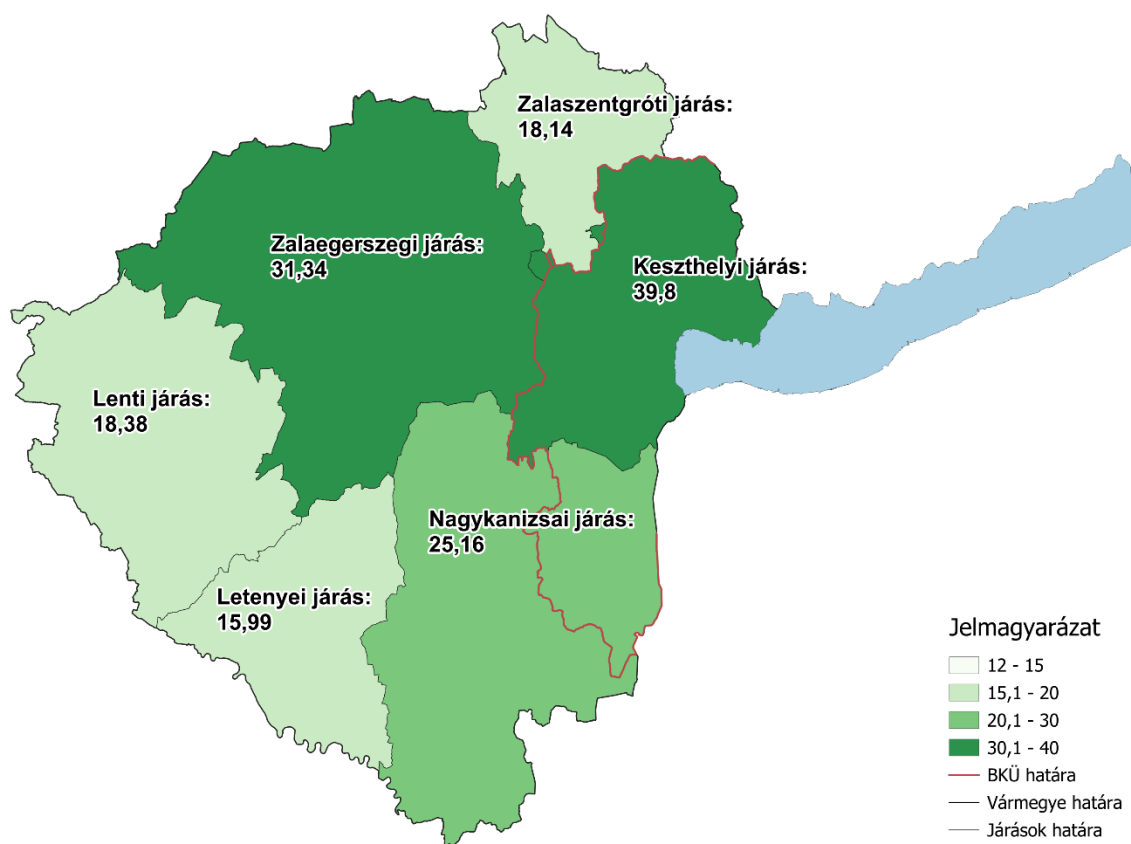

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

A mikrovállalkozások esetében a vármegyéken belüli területi különbségek nagyon hasonlóak az egyéni vállalkozások esetében tapasztaltakhoz, kiegészülve néhány szembeötlő eltéréssel. Somogy vármegyében a 25,1-es átlag egyik járás esetében sem jellemző érték. Nagy területi eltérések mutatkoznak az egyes járások között, amelyek – többek között – a korábban már tárgyalt gazdasági és infrastrukturális jellemzők területi eltéréseire vezethetők vissza. Jelen vármegye esetében két nagy központ látszik kirajzolódni: Kaposvár és vonzáskörzete, valamint a Balaton és az azt környező települések által alkotott északi térség. A mikrovállalkozások népességhez mért száma a két határmenti járásban a Barcsi (12,1) és a Csurgói (12,6) járásokban a legalacsonyabb. Ez elsősorban a korábbiakban már említett földrajzi helyzettel és gazdaságföldrajzi adottságokkal magyarázható. E területen nincs nagyváros, amely jelentős gazdasági központként a vállalkozások, így a mikrovállalkozások működése szempontjából ösztönzőleg tudna fellépni. Emellett az országhatár és jelentékeny korlátozó tényező. A Marcali járás (14,7) esetében települési szinten szembeötlő a Balaton és a járásszékhely szerepe: a mikrovállalkozások aránya a part mentén nem különbözik a Fonyódi és Siófoki járások part menti településeitől; ez a parttól távolodva változik gyorsan és jelentősen. Marcali és környezete még környezeténél több mikrovállalkozással rendelkezik, délre haladva, az Üdülőkörzet határait átlépve már mikrovállalkozásokban szegény településekkel találkozunk. A Fonyódi (30,2) és Siófoki (39,2) járások esetében is megnevezhető

egy határozott parti dominancia, de a vállalkozások e csoportjának magas aránya nem korlátozódik szigorúan a tópartra, attól távolabb is relatíve magas, gyakran a vármegyei átlag mértékét közelíti. A Siófoki és Kaposvári járások közé ékelődött Tabi járás szomszédainál alacsonyabb, ezer lakosra vetítve 13,8 mikrovállalkozással jellemezhető. A területi különbségek nem jelentősek, a járás esetében inkább a vármegyeszékhelytől és a Balatontól való távolság a meghatározó, amely – még Tabbal együtt is – kevesebb mikrovállalkozás működtetését teszi lehetővé. A vármegye leginkább vállalkozáshiányos térsége a Tolna vármegyével közös határa, valamint a Marcali és Csurgói járások határán fekvő területe.

9. térkép Mikrovállalkozások száma ezer állandó lakosra vetítve Zala vármegye járásaiban

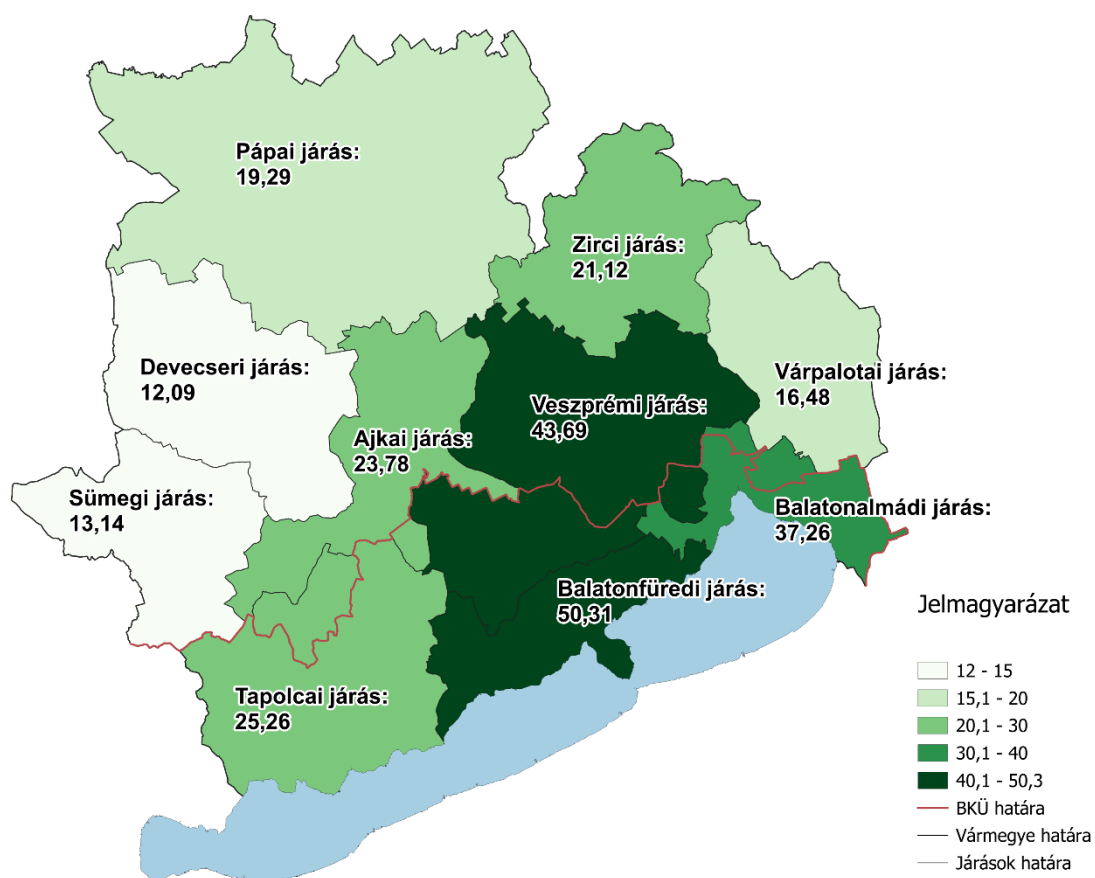

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

Zala vármegyénél a mikrovállalkozások esetében is a kisebb mértékű területi különbségek jellemzőek, a vállalkozások ezen méretkategóriájának területi megjelenése mégis differenciáltabb, mint az egyéni vállalkozások esetében. A három nagyváros, Zalaegerszeg, Keszthely és Nagykanizsa környezete emelkedik ki egyértelműen, e területek járási szinten is felülreprezentáltak. A járások székhelyei, illetve a hozzájuk tartozó vonzáskörzetek településeiben a mikrovállalkozások relatíve magas aránya jellemző. A nagyvárosok közötti, jellemzően aprófalvas térségekben a mikrovállalkozások népességhez viszonyított száma már alacsony, nem jellemző a mikrovállalkozások megjelenése az aprófalvakban. Kivételt képeznek a központi

városokat összekötő útvonalak mentén fekvő falvak. Ilyen például a Keszthely környezetét a Nagykanizsa térségével és az M7-es gyorsforgalmi úttal összekötő 7522-es út, melynek mentén a települések mikrovállalkozásainak népességhez viszonyított aránya a környező falvakénál magasabb, ami a térképi megjelenítésen is szembeötlő. Bár járási szinten továbbra is a Letenyei járás tekinthető a leginkább periférikusnak, és a mikrovállalkozások aránya is itt a legalacsonyabb (~16 vállalkozás/ezer fő), mégis a Zalaegerszeg, Nagykanizsa és Keszthely által közrezárt, nagy várossal nem rendelkező, jellemzően falvak között felosztott terület tekinthető igazán vállalkozásszegénynek.

10. térkép Mikrovállalkozások száma ezer állandó lakosra vetítve Veszprém vármegye járásaiban

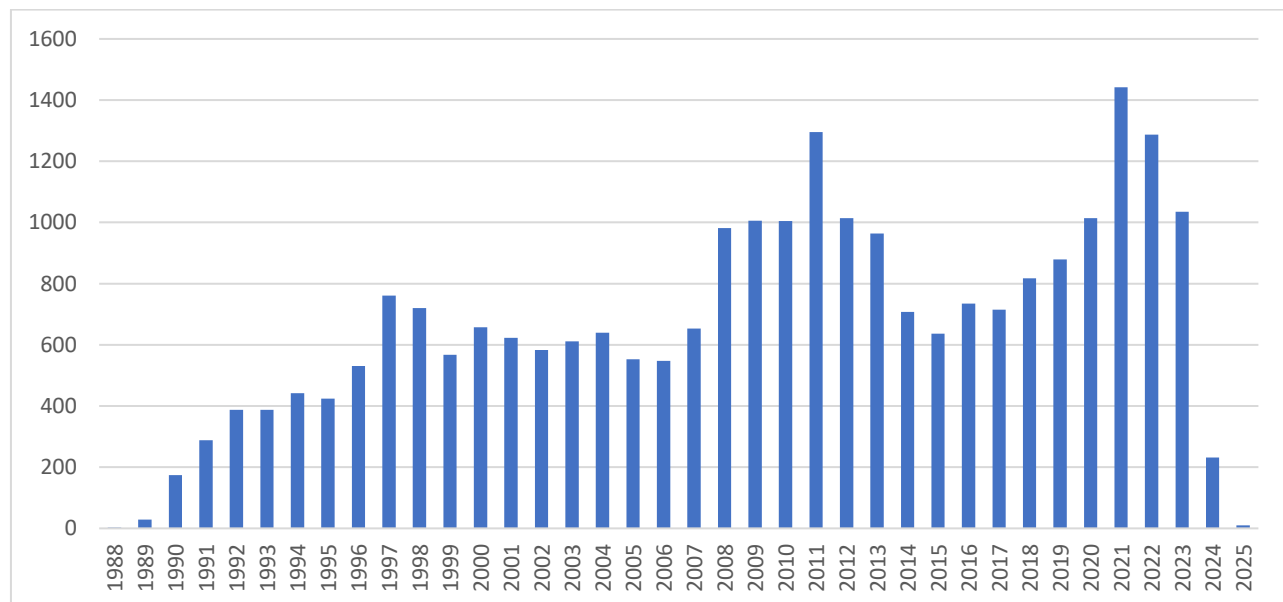
Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

Veszprém vármegye esetében is megfigyelhető, ami a két másik vármegyénél is szembeötlő volt: a vármegye székhelye és egy Balaton-parti nagyobb lélekszámú város környezete rendelkezik a vármegyén belül magas aránnyal a mikrovállalkozások egységnyi lakoshoz viszonyított számát illetően. Jelen esetben annyi kitétel, hogy a három vármegye által képzett térség két legnagyobb aránnyal rendelkező járása, a Veszprémi és a Balatonfüredi járások képezik e két központi területet. Előbbi 43,7, utóbbi 50,3 mikrovállalkozást tudhat magáénak ezer lakosára vetítve. Ez keleten kiegészül a Balatonalmádi járással (37,3). A mikrovállalkozások tekintetében e három város által

közrezárt terület jelenti a vármegye gazdasági magterületét. A mikrovállalkozások magas aránya, ha nyugatra haladva egyre inkább a parthoz szűkül is, az egész Balaton-felvidéken jellemző, így egy egységes, mikrovállalkozásokban gazdag térséget hozva létre. A Tapolcai (25,3), Zirci (21,1) és Ajkai járások (23,8) aránya a vármegyei átlaghoz közeli. A Várpalotai járás esetében ez alacsonyabb, 16, 5. E járás esetében viszont nem igazán beszélhetünk területi különbségektől, a településeket jellemző arány nagyjából egységes.

A mikrovállalkozások arányát tekintve periférikusnak tekinthető a Sümegi és a Devecseri járások térsége, előbbiben 13,1, utóbbiban 12,1 ezer lakosra vetített mikrovállalkozással. A vármegye mikrovállalkozással egyáltalán nem rendelkező települései e két járás határán koncentrálódnak. A mikrovállalkozásokban szegény települések köre ezen túl is tart a Pápai járás (19,3) északi részéig, e járásban Pápa és a tőle keletre fekvő települések valamelyest ellensúlyozzák a vármegye nyugati határán tapasztalható hiányt.

5. ábra Mikrovállalkozások megoszlása a tevékenység kezdete alapján

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

A mikrovállalkozások jellemzően idősebbek az egyéni vállalkozásoknál, átlagos koruk 15,4 év. A társas vállalkozások esetében nem látunk olyan széles időskálát, mint az egyéni vállalkozásoknál. A társas vállalkozási formákat bevezető „társasági törvény” 1988-tól tette lehetővé ezek megalapítását. A mikrovállalkozás méretkategóriába tartozó cégek életkorának megoszlása többnyire kiegyenlített, koruk változatos, de a fiatalabb vállalkozások nagyobb arányban vannak jelen. A ma is működő mikrovállalkozások legnagyobb tömege a közelmúltban, 2021-2022 években kezdte meg tevékenységét, összesen pedig 19,8%-uk, csaknem egynegyedük indult 2020 óta. Ez közel azonos a 2000 előtt indult, vagyis 25 évnél idősebb mikrovállalkozások arányával, az 18,6%. 27%-uk 2000 és 2009 közötti alapítású, míg legnagyobb hányadukat, 34,6%-ot a 2010 és 2019 között indult vállalkozások adják. Csaknem negyedük, 24,7%-uk a 2008 és 2013 közötti öt éves időszakból származik. Mind az azt követő, mind az azt megelőző évek vállalkozásainak számai jelentősen alulmaradnak az ezen évekből származó mikrovállalkozások számától. Ennek

egyik oka lehet a 2008-as válság, amely a korábban alapított vállalkozások egy részének megszűnéséhez vezethetett, míg az ezt követő években megjelenő sok új mikrovállalkozás a megszűntek után megüresedett helyek betöltésére jöhettek létre egy gazdaságilag stabilizálódó környezetben. A 2019-2020-as és azt megelőző időszakra a COVID-19 pandémia is hatást gyakorolt. Feltételezhetően ez az egyik oka a 2020 előtti és utáni években tapasztalható nagy számbeli különbségeknek. Mindezekkel együtt nem zárható ki a támogatási rendszerek hatása sem. A vállalkozásoknak nyújtott anyagi támogatások megszűnésével azok gazdasági stabilitása is csökken, ami azok nagyobb mértékű fluktuációját eredményezi, megnövelve a néhány éves vállalkozások számát.

3. táblázat A mikrovállalkozások átlagos életkora nemzetgazdasági ágak szerint

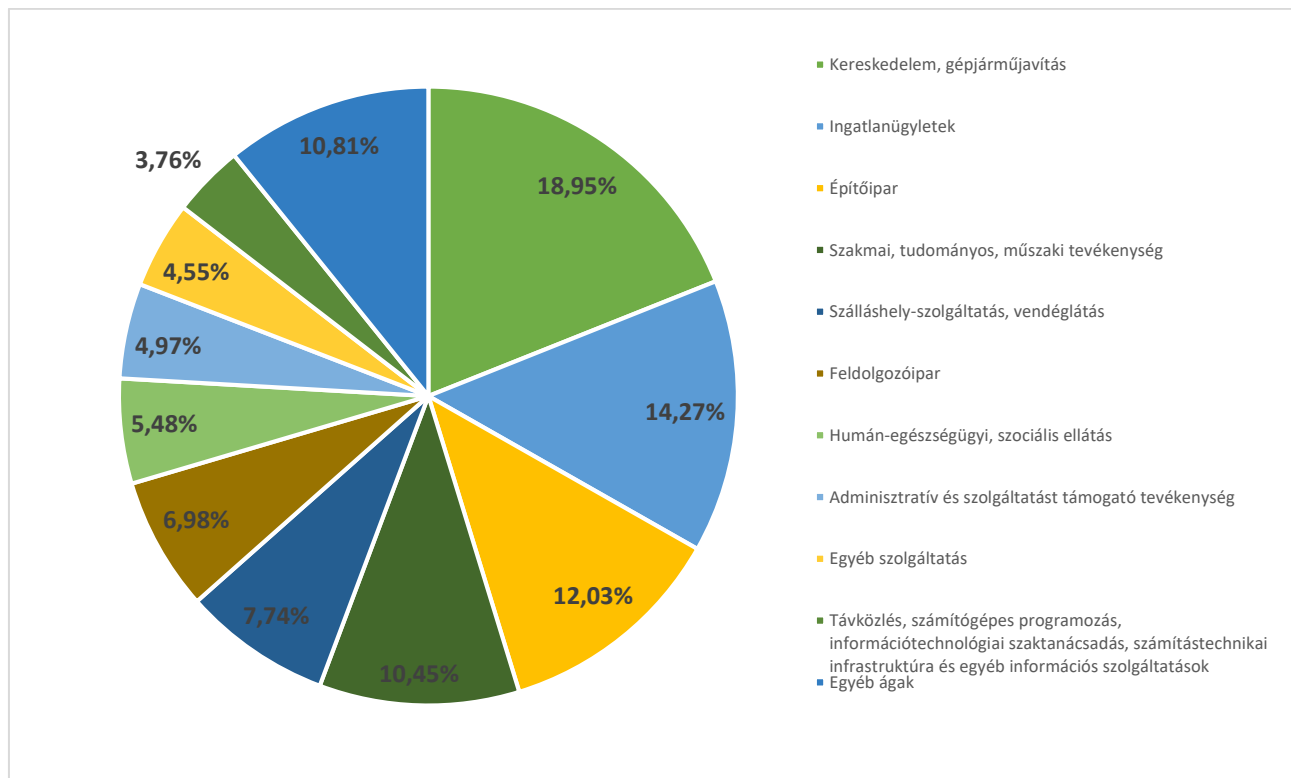
Nemzetgazdasági ág	Átlagos életkor (év)	Elemszám
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	11,3	91
Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás	12,5	18
Építőipar	13,1	3051
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	13,4	45
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	13,8	1261
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	14,0	640
Művészet, sport, szabadidő	14,5	505
Egyéb szolgáltatás	15,0	1154
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	15,3	1963
Szállítás, raktározás	15,5	839
Távközlés, számítógépes programozás, információtechnológiai szaktanácsadás, számítástechnikai infrastruktúra és egyéb információs szolgáltatások	15,8	953
Ingatlanügyletek	15,9	3619
Oktatás	15,9	456
Kiadói tevékenység, műsorszolgáltatás, tartalomszolgáltatás és - terjesztés	16,4	21
Kereskedelem, gépjárműjavítás	16,5	4806
Feldolgozóipar	17,4	1770
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	17,5	2635
Vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés	17,7	97
Humán-egészségügyi, szociális ellátás	19,2	1390
Bányászat, kőfejtés	19,6	44

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

Ágazati bontásban a bányászattal foglalkozó vállalkozások számítanak a legidősebbnek, átlagéletkoruk 19,2 év. Ezek száma az összes mikrovállalkozás viszonylatában nagyon alacsony, mindössze 44, túlnyomórészt kőfejtéssel és kavics, agyag és homokbányászattal foglalkozó vállalkozás tartozik ide. Az átlagnál jóval idősebbnek tekinthetők még a mikrovállalkozások jelentős részét kitevő humán szféra vállalkozásai, legnagyobbbrészt általános járó- és fekvőbeteg-

ellátás, fogorvos, szakorvosi járóbeteg-ellátás tevékenységi körben. Viszonylag fiatalok a villamosenergia-termeléssel foglalkozó vállalkozások és a közigazgatási ágazathoz tartozó, jellemzően tűzvédelmi főtevékenységű cégek.

6. ábra Mikrovállalkozások megoszlása nemzetgazdasági ágak szerint

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

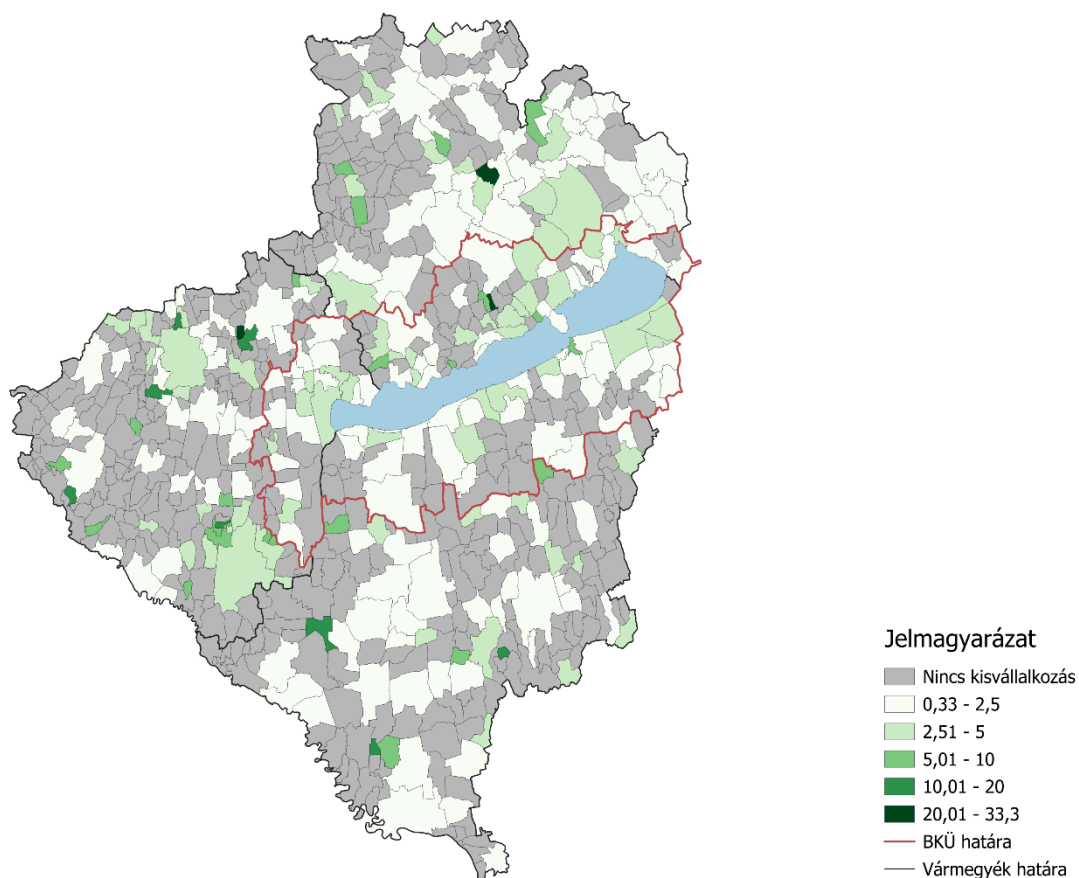
Az egyes nemzetgazdasági ágakhoz tartozó vállalkozások száma ebben a cégméret kategóriában átlagosan 1 300 körül mozog, noha az egyes ágak között jelentős eltérések lehetnek. Az egyéni vállalkozások estében második helyen álló „Kereskedelem, gépjárműjavítás” ágazat van jelen a legnagyobb számmal. 4 800 vállalkozása a teljes vállalkozói kör 18,9%-át adja ebben a méretkategóriában, az egyéni vállalkozásokhoz hasonlóan vegyes kiskereskedelem és gépjárműkereskedelem dominanciával. 3 600 vállalkozással, 14,3%-kal az ingatlanügyletek ágazata képviseli a második legnagyobb elemszámú csoportot. Ezen ágazat legnagyobb részét az ingatlan adásvétel és bérbeadás teszi ki. Jelentősek még az építőipari és a szakmai, tudományos tevékenységet végző mikrovállalkozások.

5.4. Kisvállalkozások

A kisvállalkozások, noha a társas vállalkozások körében alacsonyabb méretkategóriának számítanak, a korábbiaknál jelentősen kisebb számban vannak jelen. A három vármegyének mindösszesen 270 településén működik kisvállalkozás. Ez a települések alig több mint harmada. E 270 településen összesen 1662 kisvállalkozás működött az adatszerzés időpontjában. Ez az összes vállalkozásnak mindössze 1,9%-át jelenti. Területi megjelenésük folytatja az egyéni vállalkozások és a mikrovállalkozások által meghatározott mintát: a nagyobb méretkategóriák felé haladva az érintett települések száma csökken, a települési hierarchia magasabb szintjei kerülnek előrébbe. Noha nem kizárólagosan, de jellemzően a nagyobb lélekszámú településeken jelennek meg. A kisvállalkozással rendelkező településeknek negyede (26,6%) található valamely község jogállású településen. Ez összesen 441 kisvállalkozást jelent 224 településen. A városi jogállású települések ugyanezen vállalkozástípus 73,4%-át adták, 1220 elemmel.

11. térkép A kisvállalkozások aránya ezer állandó lakosra vetítve a három vizsgált vármegye településein

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

A kisvállalkozás kategória foglalkoztatotti létszámot tekintve 10-49 fő között mozog. Ez a korábbiaknál nagyobb tőke- és munkaerőkoncentrációt igényel, így az alacsonyabb lélekszámú, nagyobb városoktól távolabb eső településeken kevésbé jelennek meg. Ezzel átmenetet képezve a

még falusias, vidéki térségekben is gyakran előforduló mikrovállalkozások és a már inkább városi és agglomerációs terekre jellemző közép vállalkozások között.

A kisvállalkozások esetében még megfigyelhető egy Balaton körüli koncentráció. A legnagyobb elemszámot értelemszerűen a megyei jogú városok adják, és egyes Veszprém vármegyei járásközpontok is magas vállalkozásszámmal rendelkeznek, amik nagyságrendileg azonosak a parti nagyvárosok elemszámával, e parti városokban a kisvállalkozások mégis népességarányosan sokkal nagyobb számban vannak jelen. Tehát a Balatonnak még e méretkategóriában is érződik a vállalkozásokat koncentráló hatása.

4. táblázat A tíz legtöbb kisvállalkozással rendelkező település sorrendje az összes településből a kisvállalkozások száma és népességükhöz viszonyított aránya alapján

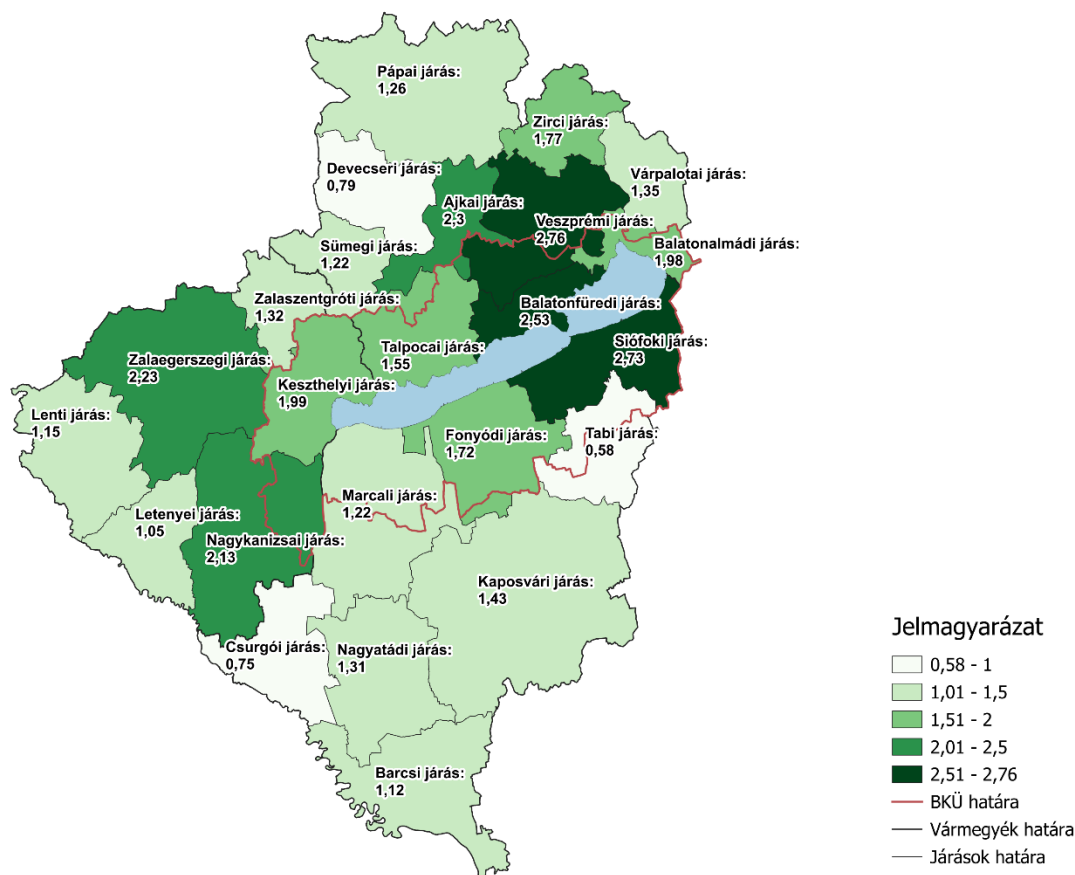
Székhely település	Kisvállalkozások száma	Elemszám sorrend	Ezer főre vetített arány	Arány sorrend	BKÜ
Veszprém	170	1.	3,286421	61.	Nem
Zalaegerszeg	158	2.	2,943642	71.	Nem
Kaposvár	123	3.	2,082875	132.	Nem
Nagykanizsa	116	4.	2,683881	87.	Nem
Siófok	98	5.	3,997879	41.	Igen
Ajka	60	6.	2,257421	116.	Nem
Keszthely	50	7.	2,768703	77.	Igen
Pápa	47	8.	1,669746	170.	Nem
Balatonfüred	41	9.	3,11101	66.	Igen
Várpalota	34	10.	1,749331	165.	Nem

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

Emellett a parti és partközeli, kisebb lélekszámú települések nagy részén működik legalább egy kisvállalkozás, ami a térség távolabbi, jellemzően falusias területeire már egyáltalán nem jellemző.

A kisvállalkozások megjelenésében tehát jelentősen kiemelkedik a Balaton Siófoki-medencéje. A somogyi oldalon a korábbi méretkategóriákban is magas népességarányos értékeket mutató Siófoki járás, míg szemben, az északi parton a Balatonfüredi járás mutat magas értékeket, amelyek a környező járások értékeinek akár másfélszeresét is eléri. Ez északon kiegészül a Veszprémi járással, amelynek magterülete, Veszprém város környezete nem választható el a Balatonfüredi járás magterületétől. E három járás rendelkezik népességarányosan a legtöbb kisvállalkozással. A tó déli partvonal mentén nyugat felé haladva folyamatosan csökken a járások átlagértéke. A Siófoki járást (2,73) a Fonyódi (1,72), azt pedig a Marcali járás (1,22) követi, tehát e tekintetben is megfigyelhető egyfajta kelet- nyugat irányú csökkenés. A Marcali járás értékei már illeszkednek Somogy vármegye járásaihoz, ahol a kisvállalkozások száma ezer lakosra vetítve rendre 1 és 1,5 között alakul. Kivételt képez a két, kisvállalkozásokban kifejezetten szegény járás, a Tabi (0,58) és a Csurgói (0,75) járások. A kisvállalkozások aránya az egész magyar-horvát határszakasz mentén alacsony, itt a Csurgói járás kiegészül délen a Barcsi (1,12), Zala vármegyében pedig a Lenti (1,15) és a Letenyei járásokkal (1,05).

12. térkép Kisvállalkozások aránya ezer állandó lakosra vetítve járásonként

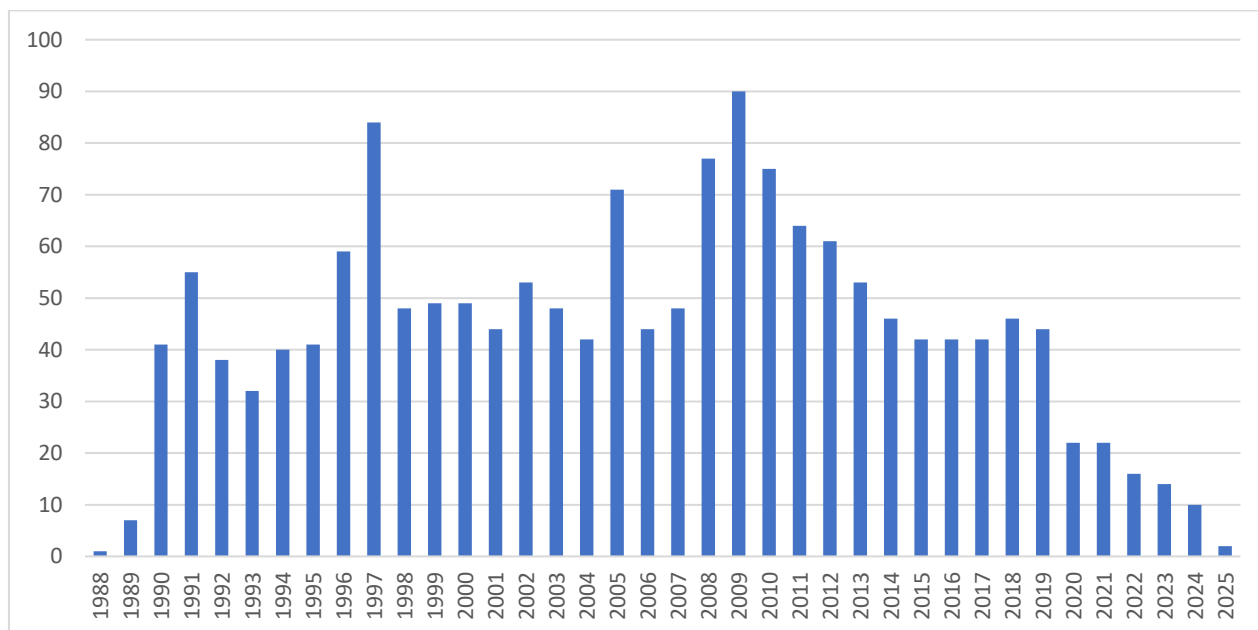

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

Zala vármegye három legnagyobb városát tartalmazó járása egyaránt kedvező értékekkel jellemezhető (Zalaegerszegi járás: 2,23; Nagykanizsai járás: 2,13; Keszthelyi járás: 1,99), noha a kisvállalkozások tekintetében Keszthely járásának relatív pozíciója már nem olyan kiemelkedő, mint az egyéni és a mikrovállalkozások tekintetében, a városban és térségében az alacsonyabb foglalkoztatotti létszámmal jellemezhető vállalkozások száma arányaiban nagyobb részt tesz ki az összes vállalkozásból, mint a két másik zalai nagyváros, vagy az egyéb parti nagyvárosok esetében.

Veszprém vármegye magterülete kiegészül az Ajkai járással, e járás több települése is jelentős számú kisvállalkozással rendelkezik. A vármegye egyéb járásai 1-1,5 egyéni vállalkozással jellemezhetőek, kivételt a Zirci (1,77) és a Devecseri járások (0,79) jelentenek. Ez utóbbiban mindössze négy településen működik kisvállalkozás, jóllehet ezeken viszonylag magas aránnyal a népességhez viszonyítva.

7. ábra Kisvállalkozások megoszlása a tevékenység kezdete alapján

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

A kisvállalkozások átlagos életkora a térségben 19,9 év. Tevékenységük kezdetét tekintve időben nagyjából egyenletesen oszlanak el. A 2000 előtt indult, ma is működő kisvállalkozások aránya 29,8%. A 2000-2009 közötti vállalkozások aránya 34,1%, a 2010-2019 között belépőké 31%. Aránylag kicsi részük, mindössze 5,2%-uk kezdte tevékenységét 2019 után. Ez a kisebb cégméret kategóriák esetén éppen ellentétes volt: a vállalkozások jelentékeny tömege az utolsó néhány évben jelent meg. A kisvállalkozások legnagyobb része 2008-2010 közötti, arányaiban 14,6%. A 2008-előtti évek óta működő kisvállalkozások száma alacsonyabb, mint a 2008-2012 óta működőké. Ennek okai feltételezhetően a 2008-as gazdasági világválságra vezethetők vissza. a 2020-ban és azóta megjelent vállalkozások száma látványosan alacsonyabb a 2019 és korábbi évek óta működő vállalkozások számánál. A jelenség okának kiderítése meghaladja e kutatás kereteit, de feltehetően a COVID-19 pandémiával hozható összefüggésbe.

5. táblázat A kisvállalkozások átlagos életkora nemzetgazdasági ágak szerint

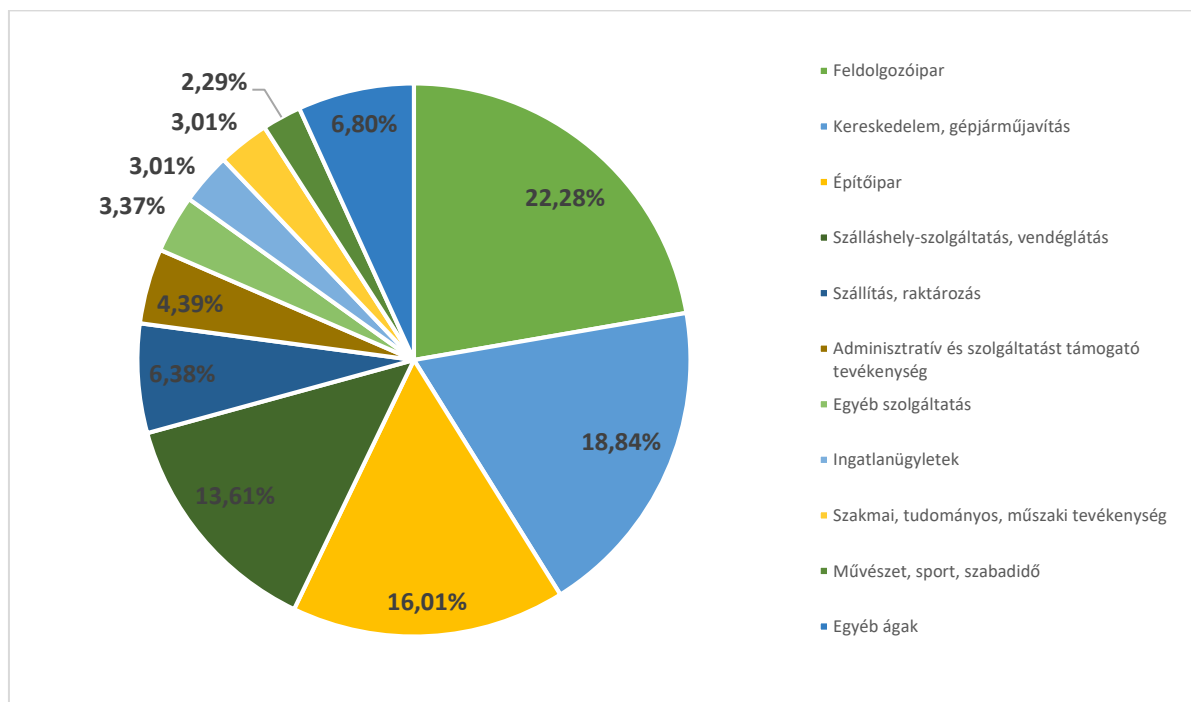
Nemzetgazdasági ág	Átlagos életkor (év)	Elemzés
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	14,3	4
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	16,2	74
Oktatás	16,2	14
Művészet, sport, szabadidő	16,5	38
Ingatlanügyletek	16,8	50
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	17,4	226
Humán-egészségügyi, szociális ellátás	17,9	25
Vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmegsejtés	18,7	22
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	18,9	9
Építőipar	19,5	266
Egyéb szolgáltatás	19,8	56
Szállítás, raktározás	19,8	106
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	20,4	50
Távközlés, számítógépes programozás, információtechnológiai szaktanácsadás, számítástechnikai infrastruktúra és egyéb információs szolgáltatások	20,4	26
Kereskedelem, gépjárműjavítás	21,0	313
Feldolgozóipar	22,3	370
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	24,2	2
Bányászat, kőfejtés	29,1	11

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

A kisvállalkozások kevesebb nemzetgazdasági ágat ölelnek fel, kevesebb ágazatban működnek, mint a mikro-, vagy egyéni vállalkozások. A kiadói és műsorszolgáltatói tevékenységhez, illetve a közigazgatáshoz, társadalombiztosításhoz kapcsolódó vállalkozások köre teljesen hiányzik, e két ágazatban nincs kisvállalkozás.

Az építőipari, szállítással-raktározással foglalkozó, szakmai-tudományos tevékenységet végző és az egyéb szolgáltatásokat tartalmazó nemzetgazdasági ágak a kisvállalkozásokra jellemző nagyjából 19 éves átlagéletkort mutatják. Ezt csak kis mértékben haladja meg a kereskedelemmel és gépjárműjavítással, illetve a feldolgozóiparral foglalkozó cégek átlagéletkora. Kiugróan magas átlagéletkorral rendelkeznek a bányászati tevékenységet végző kisvállalkozások, átlagéletkoruk 28 év. Az e tevékenységi kör alá tartozó cégek száma kicsi, mindössze 11, főleg kavicsbányászattal, kőfejtéssel foglalkozó vállalattal. Néhány ágazat vállalkozásainak átlagos életkora négy-öt évvel fiatalabb az átlagosnál. Ilyenek a különböző oktatási tevékenységek, zöldterület-kezelő és takarító szolgáltatások és különböző sporttevékenységek.

8. ábra Kisvállalkozások megoszlása nemzetgazdasági ágak szerint

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

A kisvállalkozások körében egy nemzetgazdasági ághoz átlagosan 92 cég tartozik, de az egyes nemzetgazdasági ágak elemszáma 2 és 370 között változik. A kisvállalkozások legnagyobb hányadát a feldolgozóipar teszi ki 22,3%-kal. A feldolgozóipar esetében megfigyelhető, hogy míg a méretkategóriákban felfelé haladva aránya egyre növekszik. Míg az egyéni vállalkozásoknál csak 5%-ot tett ki a teljes sokaságból, a mikrovállalkozásoknál ez 7%-ra emelkedett. A középvállalkozásoknál és a nagyvállalatoknál is megőrzi vezető szerepét, előbbinél 36%, utóbbinál már 63%-os aránnyal. Elsősorban fémmegmunkálással, fémszerkezet gyártásával, bútorgyártással, fűrészáru gyártással foglalkozó vállalkozások tartoznak ide. 18,8%-ot képviselnek a kereskedelemmel, gépjárműgyártással foglalkozó vállalkozások, elsősorban élelmiszer és gépjármű kereskedelmével. Magas arányban vannak jelen az építőipari és szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás szférák vállalkozásai is, előbbi 16, utóbbi 13,6%-kal. A többi nemzetgazdasági ág egyenként nem éri el a 7%-os értéket sem.

5.5. Középvállalkozások

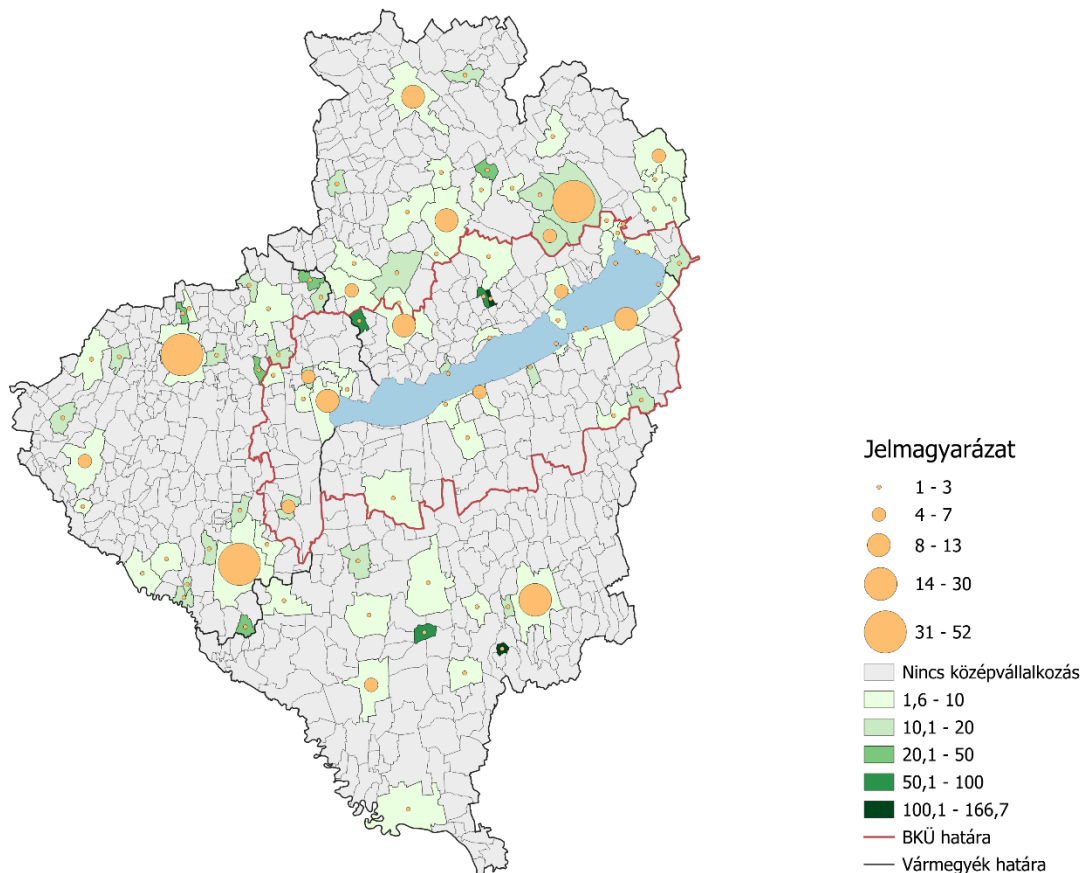
A három vármegye területén 356 középvállalkozás működött. A középvállalkozások esetében szembeötlő, hogy ha nem is minden esetben, de jellemzően központi funkciókat betöltő, többnyire városi jogállású települések körében jelennek meg. A 365 középvállalkozás 81,2%-a, azaz összesen 289 vállalkozás székhely települése városi jogállású település volt. Mindössze 18,8%, vagyis 67 középvállalkozás került bejegyzésre valamely községi jogállású településre. A középvállalkozások gazdasági központokhoz tapasztalt koncentráltóságát támasztja alá továbbá, hogy a vállalkozások e méretkategóriába tartozó elemeinek 45,2%-a, vagyis csak nem fele, 161 vállalkozás valamely vármegyeszékhelyen vagy megyei jogú városban működött. A városi hiányos térségek jellemzően középvállalkozásokban is hiányt szenvednek. Azokon a területeken, ahol a városok

alulreprezentáltak jelen, a középvállalkozások száma is alacsony vagy teljesen hiányoznak. Ilyen terület Zala vármegye középső területe, illetve Somogy vármegyének a Balaton és Kaposvár között húzódó szakasza. Ennek hatása nem érződik feltétlenül a lakosság számára, a középvállalkozások működési területe jelentősen túlnyúlhat a székhely település területén, akár vármegyei vagy régiós mértékeket öltve, tevékenységtől függően, szemben az egyéni és mikrovállalkozásokkal, ahol a tevékenység inkább pontszerű vagy néhány településre terjed ki.

A középvállalkozások esetében egyfajta agglomerációs jelleg is megfigyelhető. Bár elsősorban a városokhoz kötődnek, a jelentősebb központok körül a községi jogállású településeken is megjelennek. Ilyen agglomeráció figyelhető meg a vármegye székhelyek és megyei jogú városok, valamint egyes gazdaságilag jelentősebb járásszékhelyek, például Keszthely esetében is.

A Balaton ilyen szempontból kevésbé hasonlít egy nagyvárosra. Bár a part menti településeken és a parttól távolabb egyaránt működnek középvállalkozások, jellemzően vagy valamely városi jogállású településen, vagy egy város vonzáskörzetében jelennek meg. Kivételt jelentenek a Nivegy-völgy egyes települései, Szentjakabfa és Óbudavár. Mindkét település távol fekszik mind a környező nagyobb lélekszámú városoktól, mind a tóparttól.

13. térkép Középvállalkozások száma (centrálisok) és tízezer állandó lakosra vetített aránya (árnyalati ábrázolás) a három vármegye településein

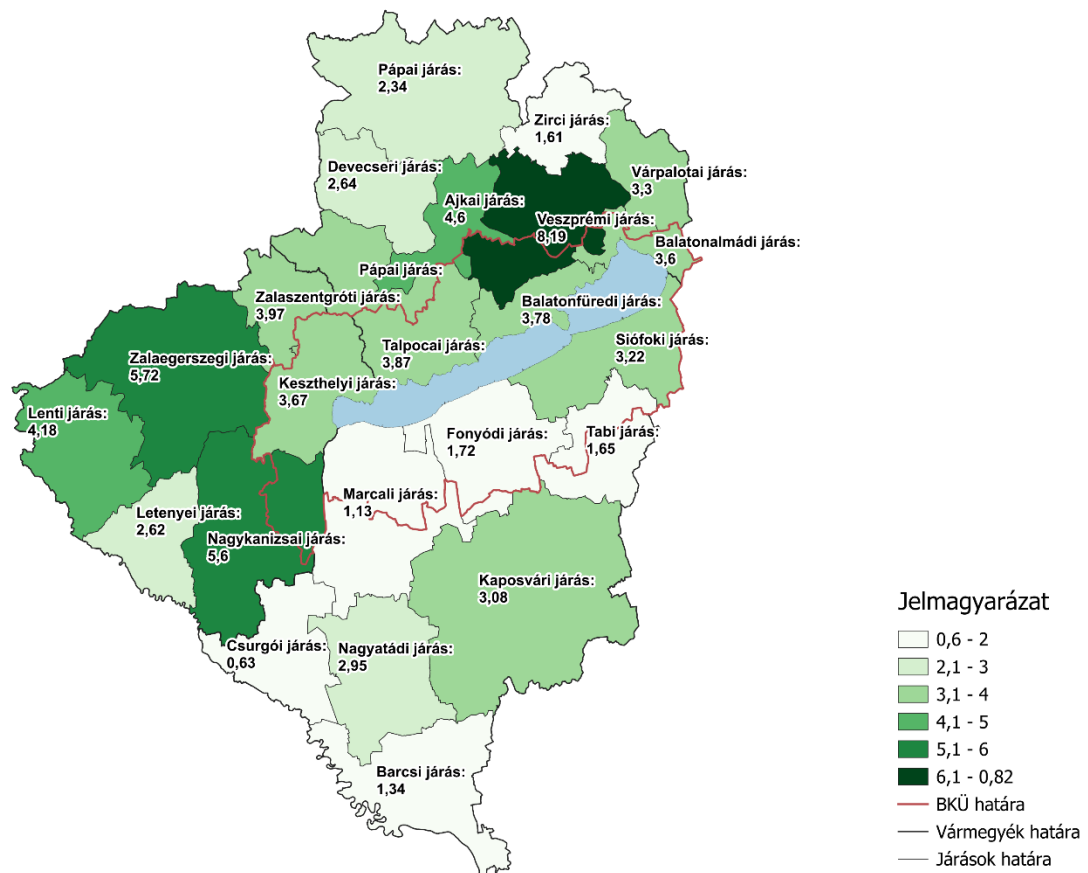

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

Somogy vármegyében a középvállalkozások jellemzően egy városi jogállású településhez kötődnek, vagy magukban a városokban vagy azok szomszédságában helyezkednek el; egy-két kivétel található a Kaposvár-Nagybajom-Nagyatád városok által közrezárt térségben. A Balaton-parti települések ez esetben nem jelennek meg olyan kiugró és egységes térségként, mint a kisebb mérettel jellemezhető kategóriák esetében. Zala vármegyében a középvállalkozások megjelenése elsősorban agglomerációs térségekre jellemző, térben koncentráltan, Somogyban ennél valamivel elszórtabban. Keszthely és a környező települések ez esetben is – ahogy az egyéb méretkategóriáknál is – egy egységes, vállalkozásokban gazdag térséget képeznek, hasonlóan Zalaegerszeg és Nagykanizsa térségéhez, de Lenti, Letenye és Zalaszentgrót is, bár kisebb mértékben, de hasonló megjelenést mutat.

Veszprém vármegye esetében nem beszélhetünk az egyéb cégméreteknél megszokott Balaton-felvidéki települések magas arányáról a vállalkozásokat illetően. A középvállalkozások inkább a kiemelt térség északi határának mentén fordulnak elő. Ennek egyik oka, hogy a nagyobb lélekszámú városok (Ajka, Tapolca, Sümeg, Veszprém) mind érintik a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet határát, de csak Tapolca város területe található a kiemelt térségen belül.

14. térkép Középvállalkozások aránya tízezer állandó lakosra vetítve járásonként

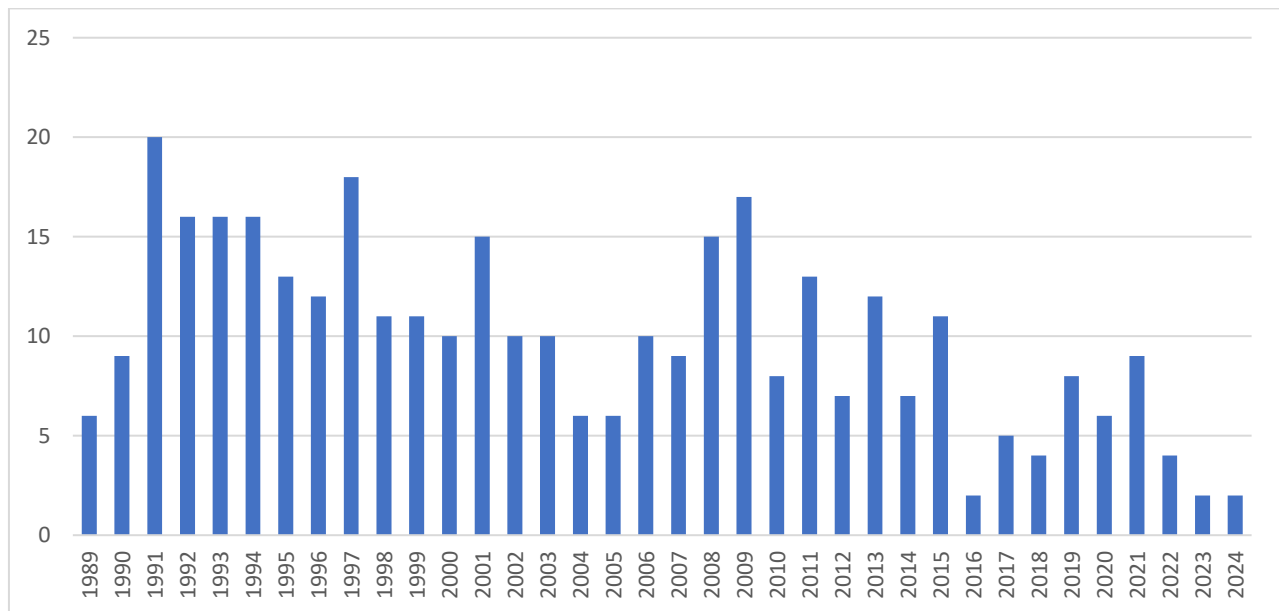
Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

Bár a középvállalkozások területileg meglehetősen fragmentáltan jelennek meg, a három vármegye minden járásában jelen vannak, így lehetséges azok járási szintű összehasonlítása. E tekintetben egy kettéosztott térséget látunk, ahol a Balaton és zalai-somogyi képezik mentén oszlik fel a térség. A Somogy vármegyei járások nagy részében igen kevés középvállalkozás működik, számuk jellemzően a tízet sem éri el. Ez alól csak a Siófoki (17 db) és a Kaposvári (34 db) járások jelentenek kivételt. A legalacsonyabb egységnyi lakosra jutó középvállalkozások túlnyomó része is e vármegyében található: a tizenkét legalacsonyabb aránnyal rendelkező járásból nyolc tartozik Somogy vármegyéhez. E tekintetben a Kaposvári járás emelkedik ki környezetéből. Népeségarányosan tekintve a Nagyatádi járás sem marad el ettől jelentősen több középvállalkozással rendelkező településének köszönhetően. A Siófoki járás már inkább a Balaton medencéjéhez tartozik, mintsem Somogy vármegyéhez, a középvállalkozások népességhez viszonyított aránya a Balatonfüredi és Balatonalmádi járások átlagát közelíti. Veszprém vármegye déli felében járási szinten nagyjából egységesen, 10 ezer lakosra vetítve három és négy közötti a középvállalkozások száma. Nyers számokban ez tíz vagy még több vállalkozást jelent járásonként. A három északi járásban, a Devecseri, a Sümegi és a Zirci járásokban ez az érték már három alatti, a Zirci járásban a kettőt sem éri el, vagyis nem jut két középvállalkozás 10 ezer állandó lakosra. A vármegye központi részén a Veszprémi és Ajkai járások területén az egységnyi lakosra jutó középvállalkozások száma már kifejezetten magas. Ez az Ajkai járásban 4,6 vállalkozást jelent 1 ezer lakosra, míg a veszprémiében ez a szám térségi szinten is kiemelkedően magas, 8,2. E magas számot a Veszprémi járás esetében 62 középvállalkozás okozza.

A zalai járások közötti különbségek ne olyan jelentősek, mint a többi vármegye esetében, magasabb szinten kiegyenlítettek. A Keszthelyi járás értékei balatoni összevetésben nem olyan kiemelkedőek, mint az alacsonyabb létszámkategóriájú vállalkozáskategóriák esetében. A két nagy gazdasági központ, Zalaegerszeg és Nagykanizsa járási szinten is éreztetik hatásukat, térségi összevetésben is kimagasló értékeket produkálva, előbbinél járási szinten 5,7, utóbbinál 5,6 10 ezer lakosra vetítve, ami a második és harmadik legmagasabb szám járási összevetésben.

9. ábra Középvállalkozások megoszlása a tevékenység kezdete alapján

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

A középvállalkozások életkori megoszlásuk alapján idősebbnek számítanak. A három vármegyében ma működő középvállalkozások legnagyobb számban 1991-ben kezdték tevékenységüket. Ez átlagéletkorukban is tükröződik, ami jóval nagyobb a kisebb cégméret kategóriák átlagéletkoránál: a középvállalkozások átlagosan 22,1 éve működnek. 41,6%-uk kezdte működését 1989 és 1999 között. 30,1% 2000 és 2009 között indult, és csak 21,6%-uk származik a 2010-2019 közötti időszakból. a közelmúltban, vagyis 2020 óta működő középvállalkozások száma viszonylag alacsony, az összes középvállalkozás 6,5%-a. A térségben 2025-ben az adatok megküldésének időpontjáig nem jött létre új vállalkozás ebben a kategóriában. Az azonos évben alapult, ma is működő középvállalkozások száma 2 és 20 között változik. (leszámítva az 1988-as és 2025-ös évet, amelyekből nincs működő vállalkozás). Ez jóval kisebb volumen, mint a kisebb méretkategóriák esetében.

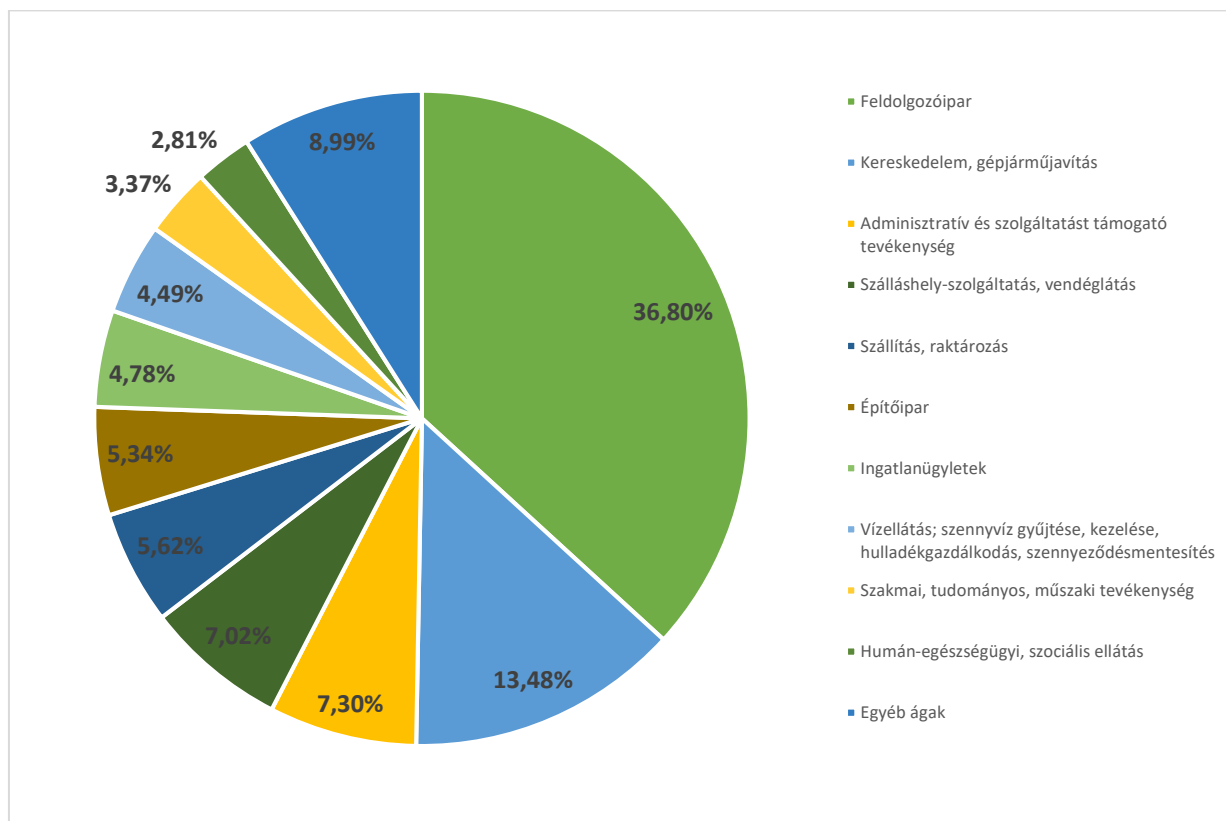
6. táblázat A középvállalkozások átlagos életkora nemzetgazdasági ágak szerint

Nemzetgazdasági ág	Átlagos életkor (év)	Elemsszám
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	12,7	1
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	15,6	12
Ingatlanügyletek	16,2	17
Művészet, sport, szabadidő	16,8	9
Humán-egészségügyi, szociális ellátás	17,1	10
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	17,8	26
Vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmntesítés	19,4	16
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	19,8	25
Távközlés, számítógépes programozás, információtechnológiai szaktanácsadás, számítástechnikai infrastruktúra és egyéb információs szolgáltatások	20,1	6
Kereskedelem, gépjárműjavítás	22,8	48
Feldolgozóipar	24,4	131
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	24,7	1
Építőipar	24,8	19
Szállítás, raktározás	24,8	20
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	25,4	6
Egyéb szolgáltatás	26,1	6
Bányászat, kőfejtés	33,2	3

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

A középvállalkozások átlagéletkorában már nagy különbségek figyelhetők meg az egyes ágazatok között. A bányászat minden méretkategóriában a legidősebb átlagéletkorral rendelkezik. Ez esetben átlagos koruk 33 év, ami 11 évvel haladja meg a középvállalkozásokra jellemző értéket. Átlagosan 24-26 évesek a „Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat”, „Építőipar”, „Szállítás, raktározás”, „Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás”, „Feldolgozóipar” és az „Egyéb szolgáltatás” ágazatok alá sorolt vállalkozások. A legfiatalabb ágazat a pénzügyi tevékenységeké lenne, ez azonban mindössze egyetlen, tizenkét éve működő vállalkozást jelent. Az legfiatalabb, jelentős elemszámmal rendelkező ágazatok a 15-16 éves átlagkorú, jellemzően műszaki tanácsadást, mérnöki tevékenységet végző „Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység” ágazat, valamint az ingatlan bérbeadásával foglalkozó „Ingatlanügyletek” ágazat vállalkozásai. Fiatalnak tekinthetők a „Művészet, sport, szabadidő” és a „Humán-egészségügyi, szociális ellátás” szférák vállalkozásai is, koruk jellemzően 17 év vagy az alatti.

10. ábra Középvállalkozások megoszlása nemzetgazdasági ágak szerint

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

A középvállalkozások több mint harmada (36,8%) feldolgozóipari vállalkozás, azon belül legnagyobb hányaddal fémmegmunkálás, fémszerkezet gyártás, de a tevékenységek széles skálájáról látunk cégeket. 13,5%-ot tesznek ki a „Kereskedelem, gépjárműgyártás” vállalkozásai, jellemzően élelmiszer kiskereskedelem és gépjármű-kereskedelem főtevékenységgel. Az egyéb nemzetgazdasági ágak részaránya már 8% alatti, de jelentős sújt képeznek az adminisztratív és szolgáltatás támogató tevékenységek, a szálláshely-szolgáltatások és vendéglátás nemzetgazdasági ágak vállalkozásai is. A középvállalkozások száma nemzetgazdasági ágonként átlagosan 23, a maximumérték 131, a minimum 3.

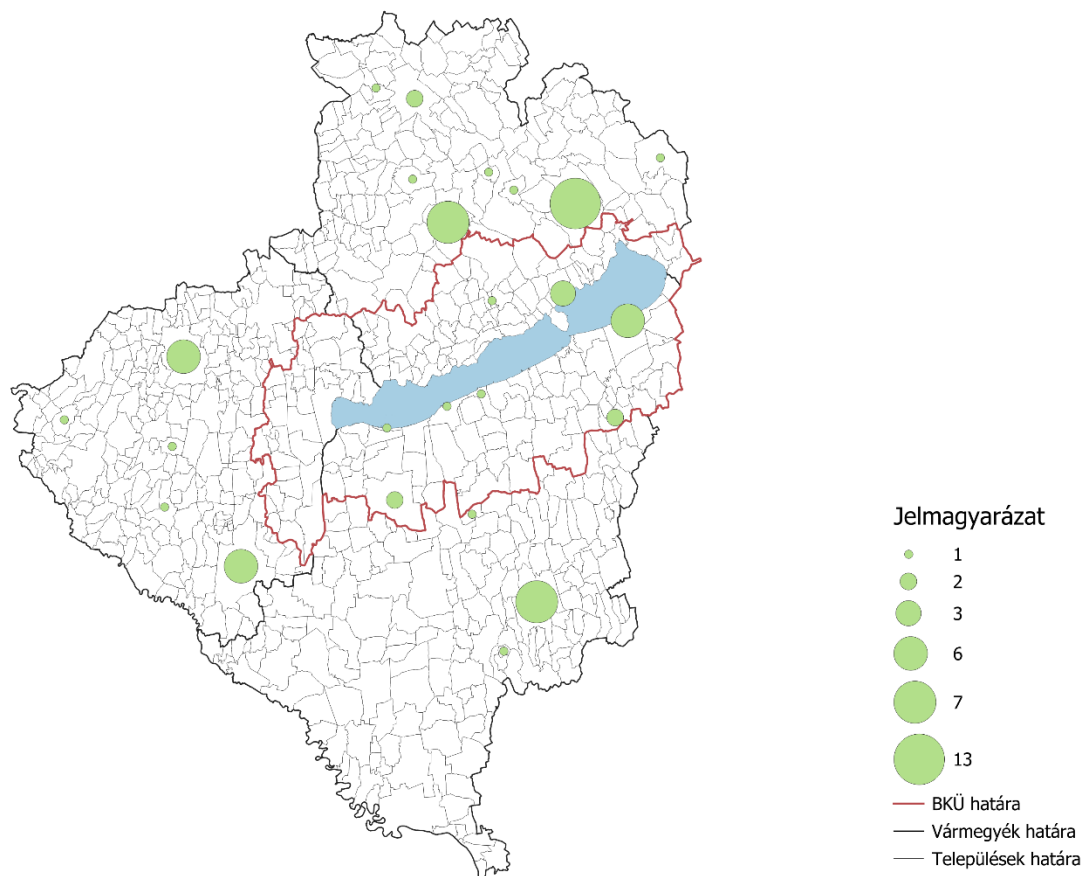
5.6. Nagyvállalatok

Nagyvállalkozásnak tekintjük a 250 fő foglalkoztatotti létszámot meghaladó, 50 millió eurót meghaladó nettó éves árbevétellel rendelkező vagy 43 millió eurónál magasabb mérlegfőösszegű vállalkozásokat tekintjük. A definíció elemeiből is kitűnik, hogy az e kategóriába tartozó vállalkozások köre nem nevezhető szélesnek, a felsorolt kritériumoknak viszonylag kevés gazdasági szervezet képes megfelelni. Ennek okán nem is találkozunk sok nagyvállalattal a térségben, a három vármegye területén összesen 68 működik. Ez arányaiban nagyon kicsi szám, a térségben minden ezerkétszázadik vállalkozásra jut egy nagyvállalkozás. Számuk népességarányosan is alacsony, nagyjából minden tizenhárom- tizennégyezredik lakosra jut egy.

Magas foglalkoztatotti létszámukból adódóan jellemzően régiós, országos vagy szupranacionális igények kielégítését végzik, ügyfélkörük is széles területet fed le.

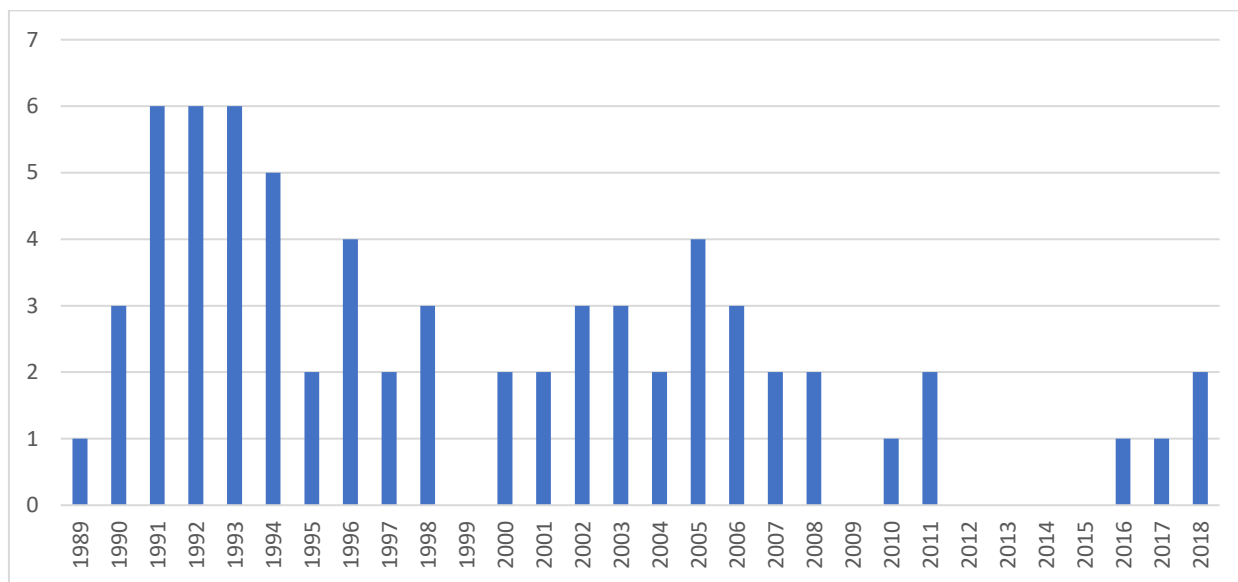
A vizsgált három vármegyében mindösszesen huszonöt településen működik nagyvállalkozás. Ebből kilenc esetben községben: Zala vármegyében Bánokszentgyörgy, Csesztreg és Tófej településeken, Veszprém vármegyében Csehbánya, Mezőlak, Noszlop és Óbudavár községekben, Somogyban pedig Szennán és Pamukon. A további 43 vállalkozás székhelye városi jogállású település. Értelemszerűen elsősorban a nagyvárosokhoz kötődnek, Veszprémben 13, Kaposváron és Ajkán 7-7, Nagykanizsán, Siófokon és Zalaegerszegen pedig 6-6 nagyvállalat működik. Elsősorban tehát a városokban, városokhoz közel fekvő községekben fordulnak elő, bár ez nem kizárólagos.

15. térkép Nagyvállalatok száma (centrálisok) és tízezer állandó lakosra vetített aránya (árnyalati ábrázolás) a három vármegye településein

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

11. ábra Nagyvállalatok megoszlása a tevékenység kezdete alapján

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

A térség nagyvállalatai jellemzően idősebb, hosszabb ideje működő cégek. Átlagos életkoruk 26,3 év. Legnagyobb számban a rendszerváltást követő évtizedben alakultak, jellemzően annak is első négy évében. A vizsgált térségben működő vállalkozások 42,6%-a, vagyis csaknem fele legalább harminc éves, de a nagyvállalkozások 55,8%-a még a 2000-es évek előtt megkezdte tevékenységét. 2000 és 2009 között a nagyvállalatok további 33,8%-a jelent meg. 2010 óta az új nagyvállalkozások száma a korábbi időszakokkal összevetve igen csekély, ebben az időintervallumban mindössze hét ma is működő nagyvállalat jelent meg a piacon, ez a nagyvállalkozások teljes körének mindösszesen 10,3%-a. 2012 és 2015 közötti tevékenységi kezdettel nem találni ma is működő nagyvállalkozást. Illetve 2018 óta, vagyis az elmúlt hét évben nem számolhatunk be új, máig működő vállalkozásról ebben a méretkategóriában.

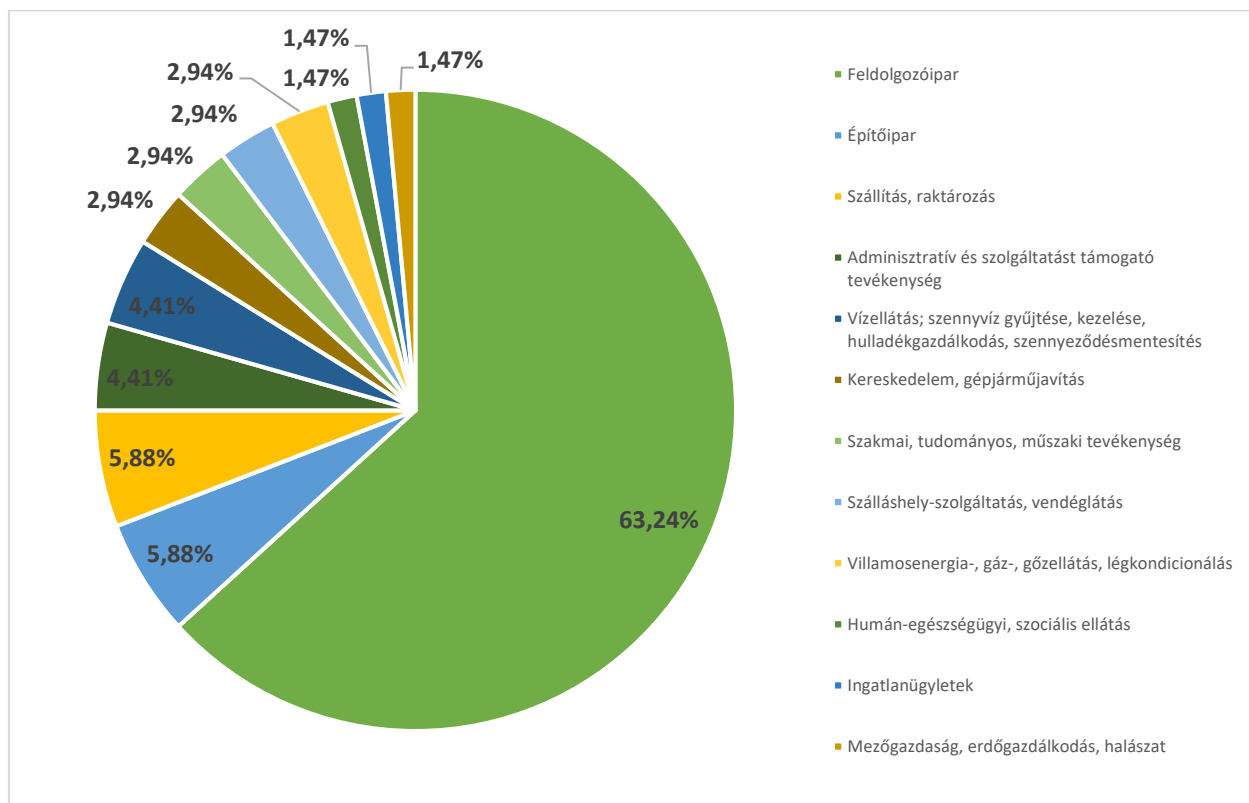
7. táblázat A nagyvállalkozások átlagos életkora nemzetgazdasági ágak szerint

Nemzetgazdasági ág	Átlagos életkor (év)	Elemszám
Humán-egészségügyi, szociális ellátás	17,2	1
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	17,5	2
Ingatlanügyletek	20,4	1
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	23,8	3
Feldolgozóipar	26,0	43
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	26,8	2
Szállítás, raktározás	27,4	4
Kereskedelem, gépjárműjavítás	29,2	2
Építőipar	30,0	4
Vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés	30,4	3
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	31,8	2
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	31,9	1

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

A nagyvállalatok esetében az ágazatok koreloszlásában figyelembe kell vennünk a cégek alacsony számát. Az alacsony elemszám miatt az egyes cégek működésének kezdeti időpontja ágazaton belül jelentősen eltérhet az átlagtól. Egy új elem megjelenése vagy elvétele jelentősen befolyásolná az átlagos életkor értékét, de egyes esetekben az adott ágazatban csak egyetlen cég működik. Így ezek elemszáma kicsi ahhoz, hogy a jellemző életkor esetében tendenciózus folyamatokra tudjunk rámutatni. Kivételt képeznek a valamilyen feldolgozóipari tevékenységet végző vállalkozások. Ezen ágazat alá 43 nagyvállalat tevékenységi köre sorolható be, az összes nagyvállalkozás fő tömegét, 63,24%-át adva. Ezek átlagéletkora 26 év, ami szinte megegyezik a nagyvállalatok teljes körére jellemző életkorral. A feldolgozóipar dominanciája már a középvállalkozások esetében is megfigyelhető, a nagyvállalatoknál viszont ez már abszolút többségbe fordul át. A feldolgozóipari cégek aránya a nagyvállalatokon belül kétszerese a középvállalatoknál látható részaránynak.

12. ábra Nagyvállalatok megoszlása nemzetgazdasági ágak szerint

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

A nemzetgazdasági ágon belül nem lehet egyetlen domináns vagy jellemző feldolgozóipari tevékenységet kiemelni. A térség nagyvállalatai főtevékenységük alapján a feldolgozóipar széles skáláját fedik le, de legjellemzőbbek az elektronikai alkatrészek gyártását, járműalkatrészek gyártását, villamos alkatrészek gyártását végző tevékenységi körök. Egyes kis elemszámú céget tartalmazó nemzetgazdasági ágak esetében még meg lehet nevezni jellemző főtevékenységeket. „Vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés” nemzetgazdasági ág mindhárom cége víztermelés, -kezelés, -ellátás tevékenységi körrel működik. „adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység” nemzetgazdasági ágban mindhárom vállalkozás munkaerőkölcsonzés főtevékenységgel üzemel. A négy építőipari nagyvállalatból három „Folyadék szállítására szolgáló közmű építése” főtevékenységgel jellemezhető. Szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás nemzetgazdasági ág mindkét vállalkozása szállodai szolgáltatással foglalkozik.

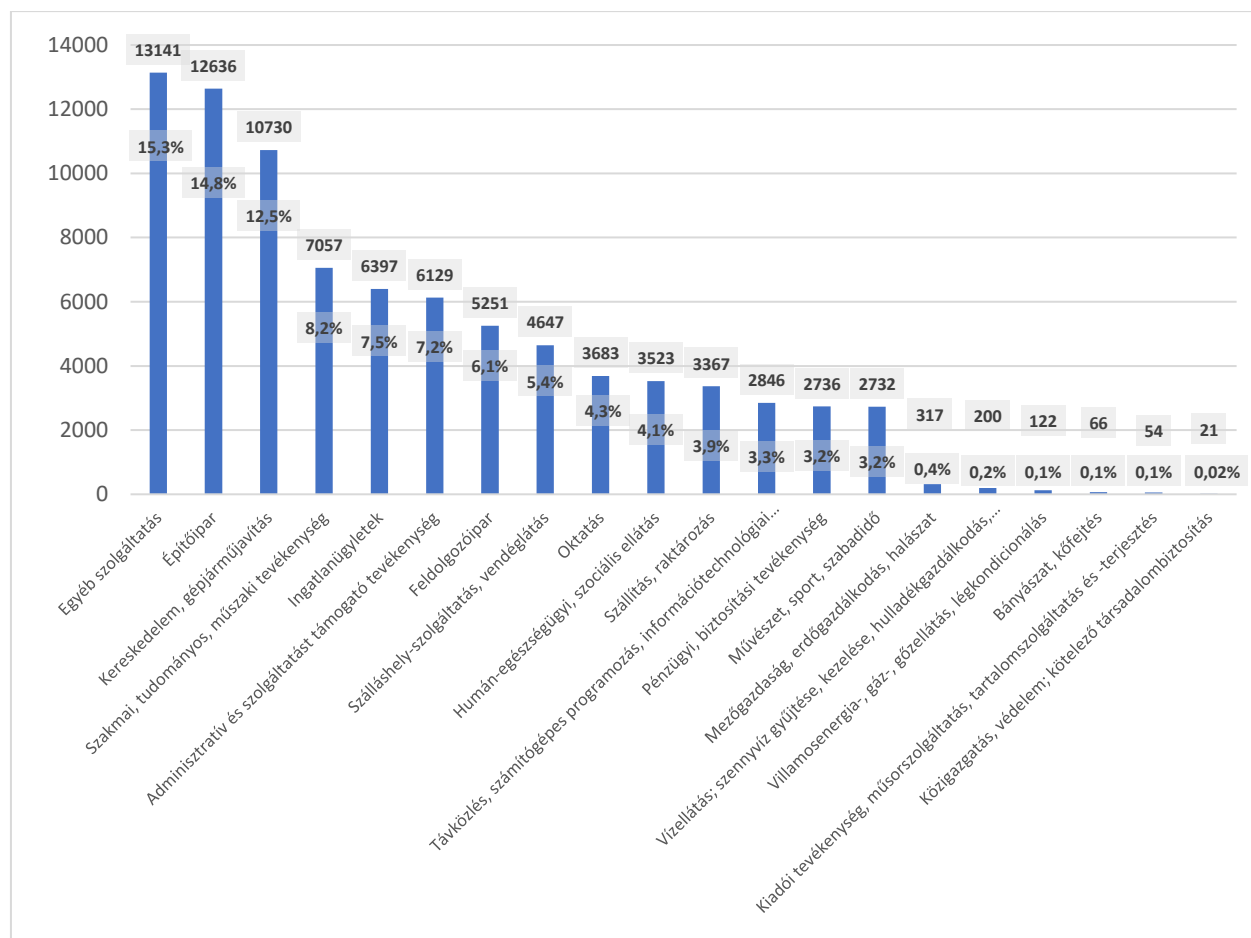

6. Vállalkozások megoszlása nemzetgazdasági ágak szerint

6.1. Általános jellemzők

A három vármegye területén húsz nemzetgazdasági ágban működik vállalkozás valamely méretkategóriában. Az egyes nemzetgazdasági ágak között nagy különbségek figyelhetők meg a vállalkozások számát tekintve: a nemzetgazdasági ágak elemszáma 13 138 és 21 között változik. További három vállalkozás esetében nem került megállapításra sem főtevékenység, sem nemzetgazdasági ág.

13. ábra Vállalkozások száma és összes vállalkozáshoz viszonyított aránya nemzetgazdasági ágak szerint a három vármegye területén

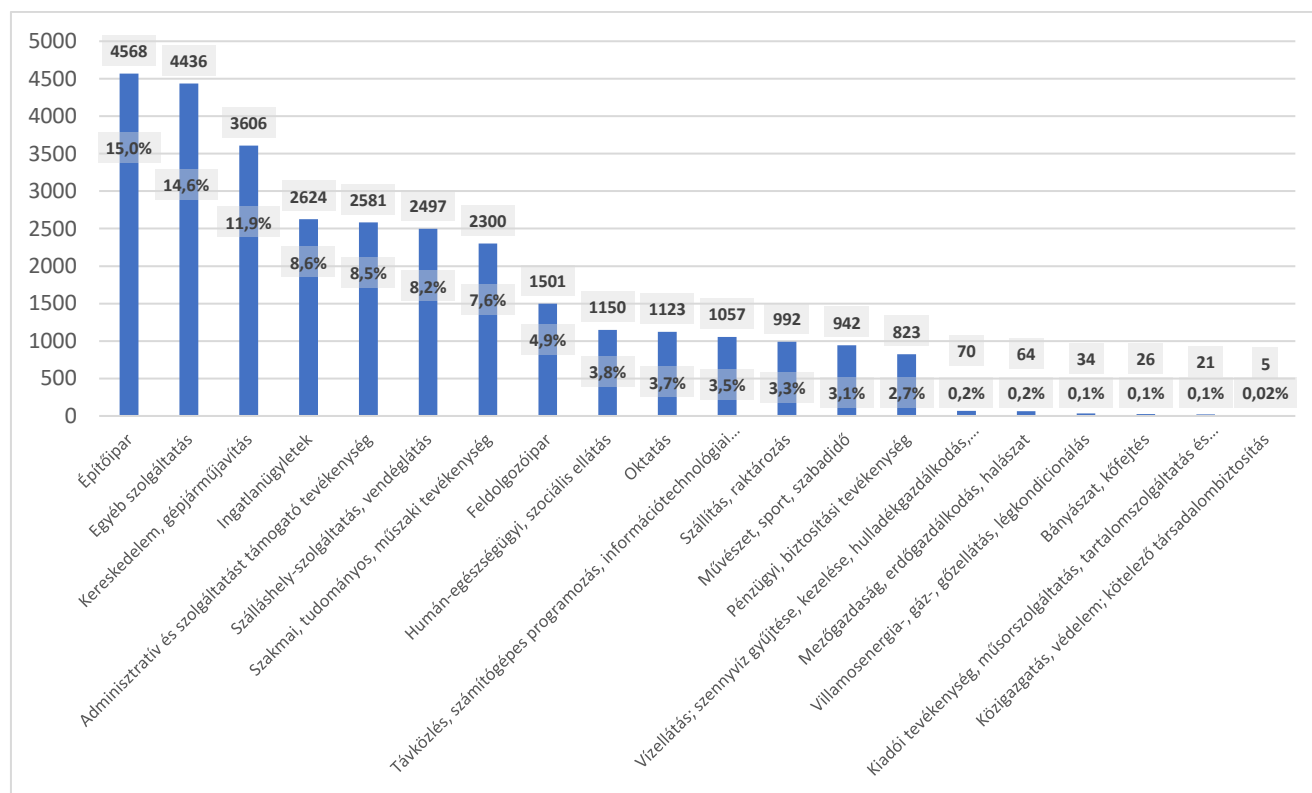

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

A vizsgált területen három nemzetgazdasági ág rendelkezik 10 ezer feletti vállalkozásszámmal. Legnagyobb tömegben az „Egyéb szolgáltatások” nemzetgazdasági ág vállalkozásai vannak jelen, 13 ezret meghaladó elemszámával az összes vállalkozás 15,3%-át teszi ki. 12 636 vállalkozásával második helyen állnak az építőipari vállalkozások, arányuk 14,8%. Több mint 10 700 vállalkozásával harmadik helyen áll a „Kereskedelem, gépjárműjavítás” nemzetgazdasági ág, 12,5%-ot téve ki a teljes sokaságból. A nemzetgazdasági ágak legnagyobb része 7 ezer és 2 ezer

vállalkozást tartalmaz, nemzetgazdasági ági megoszlásban 8,2 és 3,2% közötti értékkel. Kivételt képez néhány kifejezetten alacsony elemszámmal működő nemzetgazdasági ág, melyeknek arányosan a 0,5%-ot sem érik el. Ilyen alacsony számú vállalkozással rendelkező nemzetgazdasági ág a primer szektort jelentő „Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat”, amely csak 317 (0,4%) vállalkozással rendelkezik. Alacsonyabb értéket képviselnek a „Vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés” 200 (0,24%), „Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás” 122 (0,11%), „Bányászat, kőfejtés” 64 (0,09%), „Kiadói tevékenység, műsorszolgáltatás, tartalomszolgáltatás és -terjesztés” 54 (0,07%) és „Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás” nemzetgazdasági ágak 21 (0,02%) elemmel.

14. ábra Vállalkozások száma és összes vállalkozáshoz viszonyított aránya nemzetgazdasági ágak szerint a BKÜ területén

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

Az egyes nemzetgazdasági ágak közel azonos arányban vannak jelen a BKÜ területén, bár azok vállalkozásszám szerinti sorrendje változik. Az üdülőkörzetben az építőipari vállalkozások száma a legmagasabb (4568; 15%), nem sokkal megelőzve az egyéb szolgáltatások vállalkozásait (4435; 14,6%). A kiemelt térségben is a kereskedelemmel és gépjárműjavítással foglalkozó vállalkozások száma a harmadik legmagasabb, 3 606 elemmel a vállalkozások körének 11,9%-át adja. Az egyes nemzetgazdasági ágak esetében nem figyelhető meg lényegi nagyságrendi eltérés az üdülőkörzet és a teljes vizsgált térség között, az egyes nemzetgazdasági ágak százalékos eltéréseinek mértéke minden esetben 1,5%-on belül marad, de jellemzően 1%-nál is kisebb. Kivételt a „Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás” nemzetgazdasági ág. Bár a vállalkozások számát tekintve nem számít a

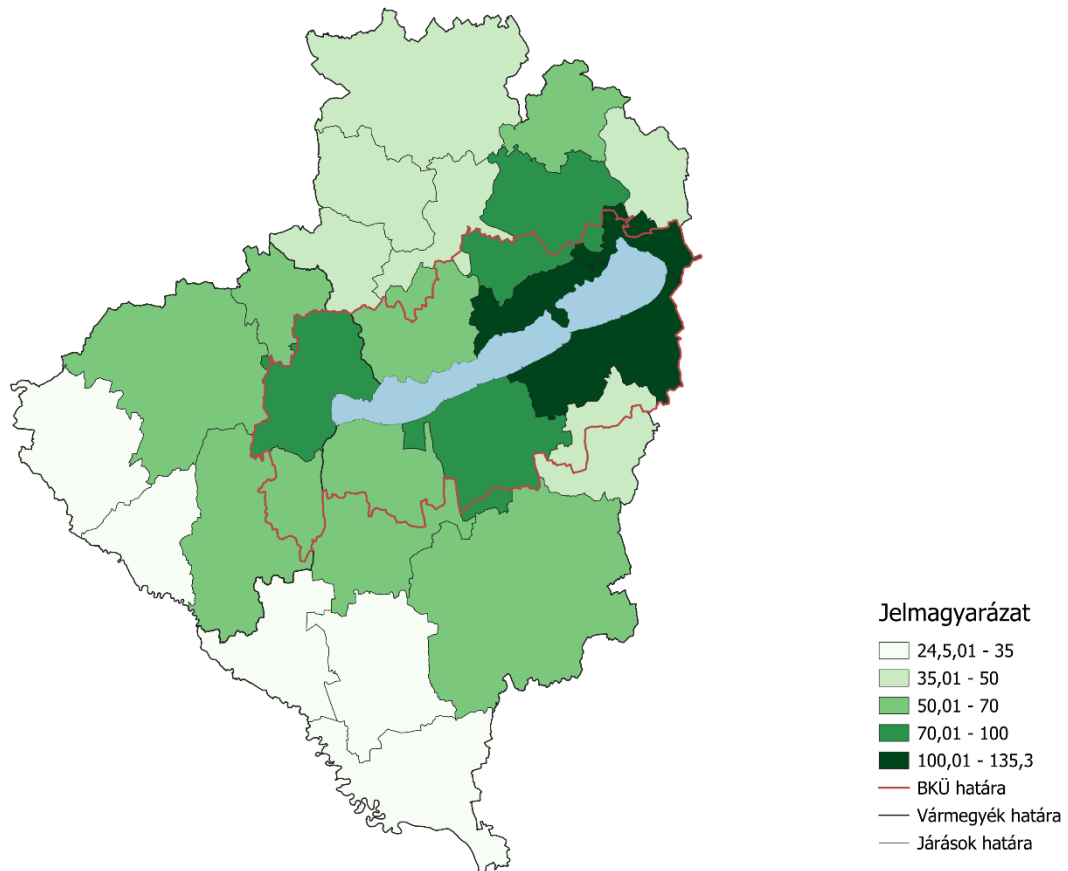
legnagyobbak – térségi aránya az összes vállalkozásból 5,4% – részaránya az üdülőkörzetben ez mégis számottevően magasabb, 8,2%. A három vármegye ezen nemzetgazdasági ágba tartozó vállalkozásainak több mint fele, 53,7%-a a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben található.

6.2. Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység

Adminisztratív és szolgáltatást támogató nemzetgazdasági ágba tartoznak azok a vállalkozások, amelyek elsődlegesen valamilyen általános üzletvitelhez nyújtanak támogatást. Ide tartozik a különböző eszközök, berendezések, járművek és munkagépek kölcsönzése, a munkaerőpiaci nyilvántartás és adminisztráció, munkaerőközvetítés, utazásközvetítés- és szervezés, személybiztonsági és nyomozói tevékenységek, takarítási és terület karbantartási szolgáltatások, valamint egyéb adminisztratív tevékenységek, például információs és irodai szolgáltatások, konferenciaszervezés, követelésbehajtás, csomagolás (KSH, 2021).

A vizsgált térségben 6 129 vállalkozás működik ebben a nemzetgazdasági ágban, az összes vállalkozás 7,16%-a. A nemzetgazdasági ágba tartozó vállalkozások 41,11%-a, összesen 2 581 vállalkozás rendelkezik székhellyel a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet valamely településén.

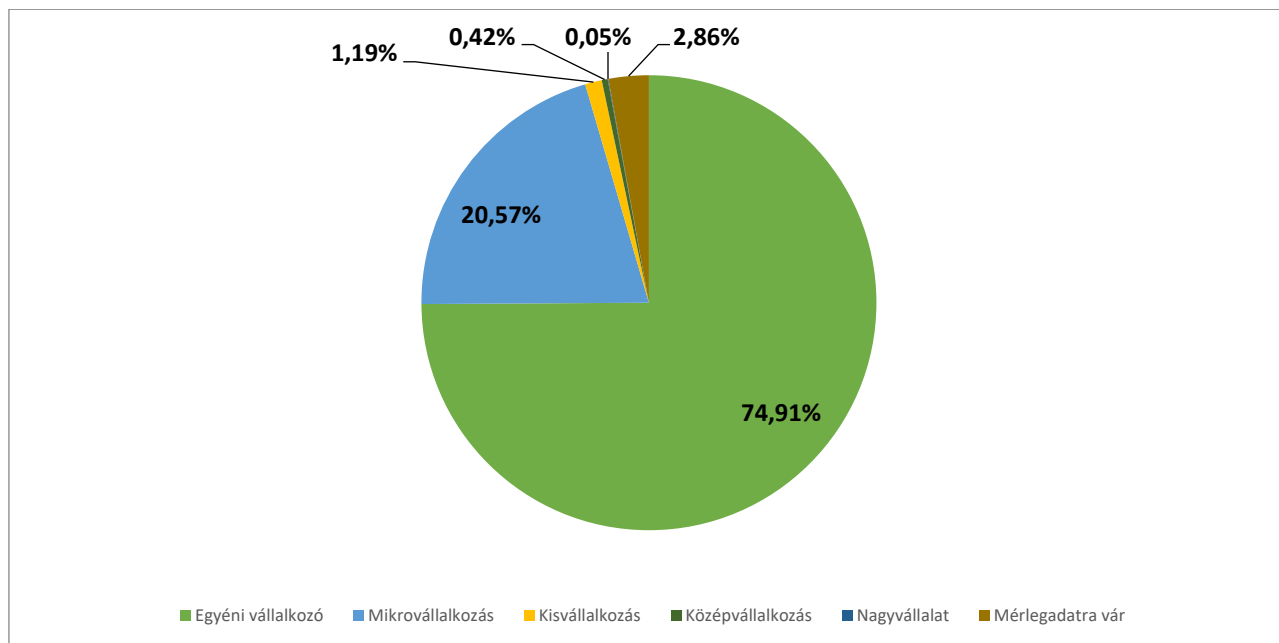
16. térkép Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység nemzetgazdasági ág vállalkozásai járásonként, 10 ezer állandó lakosra vetítve

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

Az „Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység” szektor vállalkozásai elsősorban a fejlettebb gazdaságú járásokban fordulnak elő magas arányban, ott, ahol a vállalkozások népességhez viszonyított aránya egyébként is magas. Kiemelkedik a Balaton Siófoki-medencéje. A nemzetgazdasági ág vállalkozásai népességarányosan a Balatonalmádi, Balatonfüredi és Siófoki járásokban fordulnak elő legnagyobb számban. A periférikus elhelyezkedésű területeken, a határmenti járásokban arányuk kisebb, 10 ezer lakosra vetítve 23-35 között mozog, míg ugyanez a már említett északi medencében ennek több mint négyszerese.

15. ábra Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység nemzetgazdasági ág megoszlása méretkategóriák szerint

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

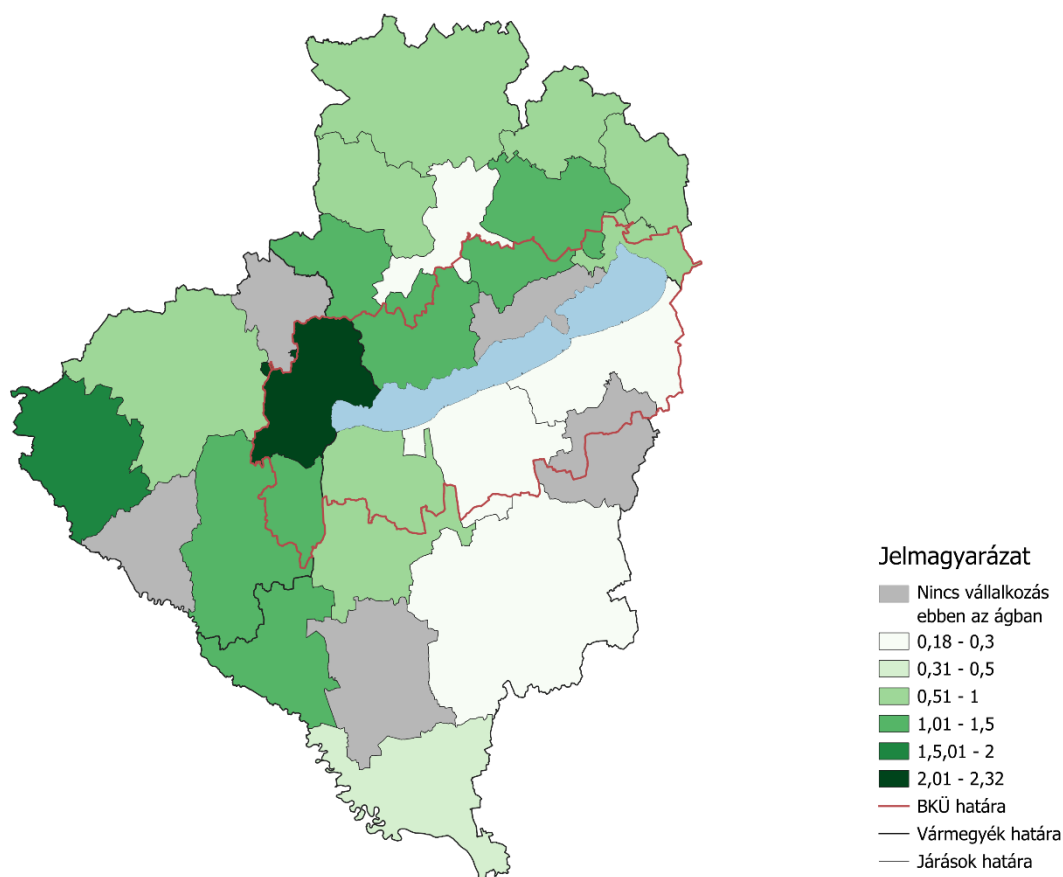
A szektor vállalkozásainak 77,1%-át egyéni vállalkozások adják. Az összes vállalkozás esetében ez kisebb, 67,3%. Az ide tartozó vállalkozásoknak további 21,2%-a mikrovállalkozás. A kisvállalkozások aránya már csak 1,2%, míg a közép- és nagyvállalatoké 0,4% illetve 0,05%. A nagyvállalati szintet három munkaerő kölcsönzéssel foglalkozó cég képviseli. Ez a főtevékenység még középvállalkozói szinten is nagy arányban fordul elő, kisebb méretkategóriáknál kevésbé jelentős. Az egyéni vállalkozások kiugróan nagy arányának oka, hogy a szektorban nagy arányban működő főtevékenységek egyéni vállalkozásként könnyen működtethetők, adott tevékenységi köröknek ez a jellemző cégmérete. A szektor vállalkozásainak több mint fele, 52,8%-a három főtevékenység között oszlik meg. Ezek a zöldterület-kezelés (22,7%), az adminisztratív, üzletmenetet támogató szolgáltatás (16,7%) és az általános épülettakarítás (12,9%). Ezeknél kisebb elemszámmal, a nemzetgazdasági ág teljes sokaságához viszonyítva 6% és 2% közötti részesedéssel működnek vállalkozások „Személybiztonsági tevékenység”, „Konferencia, kereskedelmi bemutató szervezése”, „Takarítás, tisztítás háztartásnál” és „Egyéb üzletmenetet támogató szolgáltatás” főtevékenységekben.

6.3. Bányászat, kőfejtés

E nemzetgazdasági ág tartalmazza a természetben előforduló ásványok feltárását, kitermelését és bizonyos mértékű előkészítését végző vállalkozásokat. Különböző szilárd, folyékony és gáz halmazállapotú nyersanyagok kitermelése tartozik ide. Ilyen például a barnaszén- és lignitbányászat, fémtartalmú ércek bányászata, kőolaj- és földgázkitermelés. Emellett ide tartozik többek között a kőfejtés, a kavics-, homok-, agyag és sóbányászat is. A közvetlen kitermelés mellett a nemzetgazdasági ág tartalmazza a különböző bányászati szolgáltatásokat is. Ezalatt a feltérési tevékenységeket, előfúrást, próbafúrást értjük, de a bányászati terület előkészítése, például az olajfúró kutak alapozása (KSH, 2021).

A három vármegye területén a bányászattal és kőfejtéssel kapcsolatos vállalkozások száma az egyik legalacsonyabb. A vizsgált térségben mindössze 66 vállalkozás működik ebben a nemzetgazdasági ágban. Ebből 26 működik a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet területén belül, ami az összes elem 40%-a.

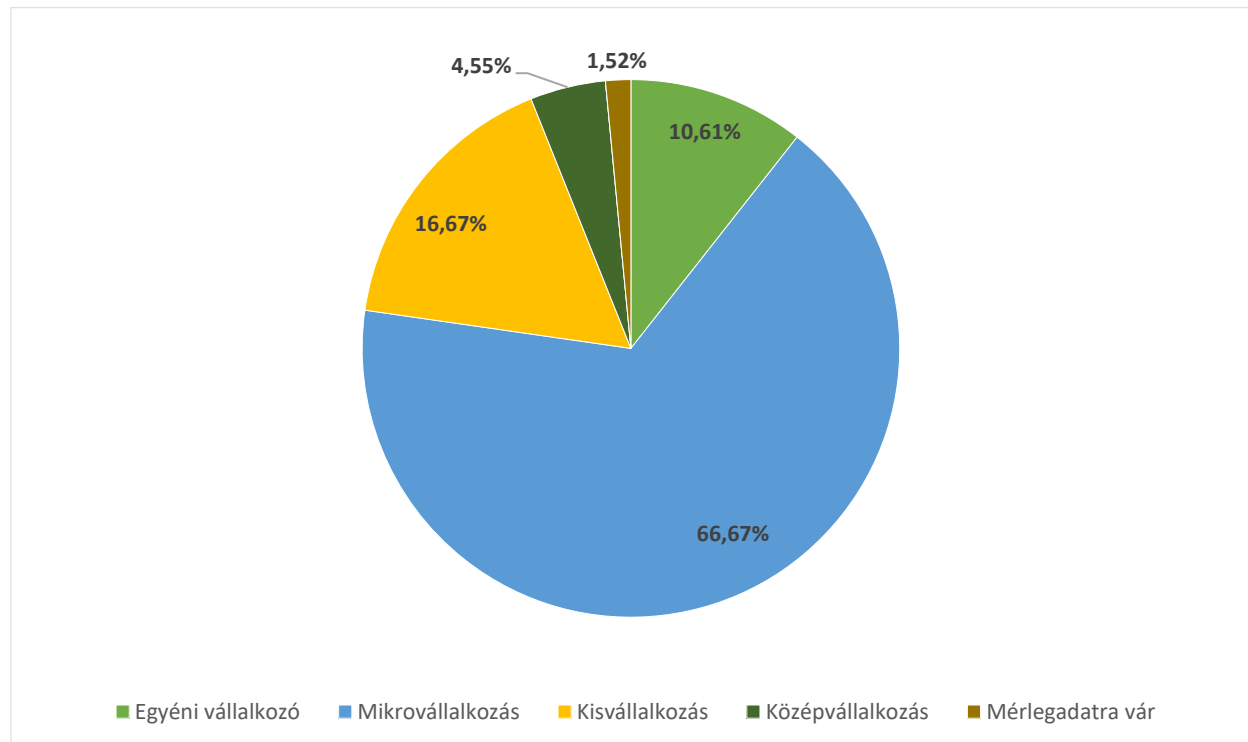
17. térkép Bányászat, kőfejtés nemzetgazdasági ág vállalkozásai járásonként, 10 ezer állandó lakosra vetítve

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

A nemzetgazdasági ághoz tartozó vállalkozások alacsony száma miatt több járásból teljesen hiányoznak. Zala vármegyéből a Letenyei és Zalaszentgróti járás, Veszprém vármegyéből a Balatonfüredi járás, Somogy területéről a Tabi és a Nagyatádi járások egyik településén sem üzemel ilyen vállalkozás. A 66 vállalkozás összesen 41 település között oszlik meg. A legtöbb vállalkozást Nagykanizsa (7), Keszthely (6) és Alsópáhok (4) jegyzi. Több bányászati vállalkozás található még Szentkirályszabadja, Várpalota, Veszprém, Zalaegerszeg (3-3), illetve Gyékényes és Gyenesdiás (2-2) településeken.

16. ábra Bányászat, kőfejtés nemzetgazdasági ág megoszlása méretkategóriák szerint

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

Jelen nemzetgazdasági ágba méretkategóriák szerinti megoszlásában szembeűnű a nagyvállalkozások hiánya. A nagyvállalati szintű bányászati és kőfejtéssel foglalkozó vállalatok teljesen hiányoznak a három vármegye területéről. Legnagyobb számban mikrovállalkozási szinten működnek, a 66 vállalkozásból 44 darab, ami a nemzetgazdasági ág kétharmadát teszi ki.

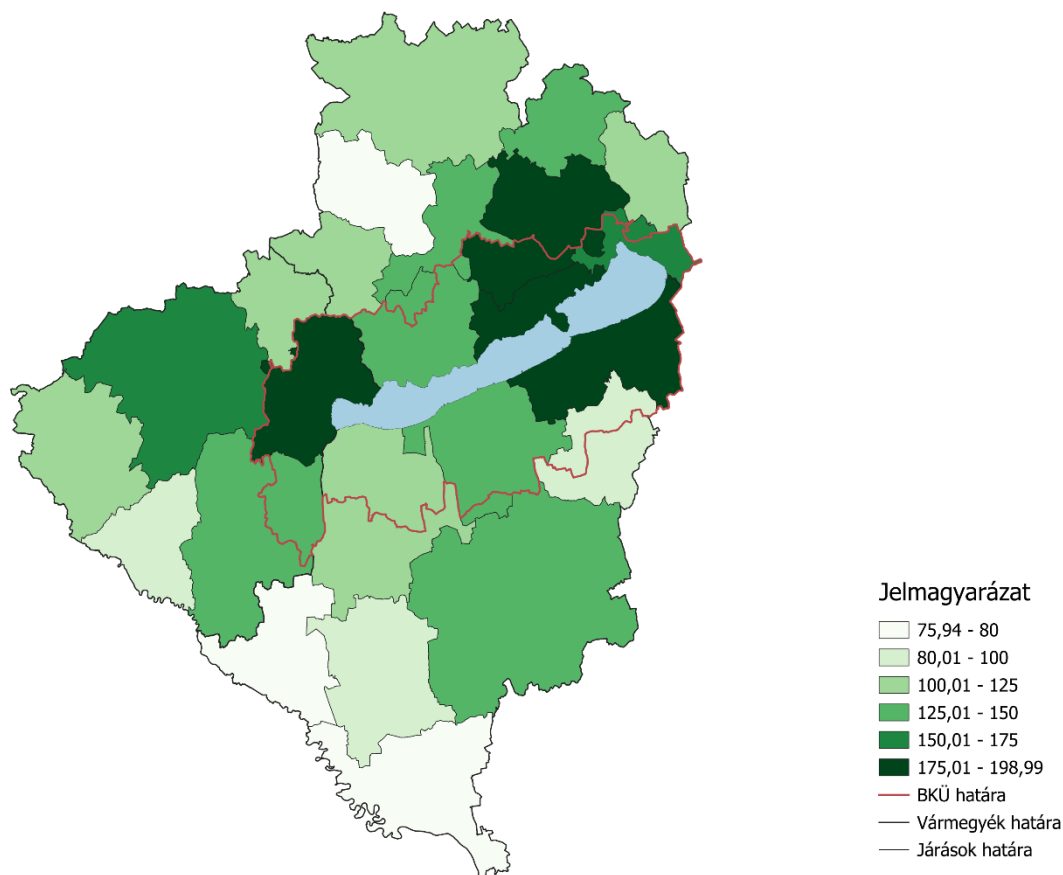
A nemzetgazdasági ág vállalkozásainak fele, 33 egységnél „Kavics-, homokbányászat”, „Kavics-, homok-, agyagbányászat” illetve „Kavics-, homok-, agyag- és kaolinbányászat” került megjelölésre főtevékenységként. További 16, vagyis a vállalkozások csaknem negyede pedig „Kőfejtés, gipsz, kréta bányászata” főtevékenységgel végezte tevékenységét. Ezentűl hat kőolaj-földgázkitermelő, és öt tőzegkitermelő vállalkozás működik a térségben. A kőfejtés elsősorban Keszthelyen és környékén jelentős.

6.4. Egyéb szolgáltatások

E nemzetgazdasági ág elsősorban más nemzetgazdasági ágokba be nem sorolható szolgáltatásokat tömörít, így az ide tartozó főtevékenységek köre nagyon széles. Ide tartoznak a kommunikációs eszközök, számítógépek, háztartási eszközök, bútorok, berendezések karbantartását, javítását végző vállalkozások, de a fodrászatok és temetkezési vállalkozások, egyházi és politikai és különböző érdekképviselői tevékenységek is ezen nemzetgazdasági ág részét képezik (KSH, 2021). Széles tevékenységi palettája révén a nemzetgazdasági ág kifejezetten sok vállalkozást tömörít.

Ennélfogva a vizsgált térségben a legtöbb, míg a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben a második legtöbb vállalkozást tudhatja magáénak. A térség egészében 13 138, míg az üdülőkörzetben 4 435 vállalkozása működik. Ez a teljes térség esetében a vállalkozások 15, míg a kiemelt térség esetében azok 14,6%-a.

18. térkép Egyéb szolgáltatások nemzetgazdasági ág vállalkozásai járásonként, 10 ezer állandó lakosra vetítve

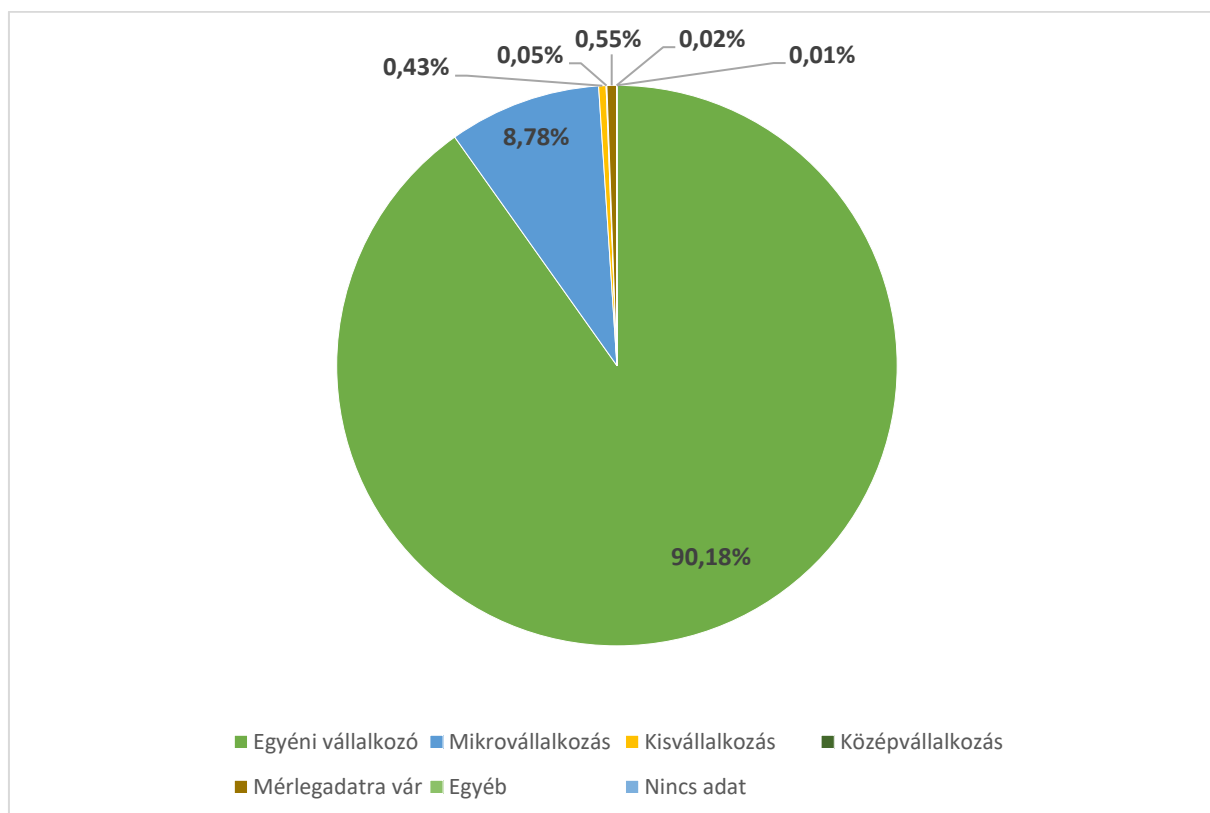
Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

Népességhez viszonyított arányuk a többi nemzetgazdasági ág viszonylatában kifejezetten magas. A periférikusnak tekintett, gyengébb gazdaságú járásokban is 10 ezer lakosra legalább 75-85 ilyen vállalkozás jut. Mivel a legnagyobb elemszámú nemzetgazdasági ág, ezzel együtt nagyrészt egyéni

vállalkozások alkotják, területi megoszlása járási szinten nagyon hasonló az egyéni vállalkozások megoszlására. Alapvetően felülreprezentáltak a Balaton legnagyobb városait tartalmazó, fejlett gazdaságú járások. Ilyen a tó keleti részén a Balatonfüredi és Siófoki járás, kiegészülve a kettőt összekapcsoló Balatonalmádi járással, valamint északon a Veszprémi járással. A Veszprémi járás 195,7, a Siófoki járás 183,6, Balatonfüredi 182,9, a Balatonalmádi pedig 154,6 nemzetgazdasági ági vállalkozást számlál 10 ezer állandó lakosra vetítve. Az egyéb szolgáltatásokat tartalmazó nemzetgazdasági ág vállalkozásainak kimagasló aránya figyelhető meg a Keszthelyi járásban is, amely a három vármegye járásainak legmagasabb értéke, 10 ezer lakosra vetítve 199 vállalkozással. Ez kiegészül nyugaton a Zalaegerszegi járással (160,2). E hat járás mutatja a legmagasabb értéket a nemzetgazdasági ág vállalkozásainak népességarányos számát tekintve. Bár e magas értékek elsősorban a központi településeknek tudható be, a vállalkozások azok agglomerációs térségében is magas arányban vannak jelen. A járások területének egésze vagy jelentős része a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet területén fekszik – kivételt csak a Zalaegerszegi járás jelent. E tekintetben látszik tehát egyfajta balatoni felülreprezentáció: míg a három vármegye egészében 10 ezer lakosra vetítve 143 vállalkozást találunk a nemzetgazdasági ágban, a kiemelt érség területén 163 vállalkozással számolhatunk, míg a vármegyék kiemelt térségen kívüli területén ugyanez az arány már csak 134,5.

17. ábra Egyéb szolgáltatások nemzetgazdasági ág megoszlása méretkategóriák szerint

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

Az egyéb szolgáltatásokat tartalmazó nemzetgazdasági ág túlnyomó része egyéni vállalkozás formában működik. Ezek a nemzetgazdasági ág 90,2%-át adják. A mikrovállalkozások köre

képvisel még nagyobb, 8,8%-os értéket. Az egyéb méretkategóriák aránya elenyésző, együtt alig haladják meg az 1%-ot. A nemzetgazdasági ágban nincs nagyvállalat sem. Ennek oka, hogy a nemzetgazdasági ág elsősorban kevés foglalkoztatottat igénylő gazdasági tevékenységeket tömörít, melyek működtetéséhez nem szükséges nagy cégméret. Ilyenek a nemzetgazdasági ág legnagyobb részét kitevő kozmetikai és szépségápolással és gépjármű javítással, karbantartással foglalkozó vállalkozások is.

Főtevékenységekre bontva a nemzetgazdasági ág 12,1%-át képviselik a férfi-, női, gyermekfodrászatok. További 10,1%-ot tesznek ki a „Kézápolás, műkörömépítés” főtevékenységgel üzemelő vállalkozások, de jelentős számban vannak jelen a kozmetika és szépségápolás (7,8%) és a frissítő, relaxáló masszáz (6%) vállalkozásai is. Viszonylag magas a „Gépjármű javítása, karbantartása” és a „Személygépkocsi általános karbantartása, -javítása” főtevékenységek aránya is, előbbinél 3,7, utóbbinál 3,2%. Jelentős még a vegyes termékkörű kiskereskedelem közvetítését (3%) és a cég adás-vételének közvetítését (2,7%) végző vállalkozások aránya. Ezek, bár a három vármegye átlagértékei, összességében az üdülőkörzet is hasonló arányokkal rendelkezik.

Egyetlen jelentős különbség, hogy míg a teljes térségben a magán szállásadást végző vállalkozások aránya a teljes nemzetgazdasági ágból 1% körüli, addig a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben 4,7%. A három vármegye 253 magánszálláshely szolgáltatást végző vállalkozásából 208, azaz 82,2%-a található az üdülőkörzetben. A magas elemszámú főtevékenységek közül a kiemelt térség részesedése jelentősebb még az „Épületesztalos-szerkezet szerelése, javítása m.n.s.” tevékenység esetében, itt 148 vállalkozásból 74, vagyis pontosan a fele üdülőkörzeti településen rendelkezik székhellyel. Ezentúl megemlítendő még a turizmushoz köthető nyilvános illemhely üzemeltetés, aminél a 25 vállalkozásból 18 működik a BKÜ-ben.

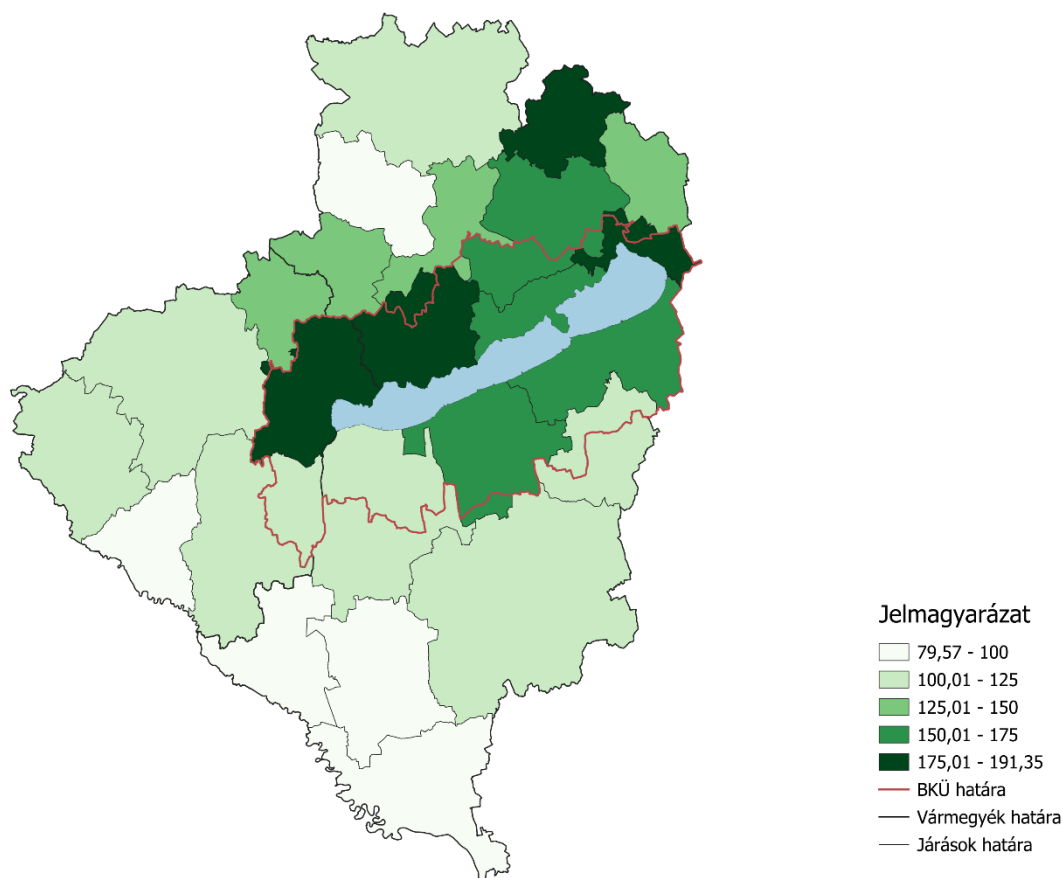
Ezzel együtt úgy látszik, a kiemelt térség „Egyéb szolgáltatások” nemzetgazdasági ágba tartozó vállalkozásainak száma nem a turizmushoz kötődő vállalkozások miatt magasabb. A legtöbb vállalkozást magukénak tudó főtevékenységek, mint a már említett szépségápolási, fodrászati és személygépjármű karbantartási vállalkozások aránya rendre magasabb az üdülőkörzetben, mint a három vármegyében. Példaként említhető a legtöbb vállalkozással rendelkező „Férfi-, női, gyermekfodrászat” és „Kézápolás, műkörömépítés” tevékenységek. Előbbiből 10 ezer lakosra vetítve a 17,3-at találni a három vármegyében, de az üdülőkörzetben már 17,9-et. Utóbbiban is hasonló jelenséget látunk: a teljes területen 10 ezer lakosra vetítve 14,5, míg csak a BKÜ-ben már 15,3 darabot találunk. A nemzetgazdasági ág vállalkozásainak népességhez viszonyított száma tehát nem a turisztikai fókuszú vállalkozások miatt magasabb az üdülőkörzetben, hanem a tevékenységek széles körében arányaiban több vállalkozást találni.

6.5. Építőipar

A nemzetgazdasági ágba tartozó vállalkozások tevékenységét illetően elsősorban az épületek és építmények felépítésére asszociálunk. Az építőipar egyúttal magában foglalja az egyes épületek felújítását, kibővítését, bontását, szerkezet helyszíni felállítását is, de az épületépítési projekt szervezése is külön szakágat képvisel. Az épületek mellett ide tartozik a különböző vonalas infrastrukturális elemek, utak, vasutak, elektromos és vízvezetékek kiépítése is (KSH, 2021).

A három vármegyében összesen 12 636 építőipari vállalkozás működik. Ezzel a második legnépesebb nemzetgazdasági ágat alkotva – az „egyéb szolgáltatások” nemzetgazdasági ág után. A nemzetgazdasági ág az összes vállalkozás 14,7%-át képviseli. A Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben – az egyéb szolgáltatásokat megelőzve – a legtöbb vállalkozást magáénak tudó nemzetgazdasági ág. 4 568 elemével a kiemelt térség vállalkozásainak 15%-át teszi ki. A három vármegye építőipari vállalkozásainak 36,2%-a rendelkezik székhellyel valamely üdülőkörzeti településen.

19. térkép Az építőipari vállalkozások járásonként, 10 ezer állandó lakosra vetítve

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

Az építőipar vállalkozásainak területi megoszlását tekintve egyértelműen kiemelkedik a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet és Veszprém vármegye. Ha népességarányosan, 10 ezer lakosra vetítve szemléljük, az öt legmagasabb aránnyal rendelkező járásból négy területe található túlnyomórészt az üdülőkörzetben. Ezek a Balatonalmádi (191,4), a Keszthelyi (180,3), a Tapolcai (178,5) és a Siófoki járások (171,6). A második helyen áll egyedüli nem üdülőkörzeti járásként a Zirci járás (188,7). A Balatonfüredi, Veszprémi és Fonyódi járások is 150 vállalkozást meghaladó értékeket mutatnak 10 ezer főre vetítve. Míg a három vármegyében 10 ezer lakosra vetítve átlagosan 137,5 vállalkozás jut, az üdülőkörzet esetében ugyanezen számítással már átlagosan 164,8 vállalkozást látunk.

A horvát-magyar határ mentén található járások gazdasága gyengébb, kevesebb a beruházás, kevesebb az épülő ingatlan, inkább az elvándorlás jellemző; e folyamatok nem kedveznek az építőiparnak. Ennek ellenére, más nemzetgazdasági ágakhoz viszonyítva így is kimagasló az építőipari vállalkozások száma (10 ezer lakosra vetítve 76-100 közötti), noha közel sem annyira, mint a Balaton partján.

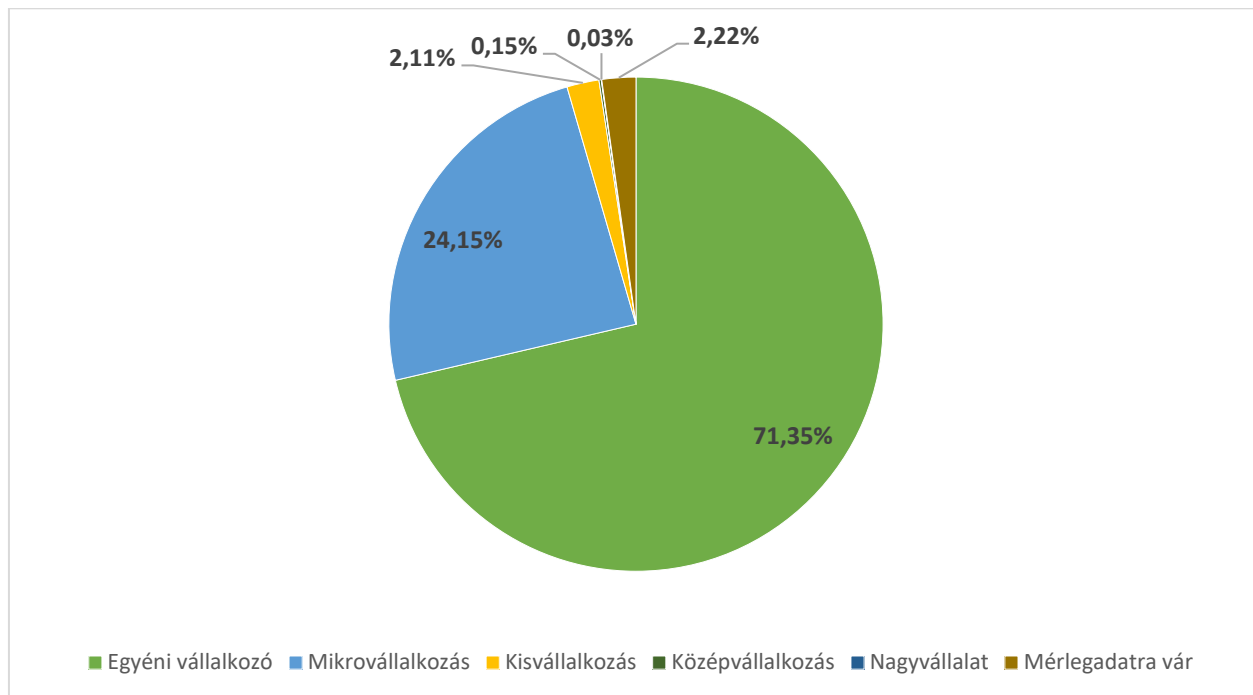
Fontos megjegyezni, hogy népességarányosan úgy magas a Balaton-parti járások építőipari vállalkozások száma, hogy közben az építőipari vállalkozások a járáson belül kisebb részt tesznek ki az összes vállalkozásból, mint a nem partmenti járások esetében. A Siófoki járásban 13,6%, a balatonfürediben 12 Az építőipar vállalkozásainak területi megoszlását tekintve egyértelműen kiemelkedik a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet és Veszprém vármegye. Ha népességarányosan, 10 ezer lakosra vetítve szemléljük, az öt legmagasabb aránnyal rendelkező járásból négy területe található túlnyomórészt az üdülőkörzetben. Ezek a Balatonalmádi (191,4), a Keszthelyi (180,3), a Tapolcai (178,5) és a Siófoki járások (171,6). A második helyen áll egyedüli nem üdülőkörzeti járásként a Zirci járás (188,7). A Balatonfüredi, Veszprémi és Fonyódi járások is 150 vállalkozást meghaladó értékeket mutatnak 10 ezer főre vetítve. Míg a három vármegyében 10 ezer lakosra vetítve átlagosan 137,5 vállalkozás jut, az üdülőkörzet esetében ugyanezen számítással már átlagosan 164,8 vállalkozást látunk.

A horvát-magyar határ mentén található járások gazdasága gyengébb, kevesebb a beruházás, kevesebb az épülő ingatlan, inkább az elvándorlás jellemző; e folyamatok nem kedveznek az építőiparnak. Ennek ellenére, más nemzetgazdasági ágakhoz viszonyítva így is kimagasló az építőipari vállalkozások száma (10 ezer lakosra vetítve 76-100 közötti), noha közel sem annyira, mint a Balaton partján.

Fontos megjegyezni, hogy népességarányosan úgy magas a Balaton-parti járások építőipari vállalkozások száma, hogy közben az építőipari vállalkozások a járáson belül kisebb részt tesznek ki az összes vállalkozásból, mint a nem partmenti járások esetében. A Siófoki járásban 13,6%, a balatonfürediben 12,6%, a keszthelyiben pedig 13,8%. Ez elsősorban azzal magyarázható, hogy itt az egyéb nemzetgazdasági ágak vállalkozásainak száma is magasabb, így, bár sok az építőipari vállalkozás, az összes vállalkozás arányában nem olyan kiugró. A Tapolcai és Balatonalmádi járásokban arányuk már magasabb, 18,8 és 16,6%.

Ez elsősorban azzal magyarázható, hogy itt az egyéb nemzetgazdasági ágak kevesebb vállalkozással képviseltetik magukat, lévén e járások nem rendelkeznek parti nagyvárossal, ami az egyéb, elsősorban szolgáltatói szektorba tartozó vállalkozások számát megemeli, így az építőipari cégek és egyéni vállalkozások nagyobb arányt képviselnek. Járáson belüli arányt tekintve egyébként a Zirci (22,1%), Várpalotai (20,6%) és Sümegi (20,3%) járások képviselik.

18. ábra Az építőipari vállalkozások megoszlása méretkategóriák szerint

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

Az építőipari vállalkozások csaknem negyede, 71,3%-a egyéni vállalkozás. Csaknem negyede, 24,1%-a mikrovállalkozás méretkategóriában működik. A kisvállalkozások 2,1%-ot, míg a mérlegadatra váró vállalkozások 2,2%-ot képviselnek. A középvállalkozások és a nagyvállalatok csak igen kis arányban vannak jele, előbbi 0,15, utóbbi 0,03%-ot tesz ki.

A nemzetgazdasági ág főtevékenységek szerinti megoszlásáról elmondható, hogy nincs jelentős eltérés a kiemelt térség és a három vármegye teljes területe között. Egy adott főtevékenység nagyságrendileg ugyanakkora részt tesz ki az összes vállalkozásból a nemzetgazdasági ágon belül, mint a BKÜ-ben az összes BKÜ vállalkozásból nemzetgazdasági ágon belül. Vagyis a főtevékenységek ugyanakkora arányát érintik a nemzetgazdasági ágnak a három vármegyében és a kiemelt térségben is, az eltérések legfeljebb néhány százalékosak. Így tehát megállapítható, hogy a nemzetgazdasági ág vállalkozásainak népességarányosan magasabb száma nem egy specifikus, főleg az üdülőkörzetre jellemző tevékenységből adódik, hanem az építőipar egésze, az egyes főtevékenységek zöme arányosan több vállalkozással van jelen.

A nemzetgazdasági ágban magas arányban találhatók villanyszereléssel kapcsolatos vállalkozások. „Villanyszerelés” főtevékenység a vállalkozások 4,2, míg az „Egyéb villanyszerelés” 13,4%-ot tesz ki. Utóbbi ezzel a legnagyobb számban (1 693) és arányban előforduló főtevékenység a nemzetgazdasági ágban. Jelentős még a „Szobafestés, mázolás” főtevékenység is, a vállalkozások 11,2%-át adva. A „Lakó- és nem lakóépület építése” nagyjából 13%-ot ad. Jelentős még az ácsolás (4,7%), nem elektromos központi fűtés és csőhálózat szerelése (3,9%), gáz-, víz-, fűtés-, légkondicionáló-szerelés (3,5%) is.

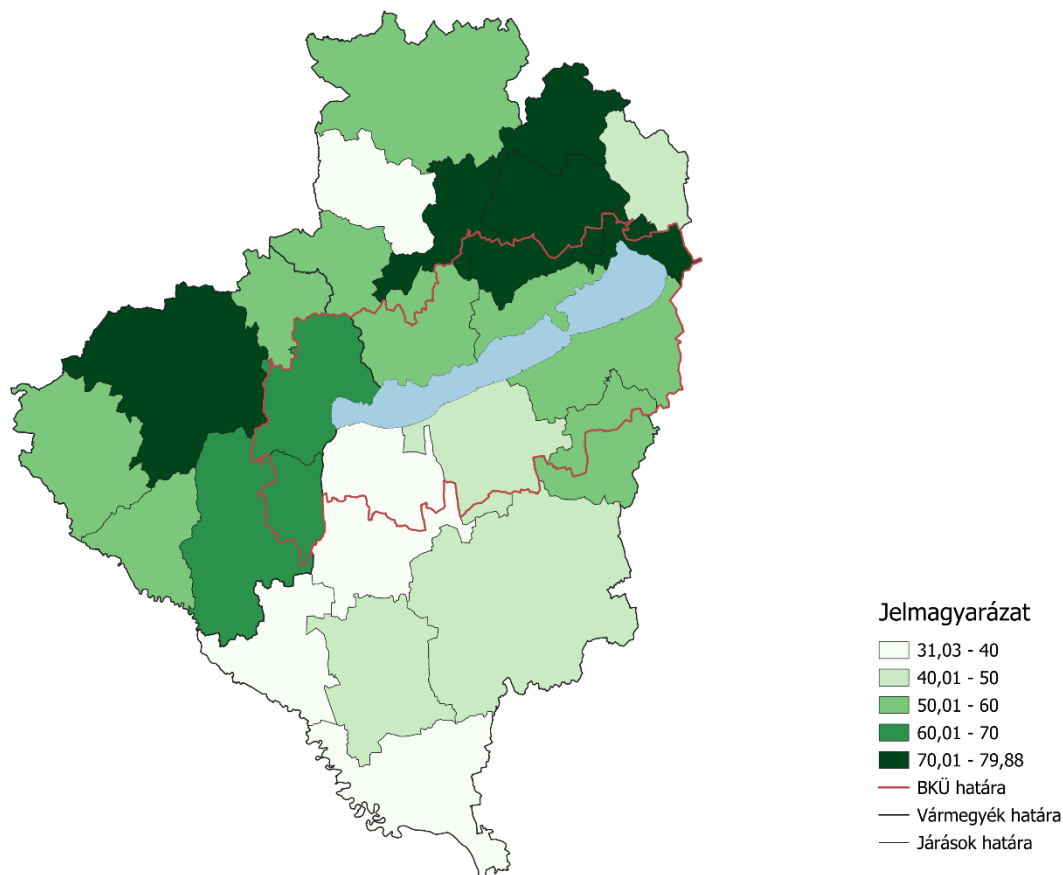
6.6. Feldolgozóipar

Feldolgozóipari tevékenység alatt a bányászat, mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat által előállított nyersanyagok, félkész termékek további feldolgozását értjük, amely kész vagy további feldolgozásra váró terméket hoz létre. A nemzetgazdasági ág az ipari tevékenységek széles körét fedti le, igen változatos palettát adva. A nemzetgazdasági ágak közül itt különböztetjük meg a legtöbb résznemzetgazdasági ágat. Ide tartozik az élelmiszergyártás és italgyártás, fafeldolgozás, bútorgyártás, fémalapanyag gyártás, fémfeldolgozási termékek gyártása, elektronikai és optikai termékek gyártása, gyógyszergyártás, mind közúti, mind az egyéb járművek gyártása, ipari gépek gyártása, kocszgyártás és kőolaj-feldolgozás, egyéb nemfém ásványi alapanyagok feldolgozása, nyomdai és egyéb sokszorosítási tevékenység, műanyag- és gumitermékek, illetve papírtérmekek előállítása (KSH, 2021).

A három vármegye területén összesen 5 251 feldolgozóipari vállalkozás rendelkezett székhellyel. Ez az összes vállalkozás 6,13%-át adja. A Balaton kiemelt Üdülőkörzetben a nemzetgazdasági ág vállalkozásainak kicsit több mint negyede, 28,6%-a található, összesen 1 501 vállalkozással. A feldolgozóipari vállalkozások számukat tekintve az üdülőkörzetben kevésbé jelentősek, itt arányuk az összes vállalkozáshoz viszonyítva csak 4,5%. A vállalkozások számát tekintve így a három vármegyében az ötödik, az üdülőkörzetben a nyolcadik helyen áll.

Más nemzetgazdasági ágaktól, például az egyéb szolgáltatásoktól és az építőipartól eltérően a feldolgozóipar vállalkozásai nem a Balaton körül koncentrálódnak, egységnyi lakosra vetített számukban a tónak látszólag nincsen a nemzetgazdasági ágak többségénél megismert kedvező, vállalkozássűrűséget növelő hatása. Ez a számok tekintetében is szembeötlő: míg a három vármegyében számuk 10 ezer lakosra átlagosan 57,1, a kiemelt térségben már csupán 55,1. Bár nem jelentős különbség, mégis a vállalkozások összességénél megfigyelhető trenddel ellentét.

20. térkép A feldolgozóipar vállalkozásai járásonként, 10 ezer állandó lakosra vetítve

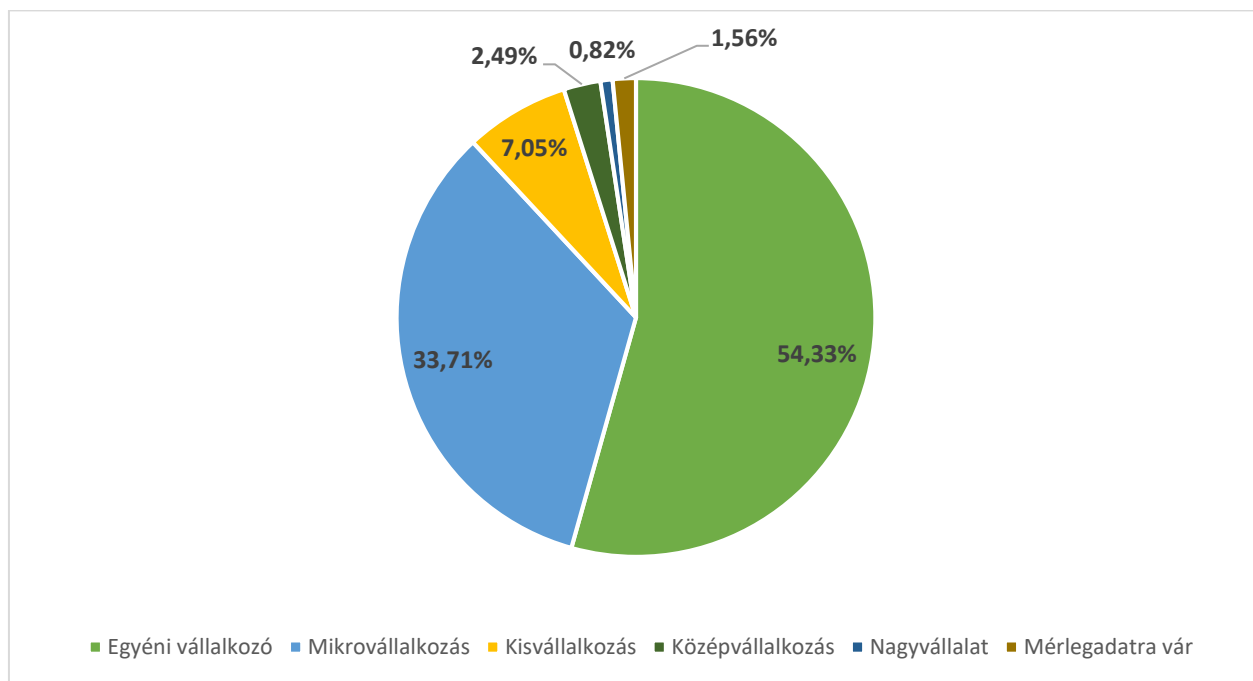

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

A vállalkozások népességhez viszonyított aránya a Zirci járásban a legmagasabb, 79,9 vállalkozás 10 ezer főre. Ezt követi a közel azonos aránnyal rendelkező Veszprémi (72,8) és Zalaegerszegi járás (72,1). A nemzetgazdasági ág népességarányosan viszonylag jelentősebb számú vállalkozással van jelen a Nagykanizsai, a Keszthelyi, a Balatonalmádi és az Ajkai járásokban is. Somogy vármegye e tekintetben alulreprezentált. Míg Zala és Veszprém vármegyékben 10 ezer lakosra 65,2, illetve 61,4 feldolgozóipari vállalkozás jut, ez Somogyban csak 45,3.

A Balaton kapcsán már tárgyalt gyenge feldolgozóipari képviselést alátámasztja az is, hogy az egyébként népességarányosan sok vállalkozással rendelkező járások nemzetgazdasági ági összetételében a feldolgozóipar az átlagosnál is alacsonyabb arányban van jelen. A teljes térséget figyelembe véve a feldolgozóipar a vállalkozások számának 6,03%-át adja. Érdekes, hogy járási szinten egyedül a Balatont körülvevő járások esetében kisebb ez az arány. Vagyis a feldolgozóipari vállalkozások hányada a tó körüli járások esetében alúlmúlja az átlagos szintet. A Kaposvárit és a Veszprémit kivéve minden, átlagosnál alacsonyabb számot mutató járás a Balatonnal határos. A feldolgozóipari vállalkozások aránya az összes vállalkozáshoz mérten a Siófoki járásban a legalacsonyabb, a 4%-ot sem éri el. Ezzel szemben a Zirci, Tabi és Letenyeyi járásokban a 9%-ot is meghaladja.

19. ábra A feldolgozóipari vállalkozások megoszlása méretkategóriák szerint

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

Mivel a feldolgozóipar nagy számú főtevékenységet tartalmaz, melyek szintén nagy számú, más nemzetgazdasági ágaknál lényegesen több ágazatba rendeződnek, itt elsősorban nem főtevékenységek, hanem ágazatok alapján csoportosítjuk a vállalkozásokat. A feldolgozóipari vállalkozások 60,3%-a mindössze négy ágazat között oszlik meg. A legnagyobb részt a fémfeldolgozási termékek gyártásával foglalkozó vállalkozások teszik ki, 1094 elemmel a feldolgozóipari összeg 20,8%-át adják. Legnagyobb darabszámú főtevékenysége a fémmegmunkálás, egyben a teljes nemzetgazdasági ág legnagyobb elemszámát adja. 15,6%-ot képvisel 822 vállalkozásával a „Ipari gép, berendezés, eszköz javítása, üzembe helyezése” ágazat, melyben az ipari gépek javítását, illetve az ipari gépek üzembe helyezését végző vállalkozások dominálnak. Harmadik helyen áll 13,2%-kal, 693 elemmel az „Egyéb feldolgozóipari tevékenység” ágazata. Ez az ipari tevékenységek széles körét, máshova be nem sorolható főtevékenységű vállalkozásait tartalmazza. Legnagyobb elemszámmal a fogtechnikai eszköz, illetve a divatékszer gyártását végző vállalkozások képviselik. 10,6%-kal, 555 vállalkozással jelentős még a fafeldolgozás ágazata, elsősorban fűrészáru előállításával. 5% fölötti reprezentációval állnak a bútorgyártás és a nemfém ásványi termék gyártását végző ágazatok. Előbbiben a bútorgyártás és konyhabútor gyártása a teljes nemzetgazdasági ág meghatározó, magas számú vállalkozást felmutató főtevékenységeit képviselik.

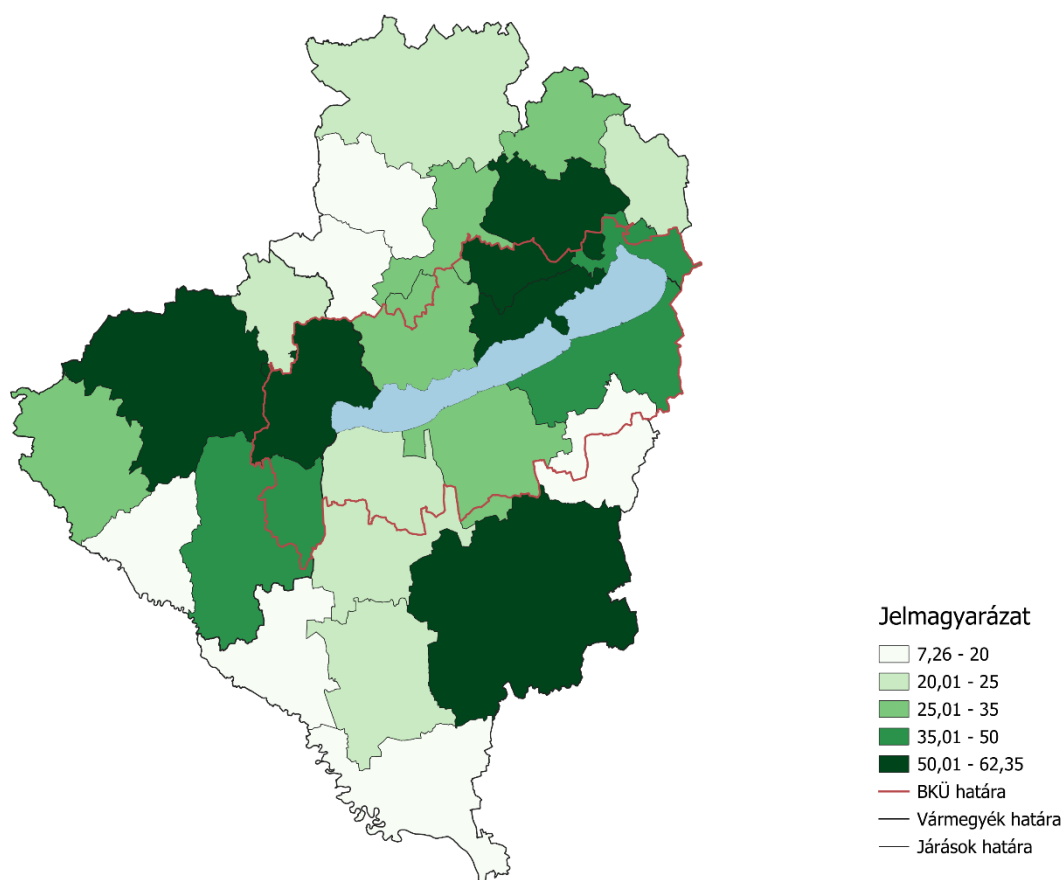

6.7. Humán-egészségügyi, szociális ellátás

A nemzetgazdasági ág az egészségügyi intézmények szolgáltatásait és az ezekben dolgozó munkaerő ellátását, a szociális intézményekben vagy azokon kívül szociális ellátást és segítségnyújtást végző tevékenységi köröket foglalja magában (KSH, 2021).

A három vármegyében összesen 3 523, nemzetgazdasági ágba tartozó vállalkozás működik. Ez az összes vállalkozásnak kicsi, 4,1%-nyi része. Ennek harmada, 1 150 vállalkozás található a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben. Népeségarányosan is az üdülőkörzet valamivel több vállalkozást tudhat magáénak: 10 ezer lakosra vetítve 38,3 ilyen vállalkozást találunk a három vármegye teljes területén, míg csak az üdülőkörzetben már 42,2-t.

21. térkép A humán-egészségügyi, szociális ellátás nemzetgazdasági ág vállalkozásai járásonként, 10 ezer állandó lakosra vetítve

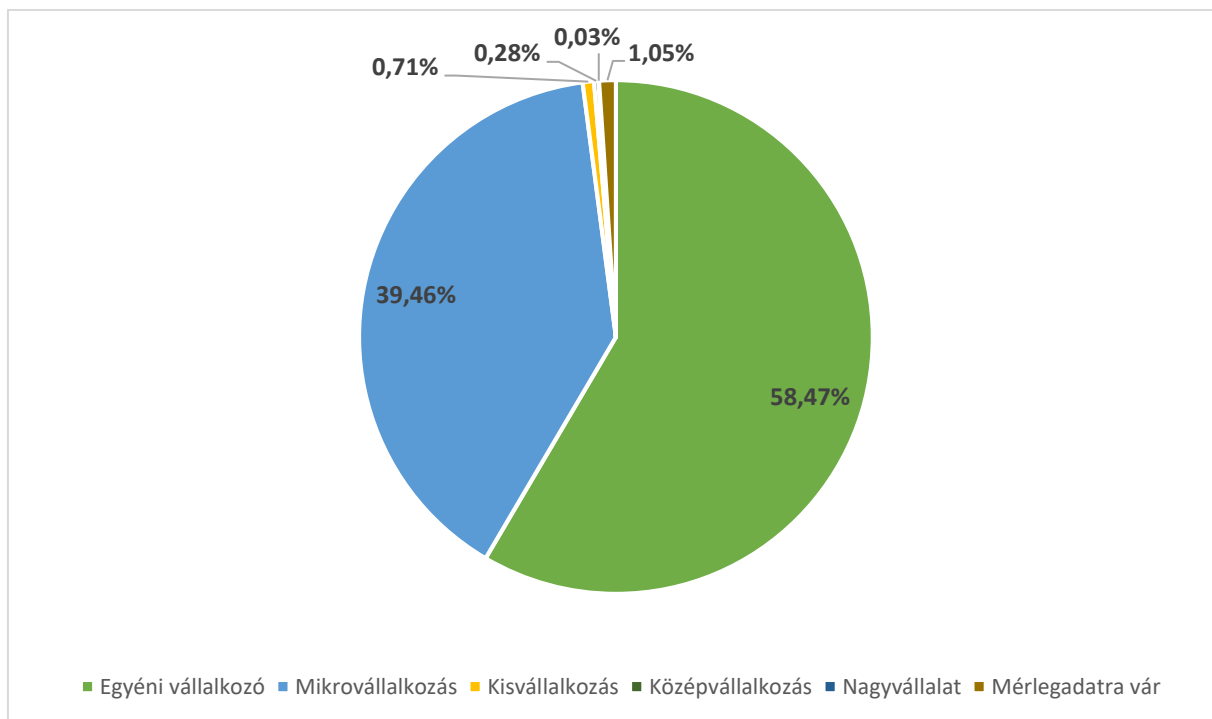

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

Somogy és Veszprém vármegyékben a nemzetgazdasági ág vállalkozásainak száma 10 ezer lakosra vetítve 34,9, illetve 36 elemet tesz ki. Zala vármegyében ez magasabb, 45,2. Járási szinten két Balaton- parti járás vezet: a Keszthelyi járásban 62,3, a Balatonfürediben pedig 61,2 nemzetgazdasági ágba tartozó vállalkozást találunk 10 ezer állandó lakosra vetítve. Ezeket a három vármegyeszékhelyt tartalmazó járás követi. A Veszprémi járásban ugyanezen kondíciók mellett 56,4, a Zalaegerszegi járásban 51,3, a Kaposváriban pedig 50,1 vállalkozás látszik. Ez a székhely

települések központi szerepével magyarázható. Ezek egyben vármegyénk egészségügyi és szociális ellátási központjai. Ezek mögé felzárkózik még a Siófoki-medence két járása: a Balatonalmádi járásban egységnyi lakosra vetítve 47,9, a Siófoki járásban pedig 43,7 vállalkozást találunk. Az egyéb járások vállalkozásainak népességarányos száma már a térségi átlag alatt marad. Somogy vármegyében a területi különbségek nagyobbak, mint a két szomszédja esetében. Míg a Kaposvári és a Siófoki járások a nemzetgazdasági ág vállalkozásainak magas népességarányos számát mutatják, a vármegye egyéb járásaiban ez az érték alacsony, sokszor a térségi átlag fele. A másik két vármegyénél a járások közötti különbségek nem ennyire szélsőségesek, e tekintetben nagyobb mértékű területi nivellálódás látszik.

22. térkép A humán-egészségügyi, szociális ellátás nemzetgazdasági ág megoszlása méretkategóriák szerint

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

A nemzetgazdasági ágba tartozó vállalkozások relatív többsége, 58,5%-a, összesen 2 060 eleme egyéni vállalkozás. Ez alacsonyabb a nemzetgazdasági ágak átlagától, ahol a vállalkozások kétharmadát egyéni vállalkozók adják. Jelentős a mikrovállalkozások aránya, 39,5%. Ezt 1 390 mikrovállalkozás teszi ki. Ez meghaladja az átlagosan tapasztalt ~30%-os értéket. Az egyéb méretkategóriák száma elenyésző. 25 kis-, 10 közép- és 1 nagyvállalkozás működik.

Legnagyobb elemszámmal a járóbeteg ellátáshoz tartozó különböző főtevékenységeket találjuk. Ilyenek a legtöbb vállalkozást magáénak tudó általános járóbeteg-ellátás (14,8%), de jelentős a szakorvosi járóbeteg-ellátás (9,1%) és a járóbeteg-ellátásban végzett szakorvosi tevékenység (11,9%) is. Emellett aránylag magas számmal találunk gyógytornász tevékenység (11,3%) fogorvosi járóbeteg-ellátást (7,1%) és nem egészségügyi szolgáltatásként nyújtott egyéb mentál-egészségügyi ellátást (7%) is. Az egyes főtevékenységekhez tartozó vállalkozások arányaiban

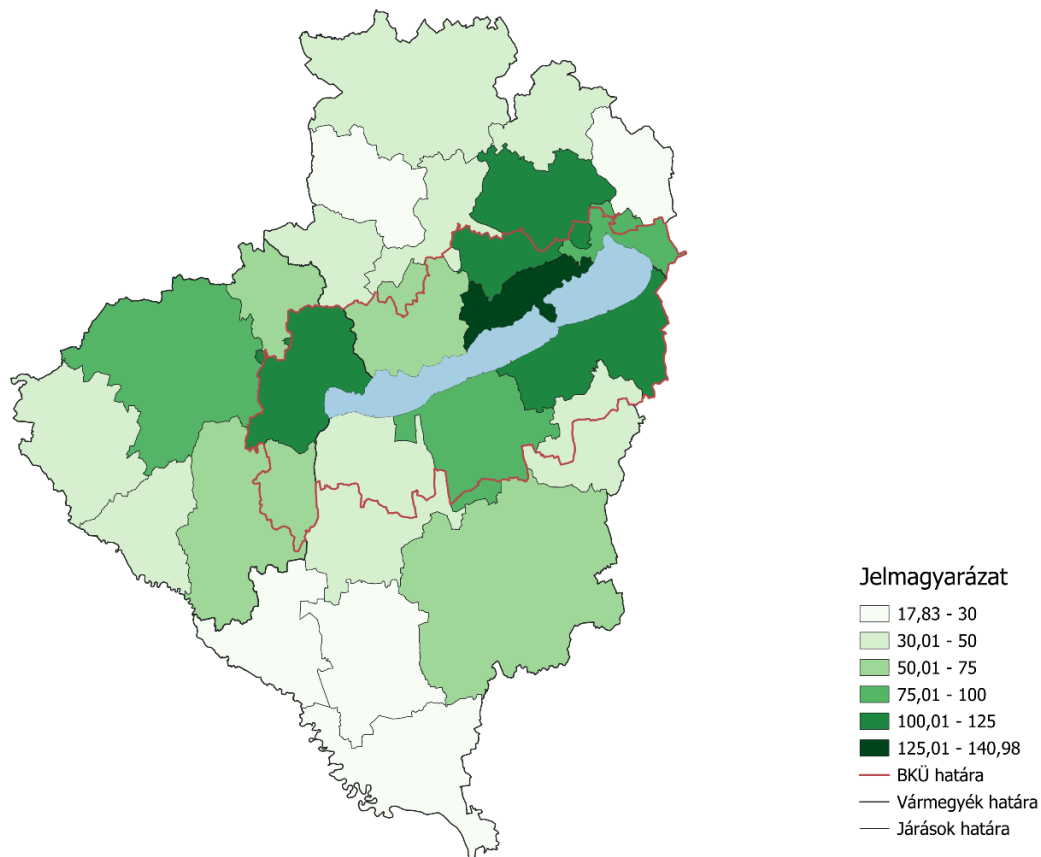
nincs számottevő eltérés a teljes terület és a kiemelt térség között. A főtevékenységeket összefoglaló ágazati szinten a „Humán-egészségügyi ellátás” dominál, a nemzetgazdasági ág vállalkozásainak 97,1%-át adja. A „Szociális ellátás bentlakás nélkül” ágazatot csak 74, a „Bentlakásos, nem kórházi ápolás” ágazatot pedig csak 29 vállalkozás képviseli, arányuk a teljes ágból nem éri el a 3%-ot.

6.8. Ingatlanügyletek

Ez a nemzetgazdasági ágat magában foglalja mindazokat a tevékenységeket, amelyeket valaki bérbeadóként, ügynökként vagy brókerként végez. Ide tartozik az ingatlanok adásvétele és bérbeadása, valamint az ezekhez kapcsolódó egyéb szolgáltatások nyújtása, például az értékbecslés vagy a letéti ügynöki feladatok ellátása (KSH, 2021).

A nemzetgazdasági ághoz összesen 6 397 vállalkozás tartozik. Ezzel az ötödik legnépesebb nemzetgazdasági ág a három vármegyében, az összes vállalkozás 8,5%-át adva. A kiemelt térségben helyzete hasonló: 2 624 vállalkozásával a negyedik legnépesebb nemzetgazdasági ág. A kiemelt térség vállalkozásainak 8,6%-át adja, tehát nincs számottevő különbség a három vármegye egészéhez képest.

23. térkép Az ingatlanügyletek nemzetgazdasági ág vállalkozásai járásonként, 10 ezer állandó lakosra vetítve

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

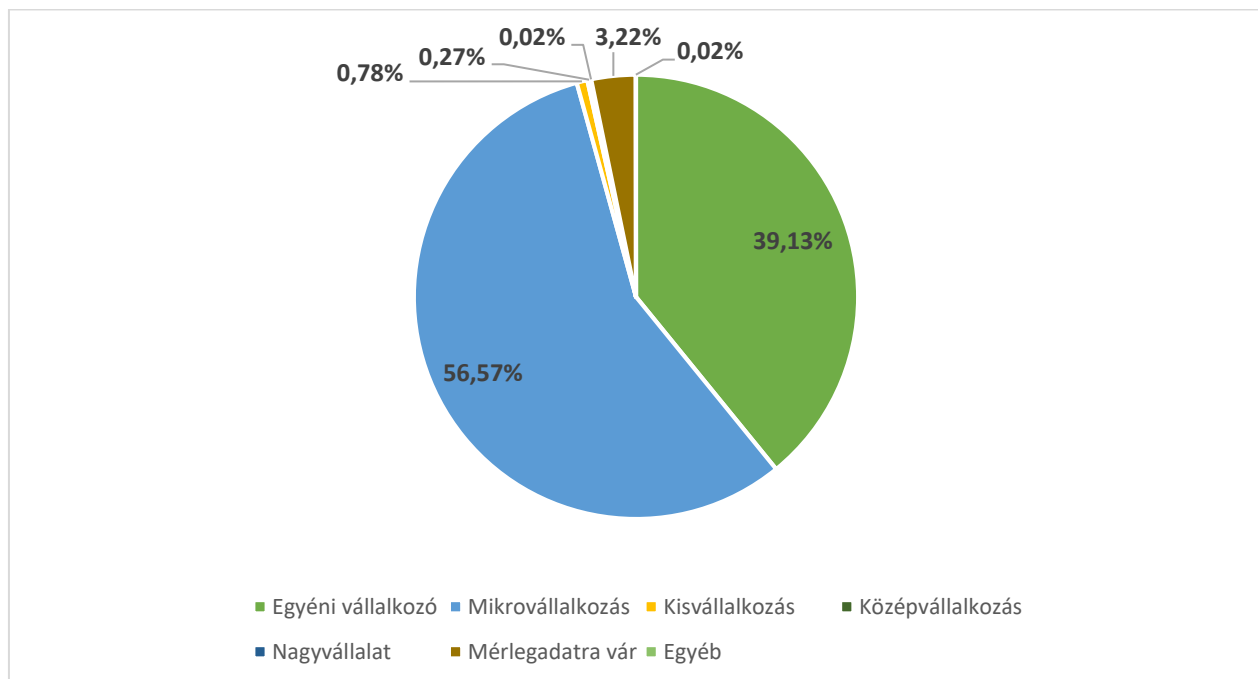
Ahogy a vállalkozások egészében, úgy e nemzetgazdasági ágban is hangsúlyos a Balaton keleti, siófoki medencéje, de Keszthely környezete is kiemelkedik, ha a vállalkozások népességarányos megoszlását vesszük figyelembe. Népeségarányosan a Balatonfüredi járásba található a legtöbb ingatlanügyletekkel foglalkozó vállalkozás, 10 ezer lakosra vetítve 141. Bár nem ilyen mértékű, de hasonlóan kimagasló szám figyelhető meg a Siófoki (119,5), a Keszthelyi (117,2), a Veszprémi (114,6) járások esetében, de a Balatonalmádi járás (96,2) is ide sorolható. Ezzel együtt az egész Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben az ingatlanpiaci vállalkozások magas koncentrációja látható: míg a három vármegyében az ingatlanügyletekben tevékenykedő vállalkozások száma 10 ezer lakosra vetítve 69,6, az üdülőkörzetben magasabb, 96,4.

Az ingatlanok adásvételével kapcsolatos vállalkozások láthatóan ritkábban jelennek meg a periférikus térségekben. E területekre jellemzőbb az elvándorlás, így a lakáspiaci folyamatok is mérsékeltek, népességarányosan is kevesebb a beköltözés, kevesebb az új építésű ingatlan. Ez látszik Somogy vármegye három déli járásában, illetve elsősorban ennek tudható be a Sümegi és a Devecseri járások népességarányosan alacsonyabb vállalkozásszáma is. E járásokban 10 ezer

lakosra 30-nál kevesebb ingatlanügyletekhez tartozó vállalkozás működik. Ez harmada a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben tapasztalható átlagnak.

Ha azt vesszük figyelembe, hogy az adott járások vállalkozásainak hány százalékát teszik ki az ingatlanügyletek nemzetgazdasági ágba tartozó vállalkozások, szintén balatoni dominanciát láthatunk. A Balatonfüredi járás vállalkozásainak 10,3%-a tartozik ebe a nemzetgazdasági ágba. De egyéb Balaton-parti járások esetében is relatíve nagy részt tesz ki az ingatlanügyletek ága: a Siófokiban 9,3%, a Keszthelyiben 8,9%, a Balatonalmádiban 8,4%, a Fonyódiban 8,3%. E balatoni járások között említendő még a Veszprémi járás is 8,9%-os értékével. Ezen járások értéke meghaladja a térség egészére jellemző 7,2%-os átlagot.

20. ábra Az ingatlanügyletek nemzetgazdasági ág megoszlása méretkategóriák szerint

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

A nemzetgazdasági ág csaknem 6 400 vállalkozásából 2 503 egyéni vállalkozás, ami 39,1%-os részesedést jelent az ingatlanügyletek összes vállalkozásából. Ez jóval alacsonyabb, mint a vállalkozások összességénél tapasztalható, átlagosan kétharmados arány. Legnagyobb részt a mikrovállalkozások teszik ki, 3 619 vállalkozással 59,6%-ot. Az egyéb méretkategóriák elemszáma igen csekély. Az 50 kisvállalkozás, 17 középvállalkozás és 1 nagyvállalat a nemzetgazdasági ágból alig több mint 1%-ot tesz ki. A mérlegadatra váró vállalkozások aránya 3,2%- ami átlag felettinek nevezhető.

Főtevékenységek megoszlása tekintetében a háromvármegye szintjén a „Saját tulajdonú, bérlet ingatlan bérbeadása, üzemeltetése” rendelkezik a legnagyobb elemszámmal, így a nemzetgazdasági ág 19,8%-át adja. Jelentős a saját tulajdonban álló ingatlan adásvétele (11,9%). 15,6%-ot tesz ki a „Üzletviteli, egyéb üzletvezetési tanácsadás” főtevékenység és az ezzel rokonítható általános üzletviteli tanácsadás (11,5%). Az üzleti tanácsadásnak és a saját ingatlan

értékesítésének e két-két főtevékenységéhez a nemzetgazdasági ág vállalkozásainak 58,8%-a tartozik. 5-3% közötti részesedéssel elterjedtnek számít még a „Lakóingatlan, földterület közvetítése”, „Ingatlanfejlesztés” és „Üzletviteli tanácsadás, gazdasági szakmai szakértés m.n.s.” főtevékenység is.

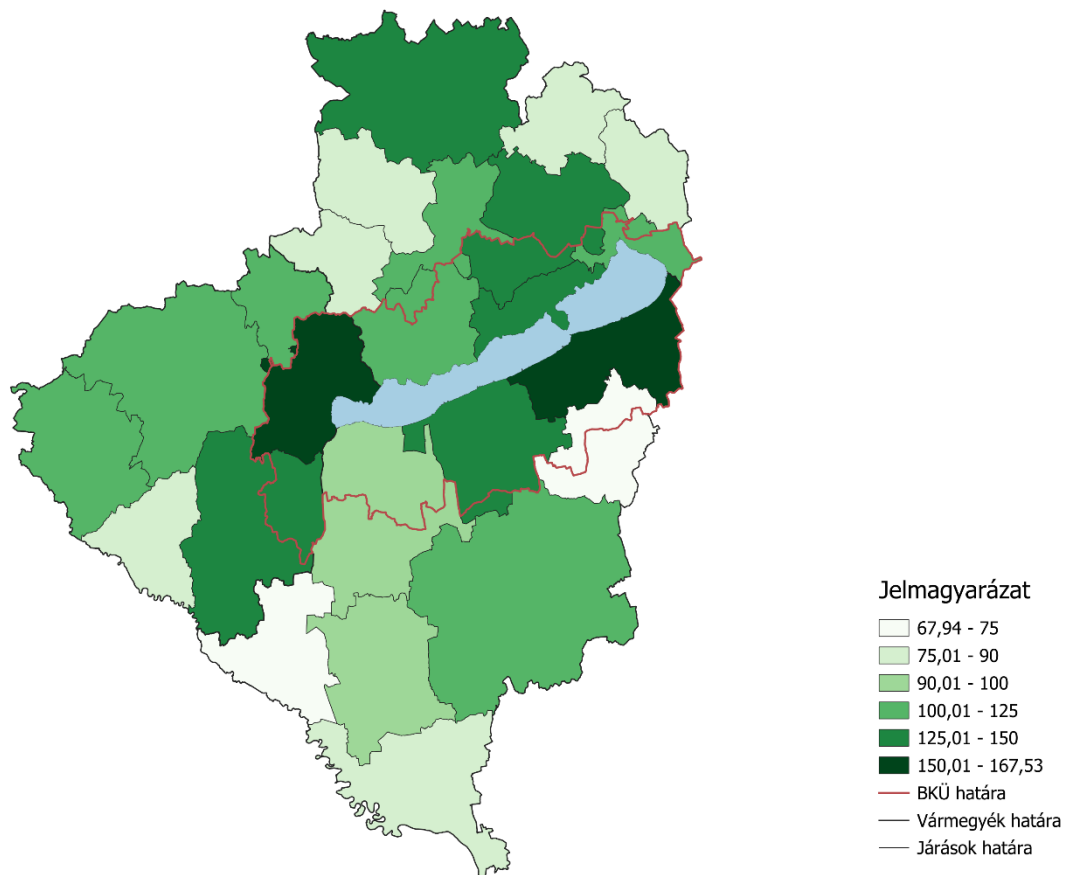
A Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben az átlagok jelentősen eltérnek. A saját tulajdonban álló, bérelt ingatlan bérbeadása, üzemeltetése itt az ingatlanügyletek 28,3%-át teszi ki. Ugyanígy a saját tulajdonú ingatlan adásvételét végző vállalkozások aránya itt 20,5%. Az „Üzletviteli, egyéb üzletvezetési tanácsadás” tevékenységi körbe tartozó vállalkozások aránya is magasabb, 26,8%. A saját tulajdonú ingatlan adásvételét végző vállalkozások is magas, 20,5%-os részesedéssel vannak jelen. E három főtevékenység között oszlik meg a kiemelt térség ingatlanügyletekkel foglalkozó vállalkozásainak 81,5%-a. Az általános üzletviteli tanácsadás, ami a három vármegye esetében 11,5%-kal állt, a BKÜ-ben csak 1%-os részesedést mutat. 6-3% közötti aránnyal viszonylag elterjedtnek tekinthetők az ingatlanfejlesztési, az ingatlanügynöki tevékenységet folytató, valamint a természettudományi, műszaki kutatás, kísérleti fejlesztést végző vállalkozások is.

6.9. Kereskedelem, gépjárműjavítás

E nemzetgazdasági ág két, alapvetően különböző tevékenységi kört foglal magában. A kereskedelem részének tekintjük az áruk átalakítást nem igénylő értékesítését végző tevékenységeket kis- és nagykereskedelmi szinten. A nagykereskedésnek célcsoportjai a további értékesítést végző nagy- vagy kiskereskedők, esetleg az árult terméket üzleti célokból felhasználó üzemek, szállodák. A kiskereskedők értékesítésének fókuszában az egyéni fogyasztók állnak. A kereskedelemhez tartoznak a szokásos kiegészítő tevékenységek és műveletek is, mint például az áruk válogatása, osztályozása, csoportosítása, összeállítása, palackozása, csomagolása, valamint a raktározás, beleértve a hűtött és fagyasztott tárolást is. A gépjárműjavítás a gépjárművekkel és motorkerékpárokkal kapcsolatos valamennyi javítási és értékesítési tevékenységet magában foglalja. Három ágazata a gépjárműjavítás, a kiskereskedelem és a nagykereskedelem (KSH, 2021).

A Balatont érintő három vármegyében e nemzetgazdasági ág 10 730 vállalkozást számlál. Ez az összes vállalkozás 12,5%-a, egyben a harmadik legnagyobb elemszámmal rendelkező nemzetgazdasági ág az „Egyéb szolgáltatások” és az „Építőipar” ágak után. A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet 3 606 vállalkozást jegyez, részesedése a teljes nemzetgazdasági ágból 33,6%. Az üdülőkörzetben a kereskedelmi és gépjárműjavítást végző vállalkozások az összes vállalkozás 11,9%-át adják.

24. térkép A kereskedelem, gépjárműjavítás nemzetgazdasági ág vállalkozásai járásonként, 10 ezer állandó lakosra vetítve

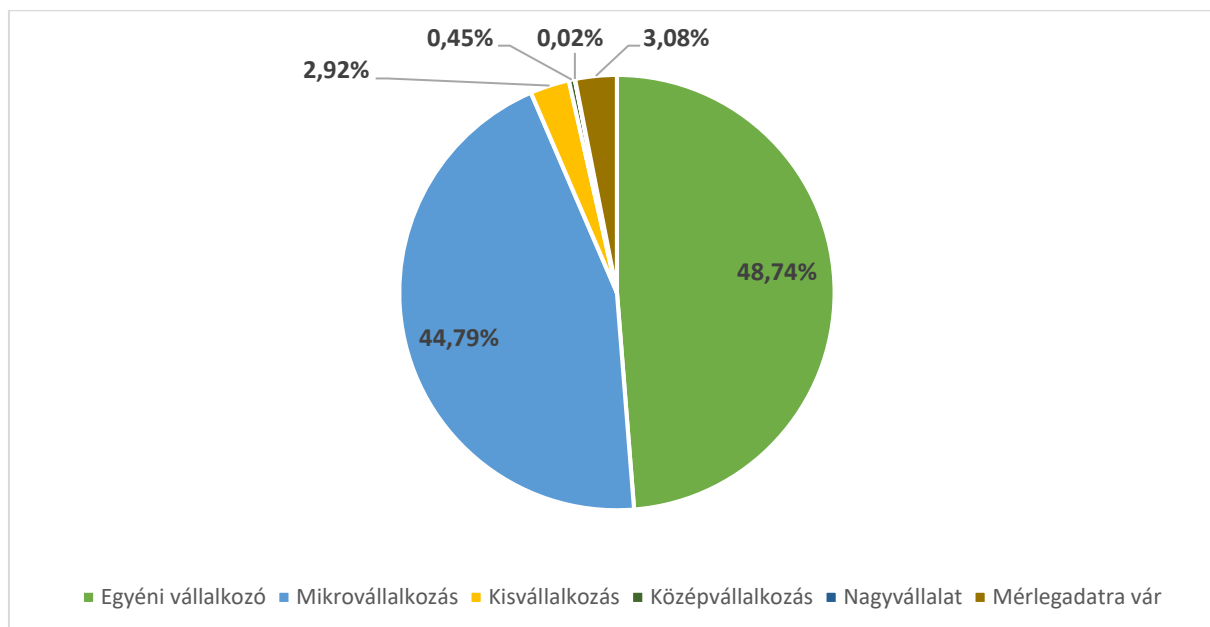

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

A három vármegyében átlagosan 116,7 vállalkozás jut 10 ezer lakosra ebben a nemzetgazdasági ágban. Ez más ágak viszonylatában magas értéknek tekinthető, ugyanakkor az üdülőkörzetben még magasabb számú, egységnyi lakosra vetítve 132,5 vállalkozás látunk. Járási szinten ismét a három balatoni nagyvárost tartalmazó járások dominanciáját látjuk. A Keszthelyi járásban 167,5, a Siófokiban 150,1, a Balatonfürediben pedig 141,4 vállalkozást találunk 10 ezer főre vetítve. Bár kiemelkednek a tó környezetében található járások, megemlítendő a velük egy szintet mutató Pápai (129,6) és Nagykanizsai (125,7) járások jelentősége, ami a nemzetgazdasági ág vállalkozásainak népességarányos számát illeti.

Ha jelen nemzetgazdasági ág vállalkozásainak számát vizsgáljuk az összes vállalkozás százalékában, már nem látjuk azt a Balaton-parti dominanciát, mint a vállalkozások népességarányos számának tekintetében. A kereskedelem és gépjárműjavítás ugyanis a Devecseri (17,4%), a Pápai (17%) a Lenti (16,7%), a Nagyatádi (16,7%) és a Barcsi (16%), nagyrészt periférikus járások esetében a legnagyobb.

21. ábra A kereskedelem, gépjárműjavítás nemzetgazdasági ág megoszlása méretkategóriák szerint

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

E nemzetgazdasági ágat hasonló arányban alkotják egyéni vállalkozások (48,7%) és mikrovállalkozások (44,8%), előbbi 5 200, utóbbi 4 800 körüli elemszámmal. A kisvállalkozások 2,9%-ot képviselnek, ami valamivel magasabb, mint a kisvállalkozások átlagos hányada az összes vállalkozásból. Ez összesen 313 vállalkozást jelent. Ezen túlmenően 48 középvállalkozás és 2 nagyvállalat székhelye is a térségbe található.

A vállalkozások nagyrészt kiegyenlítetten oszlanak meg a közel 270 főtevékenység között. Kiemelkedik ugyanakkor néhány magas elemszámú tevékenységi kör, de nem annyira dominánsan, mint azt egyéb nemzetgazdasági ágak esetében láttuk. Az „Iparcikk jellegű vegyes kiskereskedelem m.n.s.” tevékenységet végző vállalkozások hányada a legmagasabb, az ág 9,3%-át képviselik. Második helyen a gépjárművek kiskereskedelme áll 6,8%-os részesedéssel. A „

Ágazati szinten a kiskereskedelem alá tartozik a legtöbb vállalkozás: 9 066 elemmel a nemzetgazdasági ág 84,5%-át teszi ki. A legnagyobb elemszámú főtevékenységek mind ide tartoznak. Az ág 9,3%-át az „Iparcikk jellegű vegyes kiskereskedelem m.n.s.” tevékenységet végző vállalkozások adják, de a gépjármű-kiskereskedelem (6,8%), és az élelmiszer-jellegű vegyes kiskereskedelem (5,7%) is magas hányaddal fordul elő.

További 15,3%-ot tesz ki a nagykereskedelem, elsősorban vegyes termékkörű kereskedelemmel (1,9%), illetve fa- és építőanyag kereskedelmével (1,9%). A gépjárműjavítási tevékenységi körből mindössze 26 vállalkozás rendelkezik székhellyel a térségben (0,2%).

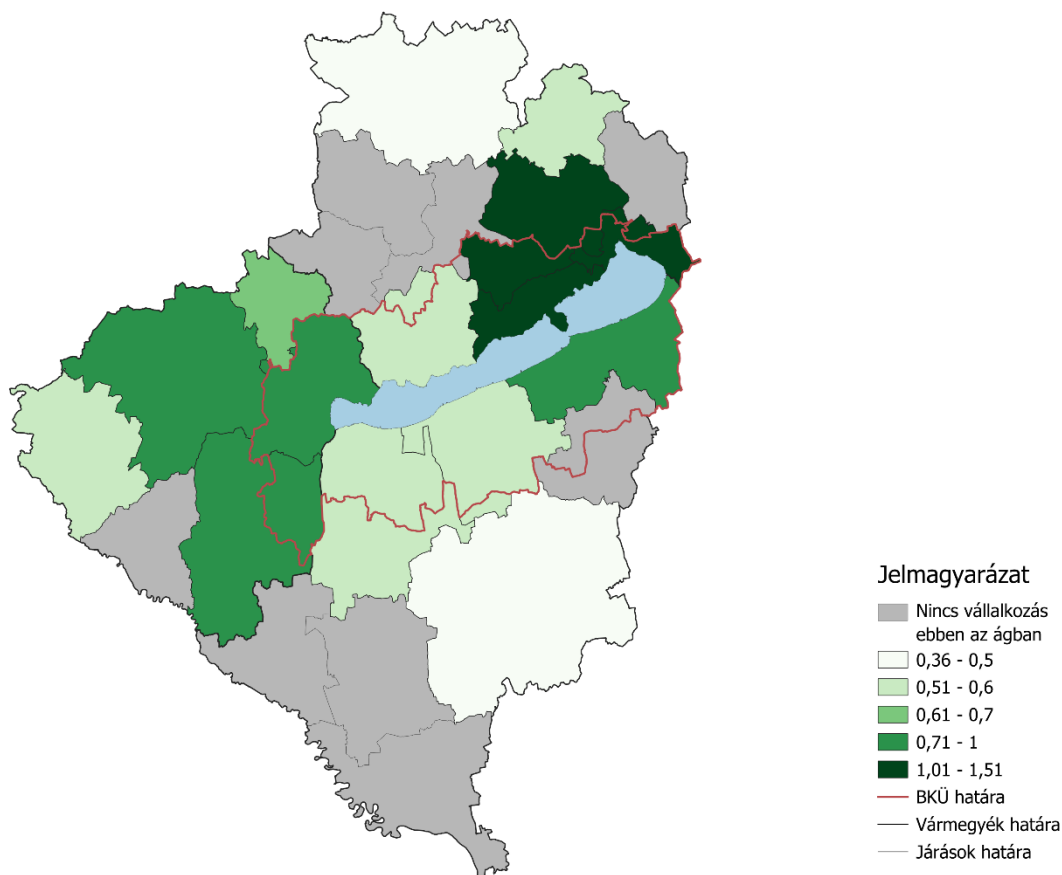
A Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben az arányok a következők: 85,4% kiskereskedelmi vállalkozás, 14,5% nagykereskedelem, 0,1% gépjárműjavítás. A főtevékenységek hányadában nincs jelentős eltérés a három vármegye alkotta térséghez képest. Egyetlen szembeötlő eltérésként említhető, hogy az üdülőkörzetben az ajándéktárgyak értékesítése valamivel magasabb, míg a használtautók kereskedelme valamivel alacsonyabb hányadban fordul elő.

6.10. Kiadói tevékenység, műsorszolgáltatás

Ebbe a nemzetgazdasági ágba azok a tevékenységek tartoznak, amelyek információs tartalmak előállításával, kiadásával, sugárzásával és különböző formákban történő terjesztésével, szerzői jogainak létrehozásával és bérbeadásával foglalkoznak (KSH, 2021).

A vállalkozások száma kicsi, a három vármegyében összesen 54. Ez az összes vállalkozásnak csupán 0,06%-a. Közel felének, 21 vállalkozásnak székhelye található az üdülőkörzetben belül. Hányaduk a kiemelt térségben 0,1%.

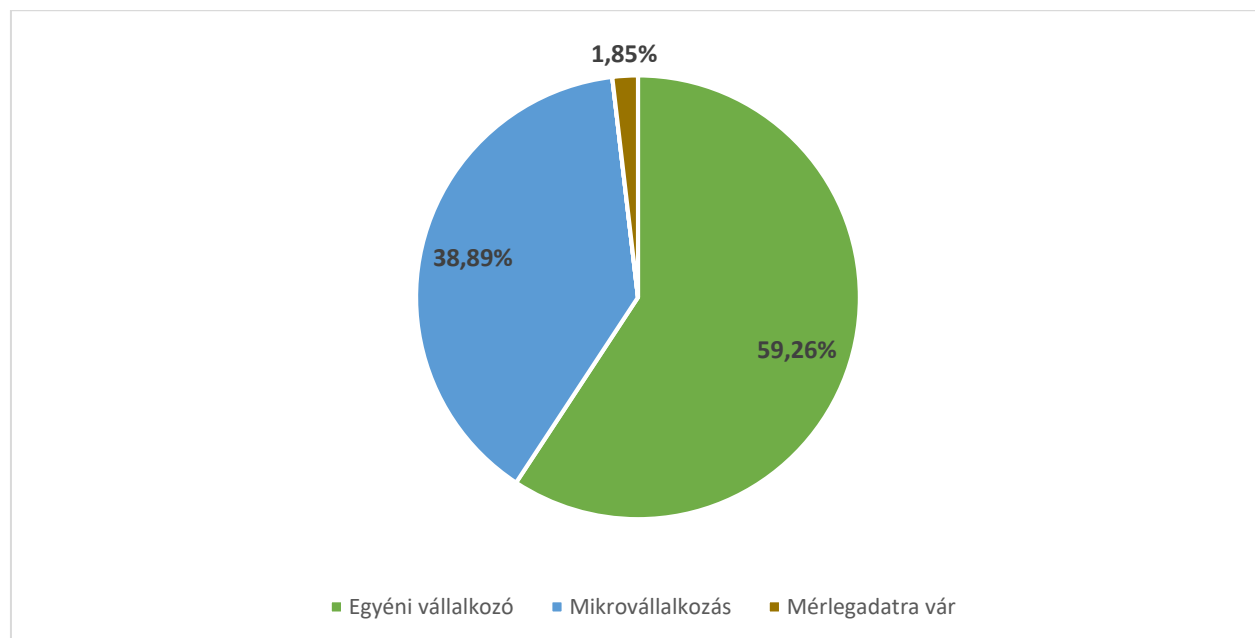
25. térkép Az kiadói tevékenységet, műsorszolgáltatást végző vállalkozások száma járásonként, 10 ezer állandó lakosra vetítve

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

Alacsony elemszámuk révén területileg igen koncentráltan, mindössze 27 településen található székhelyük. A jellemzően kevesebb vállalkozás felsorakoztató járások esetében teljesen hiányoznak. Számuk népességarányosan Balatonfüred, Balatonalmádi és Veszprém vármegyékben a legmagasabb, 10 ezer lakosra vetítve 1,5, 1,3, illetve 1. A Zalaegerszegi, Keszthelyi és Nagykanizsai járásokban is arányosan nagyobb számban fordulnak elő, elsősorban a központi településeken.

22. ábra A kiadói tevékenység, műsorszolgáltatás nemzetgazdasági ág megoszlása méretkategóriák szerint

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

Az 54 vállalkozásból 32 egyéni vállalkozó, 21 mikrovállalkozás, 1 mérlegadatra vár. A nagyobb méretkategóriákban nincs ilyen vállalkozás.

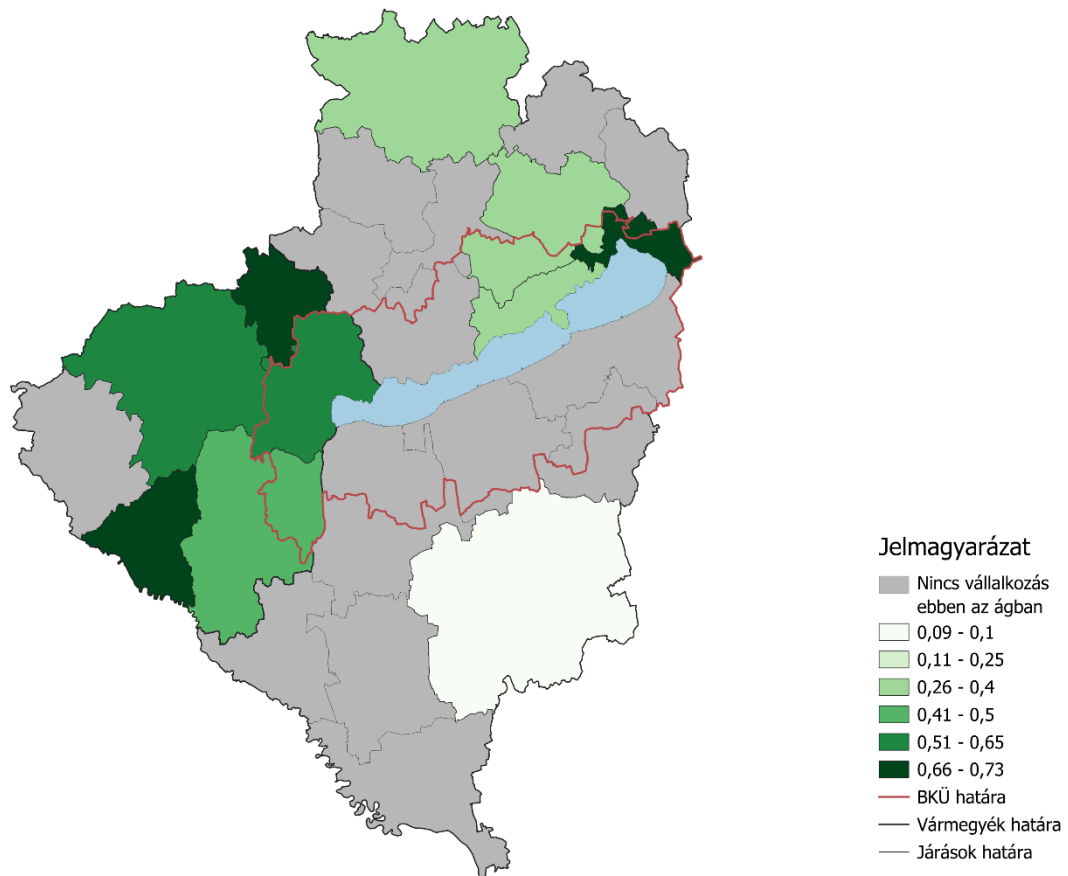
Főtevékenységek szerint 38 hírügynökségi, 16 pedig egyéb tartalomterjesztési tevékenységet végez. Előbbiből 12, utóbbiból 9 székhelye található az üdülőkörzetben.

6.11. Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás

21 vállalkozásával a legkisebb elemszámú nemzetgazdasági ág, az összes vállalkozásnak csupán 0,02%-át adva. A Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben 5 ilyen vállalkozás rendelkezik székhellyel, ami szintén 0,02%-ot jelent. Az közigazgatáshoz tartozó különböző tevékenységeket, például szociális szolgáltatások igazgatását vagy üzleti életet szabályozó tevékenységeket, a társadalmi szolgáltatásokhoz tartozó hadügyi, külügyi, igazságügyi, közbiztonsági, tűzvédelmi, valamint a kötelező társadalombiztosítási ügyleteket foglalja magában (KSH, 2021).

A vizsgált térségben mindössze 17 település működik e vállalkozások székhelyeként. Több vállalkozást tudhat magáénak Zalaegerszeg (3), Veszprém (2) és Pápa (2).

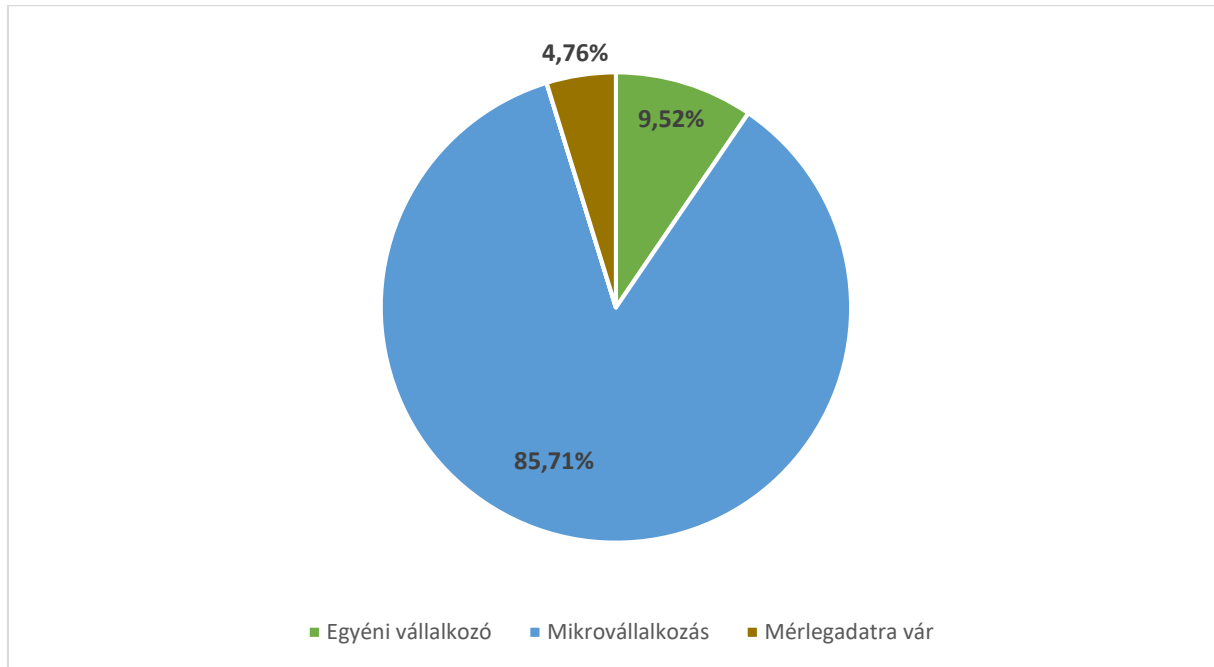
26. térkép A közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás nemzetgazdasági ág vállalkozásai járásonként, 10 ezer állandó lakosra vetítve

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

A járások nagy részében nem található székhely település. Somogy vármegyében egyedül Kaposvár város ilyen. Itt is feltűnő a Balaton északkeleti partvidéke, valamint Zala vármegye, ahol a nemzetgazdasági ágon belül aránylag magas népességarányos értékek látszanak.

23. ábra A közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás nemzetgazdasági ág megoszlása méretkategóriák szerint

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

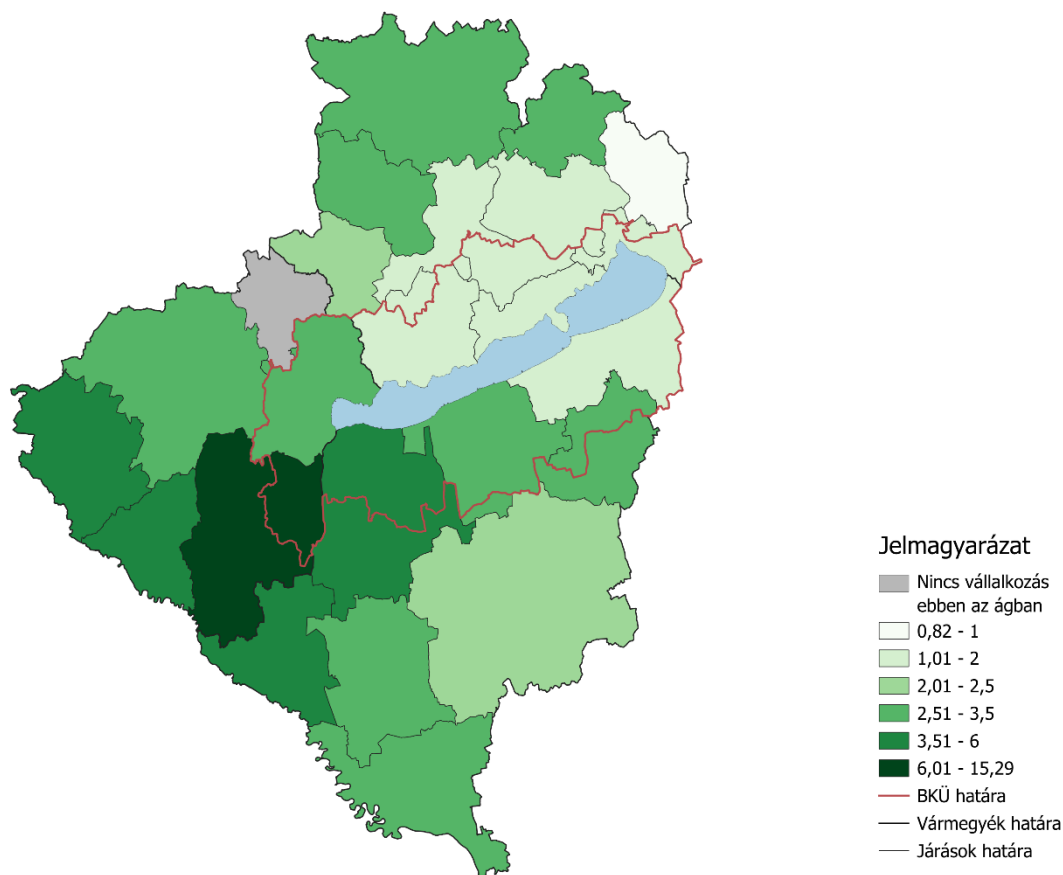
A nemzetgazdasági ág 2 vállalkozása egyéni vállalkozás, 18 vállalkozása mikroállalkozás, 1 mérlegadatra vár. 13 tűzvédelmi, 5 üzleti életet szabályozó, 1 „Egészségügy, oktatás, kultúra, egyéb szociális szolgáltatás (kivéve: társadalombiztosítás) igazgatása” tevékenységet végző vállalkozás és 2 az üdülőkörzetben működő vízimentési vállalkozás tartozik ide.

6.12. Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat

Ez a nemzetgazdasági ág magában foglalja a növénytermesztéssel és az állattenyésztéssel kapcsolatos tevékenységeket. Ide tartoznak mind a mezőgazdasági növények termesztéséhez, mind az állatok tenyésztéséhez kapcsolódó munkák. Emellett ebbe a körbe sorolhatók az erdőgazdálkodási tevékenységek, valamint a gazdaságokban tartott vagy a természetes élőhelyükön élő állatokkal kapcsolatos állattenyésztési és vadgazdálkodási feladatok is (KSH, 2021).

A három vármegye alkotta térségben 317 vállalkozás rendelkezik székhellyel, így a kis elemszámú nemzetgazdasági ágak közé tartozik. Vállalkozásai az összes vállalkozásnak csupán 0,2%-át adják. Negyedük, 64 vállalkozás található a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet valamely településén. Üdülőkörzeti szinten ez a térségivel megegyező, 0,2%-os részesedés az összes vállalkozásból.

27. térkép A mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat nemzetgazdasági ág vállalkozásai járásonként, 10 ezer állandó lakosra vetítve

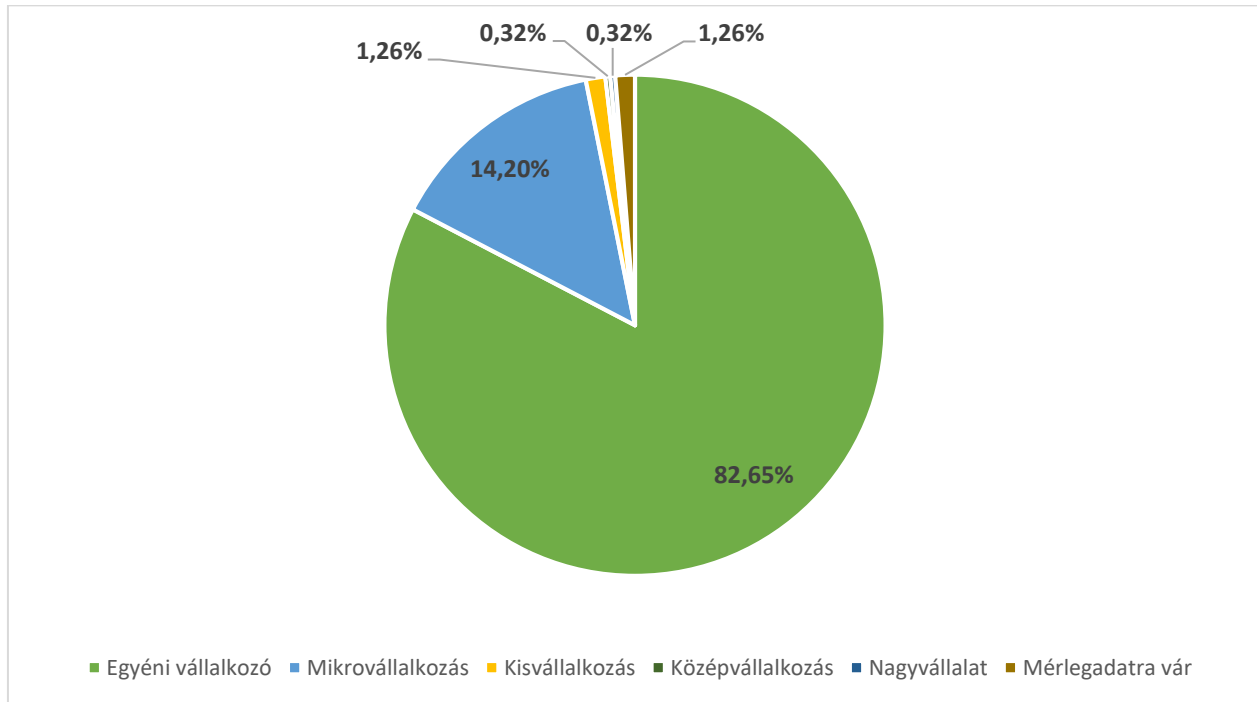

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

A több vállalkozást számláló nemzetgazdasági ágaktól eltérően itt a Balaton térségében kifejezetten alacsonyabb a vállalkozások népességhez viszonyított száma. Az érték nem a tó keleti medencéjéhez közeledve növekszik, inkább attól távolodva lesz egyre magasabb. Így a tónál tapasztalható kelet-nyugati trend is fordítottan jelentkezik: a vállalkozások száma a part mentén nyugatra haladva népességarányosan nem csökken, hanem növekszik. Egyedül a Zalaszentgróti járásban nincs székhely település. Népességarányosan a Várpalotai járás rendelkezik a legalacsonyabb valós értékkel, 10 ezer lakosra vetítve 0,8 vállalkozással. A tó keleti medencéjében, illetve Veszprém vármegye magterületén 1 és 2 közötti a mezőgazdasági vállalkozások 10 ezer főre vetített száma. Ugyanez a nyugat medencében, illetve a térség északi és déli területein már a 3,5-es értéket is eléri. A nemzetgazdasági ág vállalkozásai egyértelműen a Nagykanizsai járás körül koncentrálódnak. 4,1 és 5,1 közötti értékkel állnak a Marcali, Csurgói, Lenti és Letenyei járások. A Nagykanizsai járás esetében igazán kimagaslóak az értékek, itt egységnyi lakosra 14,8 vállalkozás jut.

Az ágazat vállalkozásainak hányada az összes vállalkozásból szintén a Nagykanizsai járásban kiugró, noha itt sem túl magas, 1,6%. A Csurgói járás esetében látszik még 1%-nál magasabb érték. Az ágazat vállalkozásainak részesedése az összes vállalkozásból a már említett veszprémi magterület és a Balaton keleti medencéjének járásaiban a legalacsonyabb, 0,2%-alatti.

24. ábra A mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat nemzetgazdasági ág megoszlása méretkategóriák szerint

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

A primer szektor vállalkozásainak döntő többsége, 82,6%-a egyéni vállalkozás. A mikrovállalkozások aránya 14,2%. Négy kisvállalkozása, 1 középvállalkozása és 1 nagyvállalkozása együtt ~2%-ot tesznek ki a teljes ágazatból.

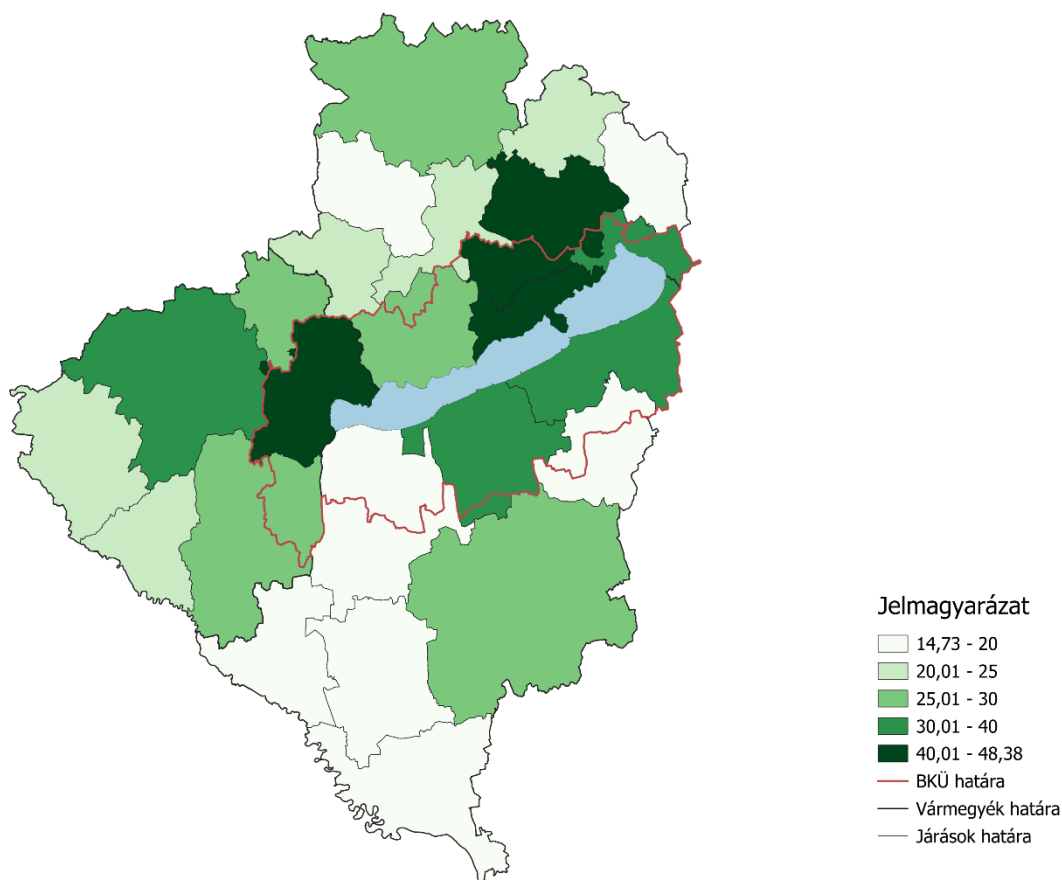
A nemzetgazdasági ág vállalkozásai két ágazat között oszlanak meg, halászati vállalkozás a térségben nem rendelkezik székhellyel. A mezőgazdaság ágazat teszi ki a vállalkozások 71,7%-át. Legnagyobbrészt koszorú- és virágkötéssel foglalkozó vállalkozások alkotják, ezek adják a nemzetgazdasági ág 83,1%-át. Az erdészet ágazat 28,3%-ot tesz ki, elsősorban „Erdészeti szolgáltatás m.n.s.”, „Erdészeti, egyéb erdőgazdálkodási tevékenység” és „Kézi és gépi fakitermelés bér munkában” főtevékenységekkel. Az ágazatok megoszlása az üdülőkörzetben is hasonló. Itt szintén a koszorú- és virágkötéssel foglalkozó vállalkozások száma domináns.

6.13. Művészet, sport, szabadidő

Ez a nemzetgazdasági ág kulturális, sport- és szabadidős tevékenységek széles körét foglalja magában. Ide tartoznak többek között az élő előadások, szórakoztató események és programok, a kulturális és természeti örökségi helyszínek működtetése, valamint a szerencsejátékok. Külön ágazatként jelenik meg az „Alkotóművészet és előadóművészet”, a „Könyvtári, levéltári, múzeumi, egyéb kulturális tevékenység”, a „Sport-, szórakoztató, szabadidős tevékenység” és a „Szerencsejáték, fogadás” (KSH, 2021).

A nemzetgazdasági ághoz 2 737 vállalkozás tartozik, ezzel a vállalkozások 3,1%-át adja. A Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben hányada azonos, 3,1%, 934 vállalkozással.

28. térkép A művészet, sport, szabadidő nemzetgazdasági ág vállalkozásai járásonként, 10 ezer állandó lakosra vetítve

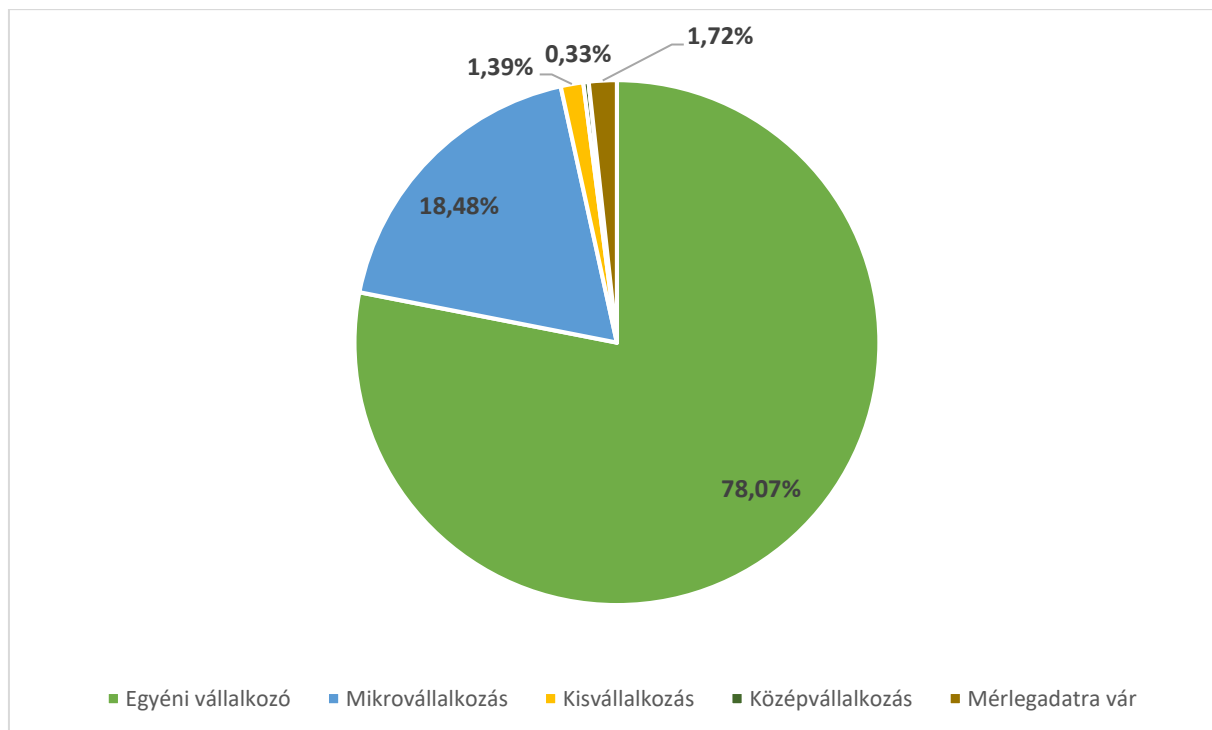
Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

Somogy vármegyében a művészeti és szabadidős vállalkozások leginkább a Balaton partján és a vármegyeszékhely környezetében fordulnak elő, az egyéb területeken népességhez mért arányuk alacsonyabb. Veszprém vármegyében a Balaton keleti medencéje és Veszprém a veszprémi járás mutat magasabb vállalkozássűrűséget. Balatonfüredi járás a legmagasabb, 48,4-es értékkel

rendelkezik 10 ezer lakosra vetítve. A veszprémi járás a második helyen áll a járások sorában, 45,4-es értékkel. Zala vármegyében a Keszthelyi járás rendelkezik magas értékkel, 42,8, 10 ezer főre számolva. Nagyobb a vállalkozássűrűség a Zalaegerszegi járásban (35,6), valamint egyes parti járásokban, mint a Balatonalmádi (35,6), a Siófoki (34,6) és a Fonyódi (31,8).

A nemzetgazdasági ág vállalkozásai minden járásban nagyjából azonos, 2-3% -át adják a vállalkozások összességének.

25. ábra A művészet, sport, szabadidő nemzetgazdasági ág megoszlása méretkategóriák szerint

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

A művészettel, sporttal, szabadidős tevékenységekkel foglalkozó vállalkozások több, mint háromnegyede egyéni vállalkozás, valamivel kevesebb, mint negyede pedig mikrovállalkozás. A kisvállalkozások aránya 1,4%, ami az átlagos értéket közelíti. Ezentúl kilenc középvállalkozás működik a térségben (0,3%), nagyvállalkozás nincs.

A vállalkozások 59,9%-a valamilyen alkotóművészeti tevékenységet végez. További 36,4%-uk a „Sport, szórakoztató-szabadidős tevékenység” ágazatba tartozik. A könyvtári, levéltári és egyéb kulturális tevékenységek alkotta ágazat aránya 2,8%. A fennmaradó 0,8% szerencsejátékkal, fogadással foglalkozik. Az ágazatok megoszlása az üdülőkörzetben is hasonló, néhány százalékos eltéréssel. A főtevékenységeket nézve az ág vállalkozásainak csaknem negyede, 19%-a zenei előadói tevékenységet végez. 9,2% valamilyen, máshova nem besorolható alkotóművészeti tevékenységgel jellemezhető, a máshová nem sorolható sporttevékenységek aránya 6%, a máshova be nem sorolható szabadidős tevékenységeké pedig 5,6%. A Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben is hasonló arányok látszanak a főtevékenységek hányadát tekintve, esetleg néhány százalékpontnyi

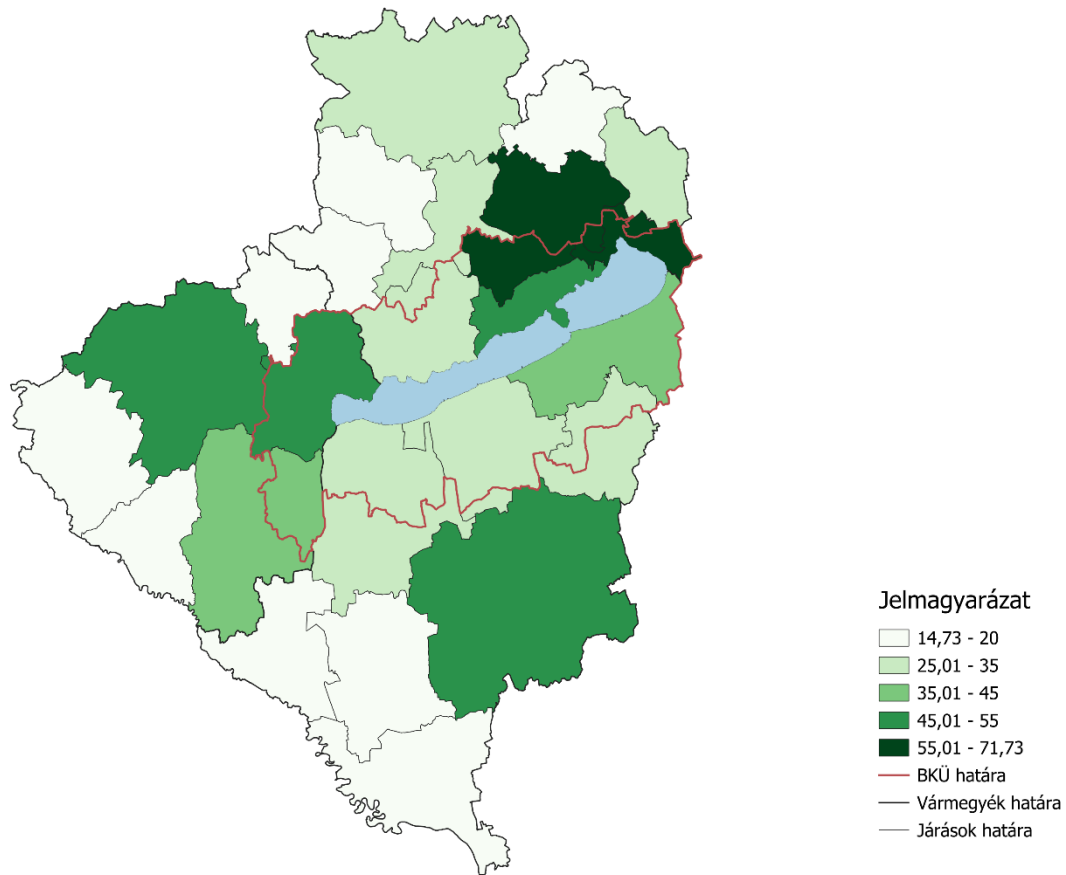
eltéréssel. Ilyen például a máshová nem sorolható sporttevékenységek köre, melynek részesedése a teljes nemzetgazdasági ágból a három vármegyében látható 5,6%-nál magasabb, 7%.

6.14. Oktatás

Ez a nemzetgazdasági ág minden szintű, különböző szakmákra felkészítő oktatási tevékenységet magában foglal. Az oktatás többféle formában valósulhat meg, például szóban, írásban vagy különböző kommunikációs csatornákon keresztül. Ide tartozik az iskolarendszerű nappali képzés minden szintje, a felnőttképzés, valamint különböző alapkompétencia-fejlesztő tanfolyamok. Ebbe az ágba sorolhatók továbbá a speciális oktatási formák, például a katonai képzések, a fogvatartottak számára szervezett programok, valamint a testi vagy szellemi fogyatékkal élők számára nyújtott speciális képzések, és a sporttevékenységek oktatása is (KSH, 2021).

A vizsgált térségben összesen 3 638 vállalkozás sorolható ebbe a nemzetgazdasági ágba. Ez 3,7%-os részesedés az összes vállalkozásból. A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet 1 123 vállalkozása sorolható ide. Ez a nemzetgazdasági ág harmada. Az üdülőkörzetben mért aránya az összes üdülőkörzeti vállalkozásból 4,3%, egyezik a térségi aránnyal.

29. térkép Az oktatás nemzetgazdasági ágának vállalkozásai járásonként, 10 ezer állandó lakosra vetítve

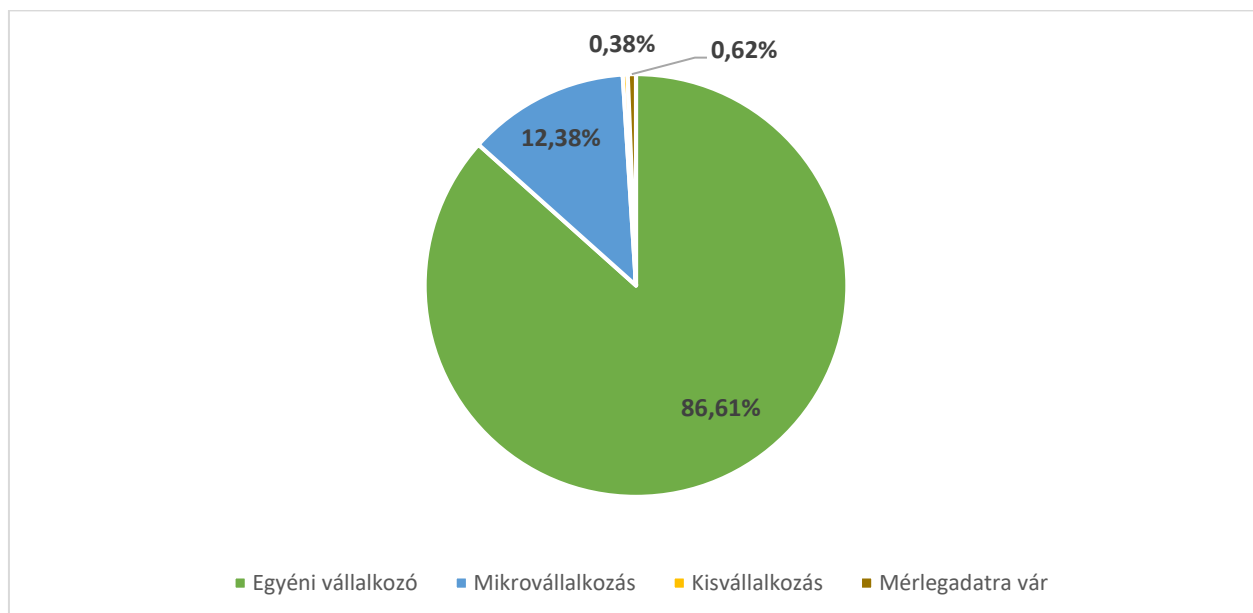

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

10 ezer lakosra átlagosan 40 oktatási ágba tartozó vállalkozás jut a vizsgált térségben. A kiemelt térségben ez közel azonos, 41,3. A területi átlagot meghaladó értéket csak néhány járás esetében találunk. A Veszprémi járás tekinthető ilyen szempontból a leginkább preferáltként: 10 ezer lakosra 71,7 vállalkozás jut ebből a nemzetgazdasági ágból. A vele keleten határos Balatonalmádi járás 59 vállalkozást számlál egységnyi lakosra. Átlagot meghaladó értékek találhatók még más vármegyeszékhelyeket tartalmazó vagy a Balatonhoz kötődő járásokban: a Zalaegerszegi járás 50,5, a Kaposvári járás 49,5, a Balatonfüredi járás 48,4, a Keszthelyi járás 48,1, a Nagykanizsai járás pedig 43,3-es értéket mutat. A térség Vas vármegyével, illetve Horvátországgal határos járásai esetében ez az érték alacsony, a területi átlag feléhez közeli.

A vármegyeszékhellyel rendelkező járásokban a legmagasabb az oktatással foglalkozó vállalkozások aránya az összes vállalkozáshoz viszonyítva, rendre 5-6% közötti. Ide csatlakozik még a Balatonalmádi járás a maga 5,2%-os arányával. Néhány balatoni járásban arányuk alacsony 2,5-3% körüli, ami inkább a periférikus térségek jellemzője. Ilyen a Siófoki és a Fonyódi járás is, bár ezekben a nemzetgazdasági ág vállalkozásainak száma sokszorosa a periférikus járásokban található vállalkozások számának, arányaiban mégis hasonló hányadot tesz ki.

26. ábra Az oktatás nemzetgazdasági ágának megoszlása méretkategóriák szerint

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

A nemzetgazdasági ág vállalkozásainak legnagyobb része, 86,6%-a egyéni vállalkozás formában működik. Ez jóval magasabb, mint a vállalkozásokra általában jellemző 66%-os érték. Ez összesen 3 190 elemből tevődik ki. 456 vállalkozással a mikrovállalkozások 12,4%-ot képviselnek, ami több, mint fele a mikrovállalkozások átlagos arányának. Emellett 14 kisvállalkozás is ide tartozik. Oktatással foglalkozó közép- és nagyvállalkozásnak a térségben nincs székhelye.

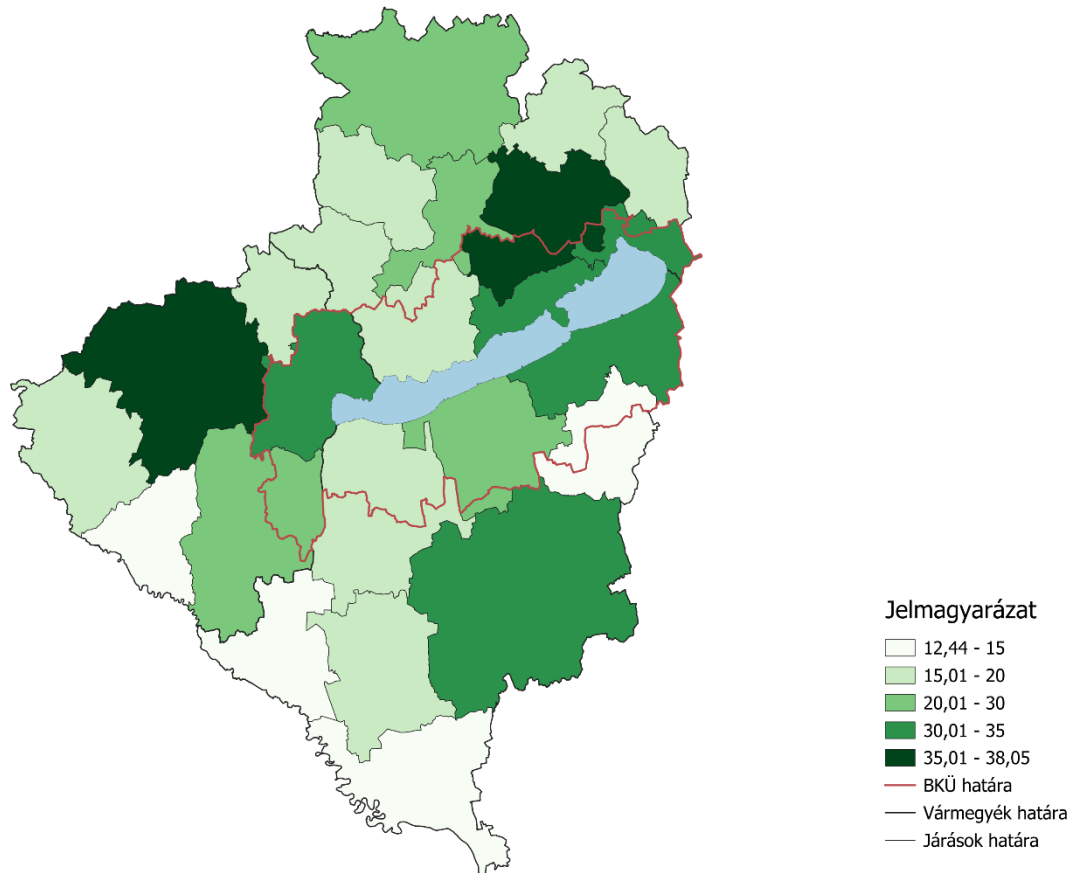
A nemzetgazdasági ág vállalkozásainak több, mint negyede, 27%-a egyéb, máshová be nem sorolható oktatási tevékenységet végez. 17,5%-uk valamilyen sporttevékenység vagy szabadidős tevékenység oktatását végzi. A járművezetői képzés 8,6%-ot, a nyelvi magánoktatás 8,5%-ot tesz ki. Ezek az arányok a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben is csaknem azonosak, nincs jelentős eltérés.

6.15. Pénzügyi, biztosítási tevékenység

E nemzetgazdasági ág foglalja magába a pénzügyekkel kapcsolatos ügyleteket, így a pénzügyi közvetítést, a biztosítást, nyugdíjbiztosítást, a befektetési alapok tevékenységét és a pénzügyi közvetítést kiegészítő tevékenységeket. Három ágazata a „Pénzügyi közvetítés, kivéve: biztosítási, nyugdíjpénztári tevékenység”, a „Biztosítás, viszontbiztosítás, nyugdíjalapok (kivéve: kötelező társadalombiztosítás)” és az „Egyéb pénzügyi tevékenység” (KSH, 2021).

Összesen 2 509 pénzügyi vállalkozás rendelkezett székhellyel a három vármegye alkotta területen. Ez az összes vállalkozás 2,9%-át jelenti. A Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben 744 ilyen vállalkozás működik, ami a teljes nemzetgazdasági ág 29,6%-a. A kiemelt térségben a pénzügyi vállalkozások az összes vállalkozás 2,4%-át adják.

30. térkép A pénzügyi vállalkozások sűrűsége járásonként, 10 ezer állandó lakosra vetítve

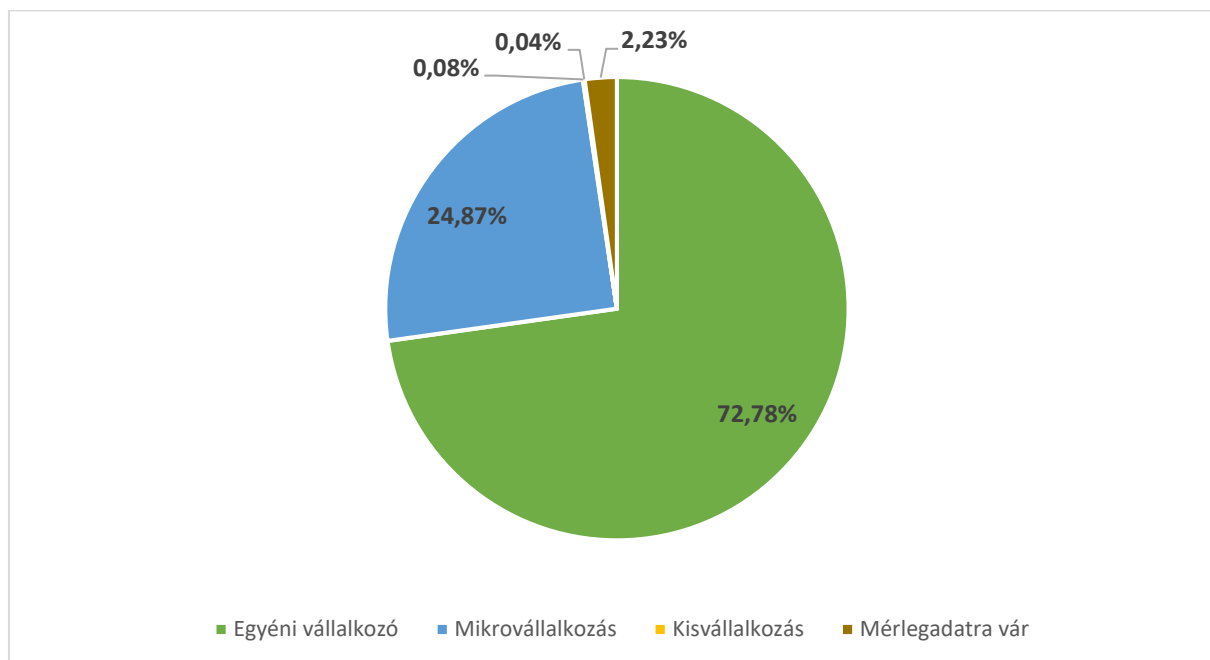

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

A három vármegyében átlagosan 27,3 pénzügyi vállalkozás jut 10 ezer állandó lakosra. Ez az érték a Balaton kiemelt Üdülőkörzetben is ugyanennyi. A területi átlagot meghaladó érték elsősorban a nagyobb városokat tartalmazó járásokban látszik. Ilyenek a vármegyeszékhelyek járásai: 10 ezer főre vetítve 38 vállalkozás székhelye található a Veszprém járásban, 34,6 a Zalaegerszegiben, 33,9 a Kaposváriban. Ide tartoznak a Balaton partján található, központi szerepet betöltő városok járásai is. A Siófoki járás 37,6, a Keszthelyi 32,8, a Balatonfüredi 31 vállalkozással rendelkezik 10 ezer lakosra vetítve. Ez kiegészül a Balatonalmádi (31,4) járással, így a tó keleti medencéje itt is felülreprezentáltan jelenik meg. A legalacsonyabb népességarányos értékek az országhatár mentén, illetve a Tabi járásban látszanak.

A nemzetgazdasági ág minden járásban nagyjából 2-4%-ot tesz ki az összes vállalkozásból. Ez a vármegyeszékhellyel rendelkező járások, valamint az Ajkai és a Devecseri járások esetében a legmagasabb, meghaladja a 3%-ot.

27. ábra A pénzügyi vállalkozások megoszlása méretkategóriák szerint

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

A pénzügyi vállalkozások igen magas hányada, háromnegyede egyéni vállalkozásként működik, további csaknem egynegyede mikrovállalkozás. Előbbi 1 826, utóbbi 624 vállalkozást jelent. A kis- és középvállalkozások száma elenyésző, előbbiből 2, utóbbiból 1 székhelye található a térségben. Nagyvállalati szinten nincs vállalkozás.

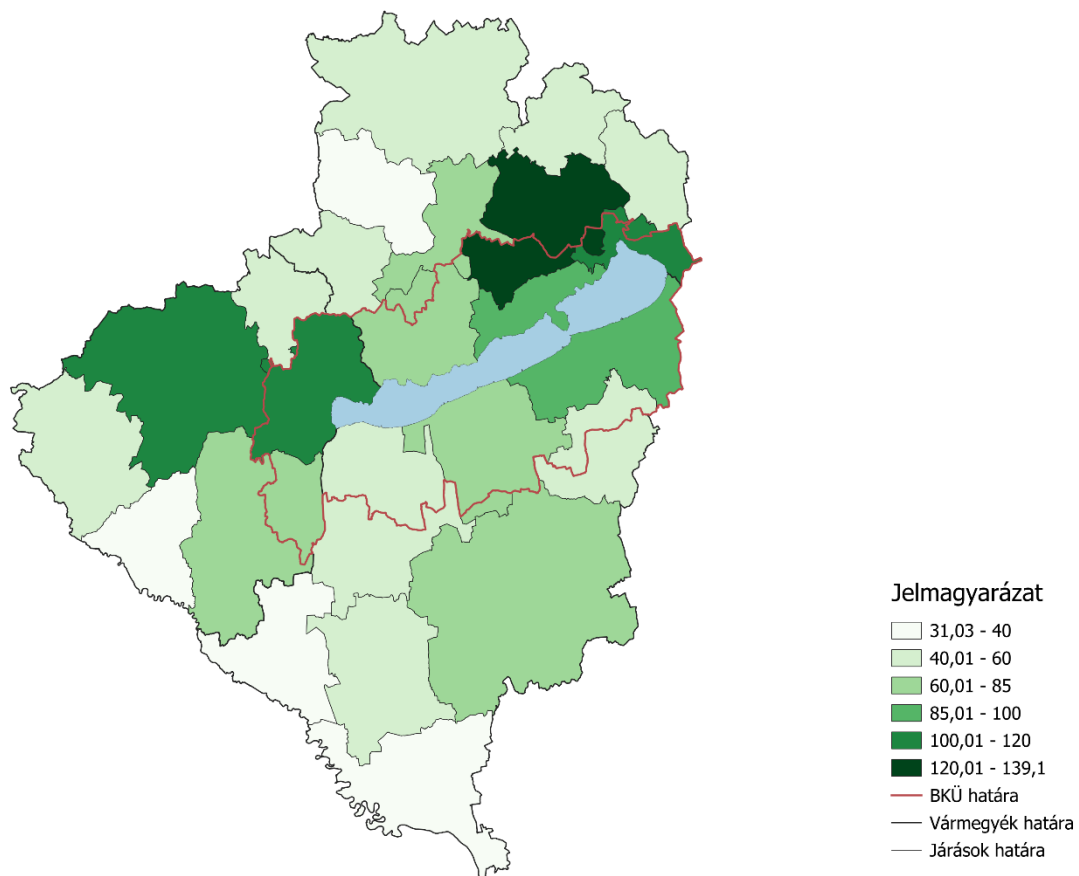
A nemzetgazdasági ág vállalkozásainak 72,9%-a biztosítási ügynöki, brókeri főtevékenységet végez. 15,2%-uk valamilyen máshova nem sorolható pénzügyi tevékenységgel foglalkozik, 1-3,2% közötti részesedést mutat a vagyionkezelés, a csoportfinanszírozás és a biztosítási kockázatértékelés, kárszakértés. Ezek az arányok a kiemelt térségben sem különböznek jelentősen, nagyságrendileg azonosak.

6.16. Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység

E nemzetgazdasági ágba elsősorban a szakosodott, specializált, gyakran főiskolai, egyetemi képzettséget, valamely alkalmazott tudományterület mély ismeretét igénylő munkák tartoznak. Hét ágazata magában foglalja a számviteli és jogi tevékenységeket, az üzletvezetési és vezetői tanácsadást, a műszaki területen működő, mérnöki feladatokat ellátó tevékenységeket, a különböző tudományterületeken végzett kutatásokat és fejlesztéseket, a PR tevékenységek és piackutatást, az állategészségügyi ellátást, valamint egyéb, máshová nem sorolható tevékenységeket. Ez utóbbihoz tartozik többek között a fényképészet, formatervezés, tolmácsolás (KSH, 2021).

A három vármegye alkotta térségben 7 284 vállalkozás található ebből a nemzetgazdasági ágból. Ez az összes vállalkozás 8,5%-a. Ennek 32,7%-a, 2 382 vállalkozás a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet valamely településén rendelkezik székhellyel. Ez az üdülőkörzet vállalkozásainak 7,8%-át adja.

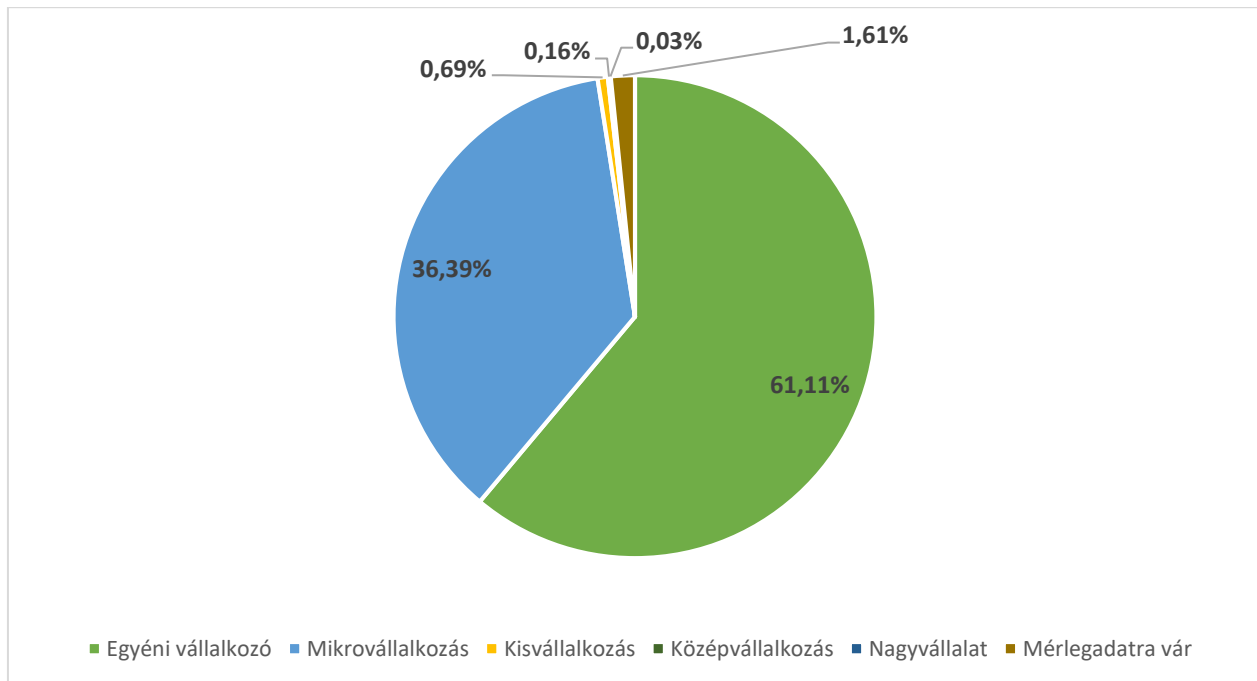
**31. térkép A szakmai, tudományos, műszaki tevékenység nemzetgazdasági ág vállalkozásai
10 ezer állandó lakosra vetítve**

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

A három vármegyében átlagosan 10 ezer lakosra 79,2, ebbe a nemzetgazdasági ágba tartozó vállalkozás jut. Ez a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben magasabb, 87,5, így az üdülőkörzetben a vállalkozások sűrűsége magasabb.

28. ábra A szakmai, tudományos, műszaki tevékenység nemzetgazdasági ág vállalkozásainak megoszlása méretkategóriák szerint

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

A nemzetgazdasági ág 61,1%-át egyéni vállalkozások teszik ki. Ez nagyságrendileg azonos az egyéni vállalkozások összes vállalkozáshoz mért átlagos részesedésével. A mikrovállalkozások 36,4%-kal viszonylag magas hányadot képviselnek, valamivel magasabbat, mint a méretkategória átlagos aránya (29,6%). Az egyéb méretkategóriák képviselői összesen 1%-ot sem tesznek ki – a mérlegadatra váró vállalkozásoktól eltekintve. 50 kisvállalkozás, 12 középvállalkozás és 2 nagyvállalat tartozik a nemzetgazdasági ághoz.

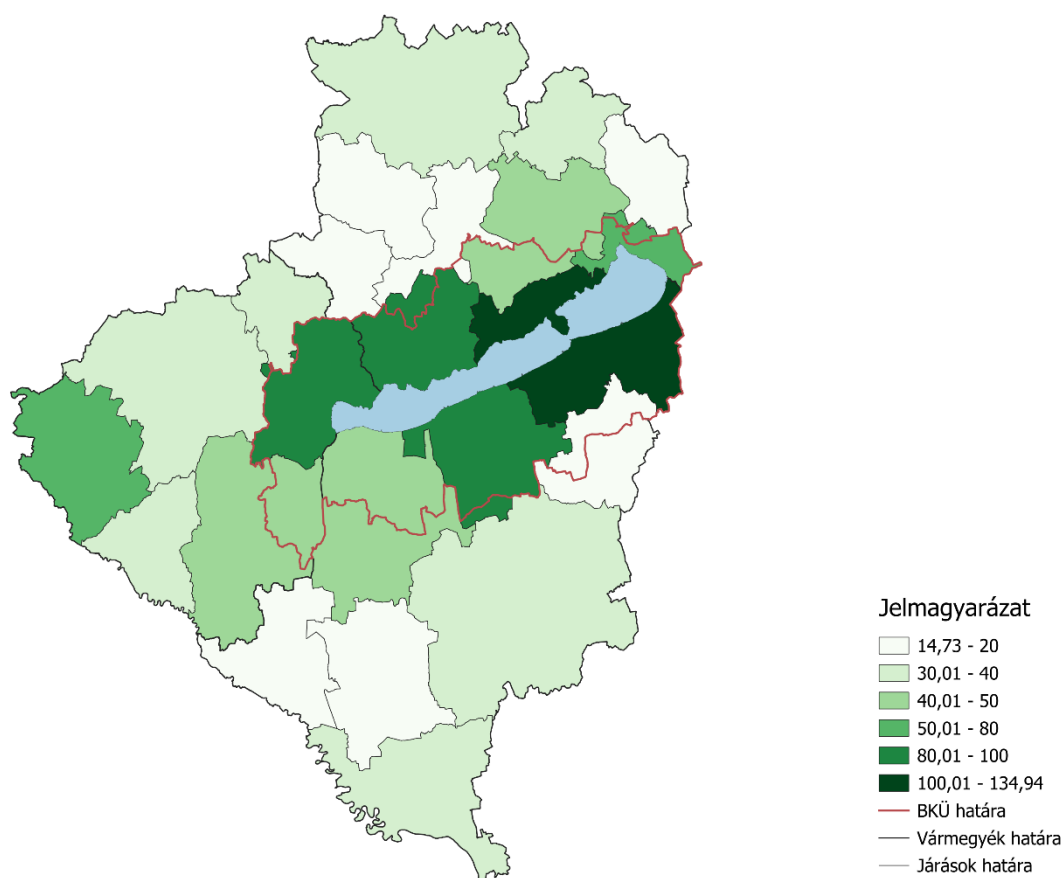
A vállalkozások 40,2%-a az „Építészmérnöki, mérnöki tevékenység, műszaki vizsgálat, elemzés” ágazathoz tartozik. Ezen belül elsősorban mérnöki tevékenység és műszaki tanácsadás, építészeti tervezés, építészmérnöki tevékenység főtevékenységek fordulnak elő. 31,7%-uk valamilyen jogi, számviteli vagy adószakértői tevékenységet végez, jellemzően könyvelés, vagy „Számviteli, könyvvizsgálói, adószakértői tevékenység” főtevékenységekkel. 14,8%-ot tesznek ki az „Egyéb szakmai, tudományos, műszaki tevékenység” ágazat vállalkozásai, a „Reklám, piackutatás” ágazat vállalkozásai pedig 10,4%-ot képviselnek. Az egyéb ágazatok aránya elenyésző: az állat-egészségügyi ellátás 1,3%-kal, az üzletvezetési, vezetői tanácsadás 1%-kal, a Tudományos kutatás, fejlesztés pedig csak 0,8%-kal van jelen.

6.17. Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás

A nemzetgazdasági ág a turisztikai célú utazások számára biztosít szálláshely-szolgáltatást. Emellett az étel- vagy italfogyasztást biztosító, a fogyasztókat kiszolgáló vállalkozások is ide tartoznak. A nemzetgazdasági ág szorosan kötődik a turizmushoz, hiszen a szálláshely-szolgáltatást elsősorban nem a helyi lakosság, hanem az adott területre érkező, ott legalább egy vendégéjszakát eltöltő népesség veszi igénybe, de a vendéglátás esetében is jelentős az idegenforgalom szerepe (KSH, 2021).

Ez a vállalkozások területi megoszlásán is tetten érhető: az összesen 4 646 elem több mint fele, 53,7%-a, vagyis pontosan 2 497 jegyzi székhelyét a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet területén. A teljes térség esetében a vállalkozások 5,4%-át teszik ki, míg az üdülőkörzetben ez magasabb, 8,2%.

32. térkép A szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás nemzetgazdasági ág vállalkozásai járásonként, 10 ezer állandó lakosra vetítve

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

A Balaton környezetének preferált helyzete a vállalkozások népességhez mért számában is szembeötlő. Míg a három vármegyében átlagosan 50,6, ebbe a nemzetgazdasági ágba tartozó vállalkozást találni 10 ezer főre vetítve, ez az üdülőkörzetben 91,7. Ez az érték a három vármegye átlagának kétszeresét közelíti. A kiemelt térségen kívüli területek átlagos értéke 33,2 vállalkozás ezer lakosra vetítve. Vagyis egységnyi lakosra számítva csaknem háromszor annyi szálláshely-

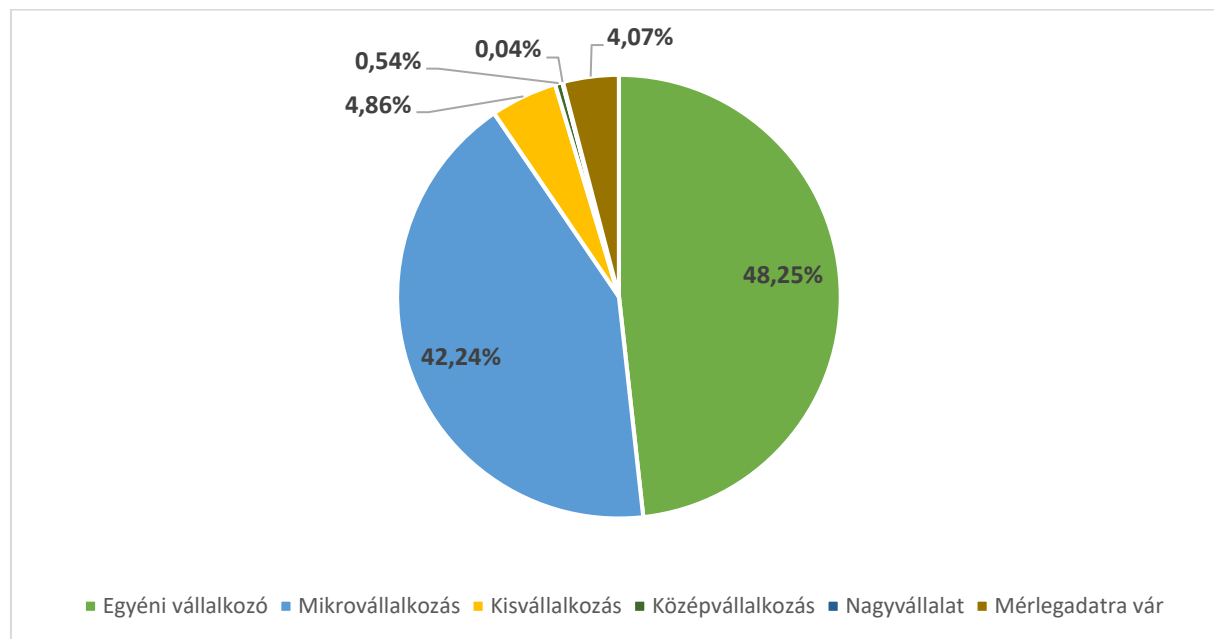

szolgáltatás és vendéglátás nemzetgazdasági ágba tartozó vállalkozás található az üdülőkörzetben, mint azon kívül.

Járási szinten szemlélve a vállalkozások sűrűségét jelentős eltéréseket látunk. A legmagasabb értékeket mutató járások a kiemelt térségből kerülnek ki. A tó keleti medencéje számít igazán frekventált területnek, a Balatonfüredi járás 134,9, a Siófoki járás 116,1 vállalkozással rendelkezik 10 ezer lakosra vetítve. Szintén magas az ide tartozó vállalkozások népességhez viszonyított aránya a Fonyódi (99,6), Keszthelyi (96,5) és Tapolcai (85,1) járásokban. Az egyéb járások értéke már a három vármegye átlagos értékén vagy az alatt található. Kiemelendő még a Lenti járás, amely 50,6-es vállalkozássűrűségével az üdülőkörzeten kívüli járások legmagasabb értékét mutatja, kiemelkedve környezetéből.

A nemzetgazdasági ág vállalkozásai a Balaton-parti járásokban képezik a legnagyobb hányadot az összes vállalkozásból. A Keszthelyi járás esetében csak 7,3%-ot, a Tapolcai járásnál már 8,7%-ot, míg a Siófoki, Balatonfüredi és Fonyódi járások esetében 9-10%-közötti arányban fordulnak elő. A lenti járás esetében szintén említésre méltó 7%-ot tesznek ki az összes vállalkozásból. A nemzetgazdasági ág aránya az összes vállalkozáshoz mérten a Veszprémi járásban a legalacsonyabb, 3%.

29. ábra A szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás nemzetgazdasági ág vállalkozásainak megoszlása méretkategóriák szerint

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

A nemzetgazdasági ág vállalkozásainak csaknem fele, 48,2%-a (2 242 elem) egyéni vállalkozás. Nagyságrendileg azonos mértékben vannak jelen a mikrovállalkozások, arányuk 42,2% (1 963 elem). A kisvállalkozások aránya jelentős, 4,9%. Ez több, mint két és félszerese a kisvállalkozások átlagos hányadának (~2%). Ezt 226 kisvállalkozás adja. Ezen felül 25 középvállalkozás és 2 nagyvállalat tartozik ide.

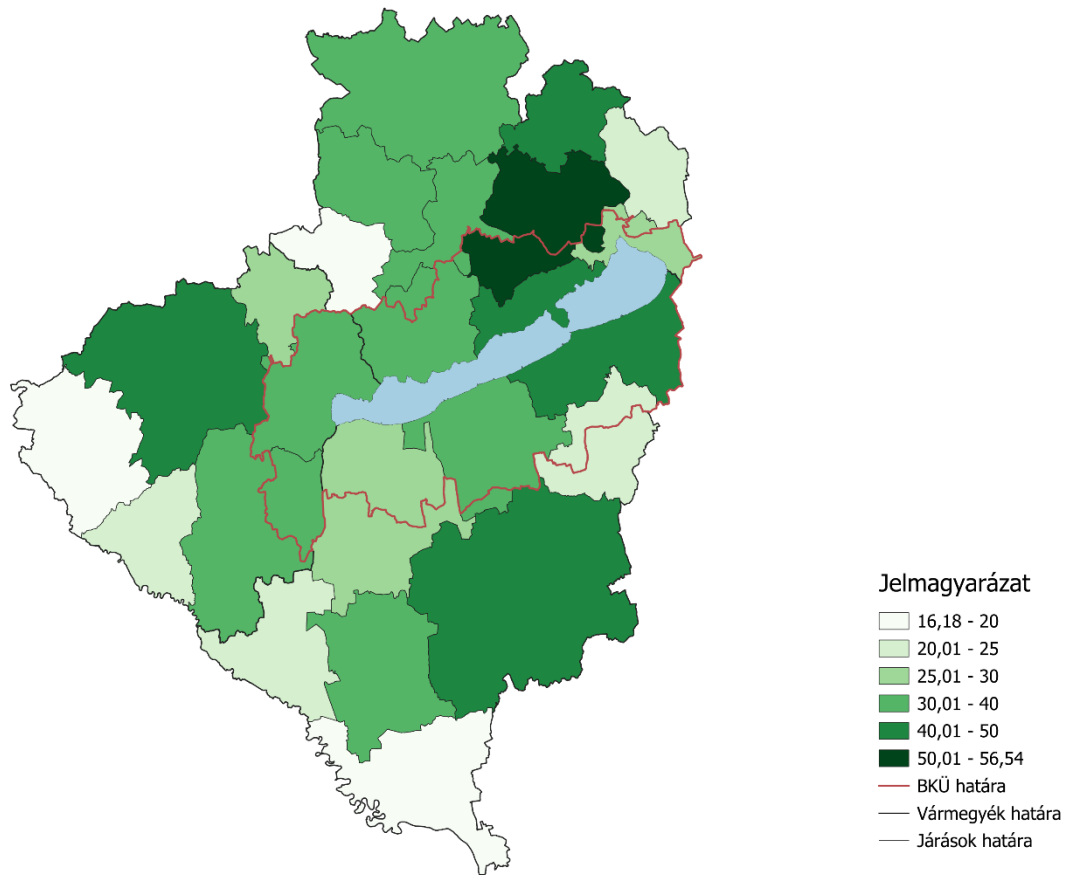
Az ágazatok háromnegyed-egynegyed arányban oszlanak meg a vendéglátás, illetve a szálláshely-szolgáltatás között (76% - 24%). A Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben nincs jelentős eltérés. A szálláshely-ágazat vállalkozásainak aránya valamivel magasabb, 28,8%, míg a vendéglátás vállalkozásai 71,2%-ot képviselnek. A vállalkozások 37,6%-a éttermi vendéglátással foglalkozik, 13,7%-uk büfé, 7,7%-uk kocsmá működtetésével. 6,4%-uk szállodai szolgáltatást, 5,1%-uk pedig egyéb szálláshely-szolgáltatást biztosít. Emellett nagyobb számban fordul elő az italszolgáltatás és az üdülési, egyéb átmeneti szálláshely-szolgáltatás. A kiemelt térségben nincsenek jelentős eltérések. A szálláshely-szolgáltatáshoz kötődő részágazatok hányada néhány százalékponttal magasabb, míg a kocsmák itt csak 4,7%-ot tesznek ki.

6.18. Szállítás, raktározás

E nemzetgazdasági ág foglalja magában a személyszállítás, illetve a teherszállítás különböző változatait. Ide tartozik a közúti, légi, kötött pályás és vízi szállítás, valamint a vezetéken történő szállítás is. A nemzetgazdasági ág tartalmazza ezentúl a különböző szállítás kiegészítő tevékenységeket, mint parkoltatás vagy raktározás. Öt ágazatra osztható, ezek a légi szállítás, vízi szállítás, szárazföldi vagy csővezetékes szállítás, raktározás és szállítás kiegészítő tevékenységek, valamint postai és futárpostai tevékenységek (KSH, 2021).

A Balatont érintő három vármegyében összesen 3 367 ilyen vállalkozás működött. Ez a vállalkozások teljes körének 3,9%-át jelenti. Ezeknek 29,5%-a, vagyis 997 vállalkozás székhely települése található a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet területén. Ott a vállalkozások 3,3%-át adja.

33. térkép A szállítás, raktározás nemzetgazdasági ág vállalkozásai járásonként, 10 ezer állandó lakosra vetítve

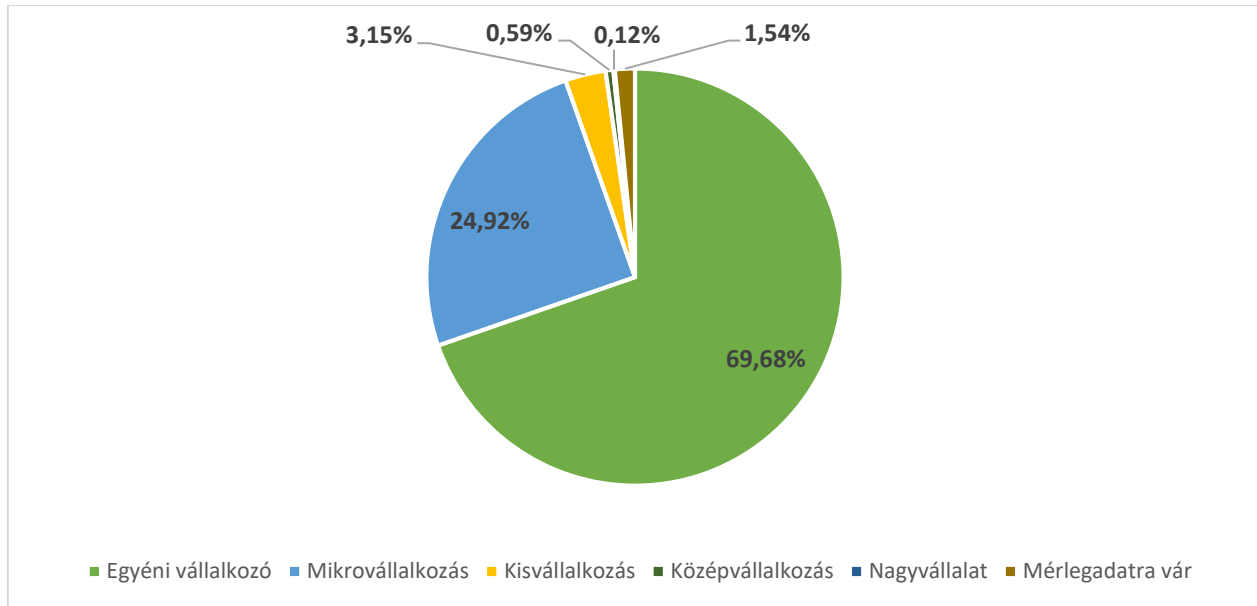

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

A három vármegye alkotta térségben átlagosan 36,6, ebbe a nemzetgazdasági ágba tartozó vállalkozás jutott 10 ezer lakosra. Ez a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben is szinte megegyező, 36,4-es értéket jelent. Népeségárányosan a Veszprémi járás mutat kiemelkedő értéket, vállalkozásainak száma 56,5, 10 ezer főre vetítve. Népeségárányosan több fordul elő a Zirci (48,2), a Kaposvári (45,4), a Siófoki (44,1) és a Zalaegerszegi (44) járásokban. Egyes Balaton-környéki járásokban szintén magas az arányuk. Ilyen a Balatonfüredi, a Keszthelyi és a Fonyódi járás, de a Nagykanizsai járásban is népeségárányosan többet találunk. Az országhatár mentés a nemzetgazdasági ág vállalkozássűrűsége alacsony.

A nemzetgazdasági ág minden járásban 2-6,2% közötti részesedéssel bír az összes vállalkozásból. Legnagyobb hányaddal (6,2%) a Devecseri járásban fordulnak elő, de arányuk magas a Zirci és a Csurgói járásban is (5,6% illetve 4,8%). Emellett részarányuk magasabb, 4,3%-5,6% közötti a megyei jogú várossal rendelkező járásokban.

30. ábra A szállítás, raktározás nemzetgazdasági ág vállalkozásainak megoszlása méretkategóriák szerint

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

A szállítással és raktározással foglalkozó vállalkozások csaknem 70%-a egyéni vállalkozásként üzemel (2 346 elem). Ez az arány nem tér el jelentősen a térség vállalkozásainak egészére jellemző 66%-os hányadtól. A vállalkozások negyede mikrovállalkozás (839 elem), ami valamivel a térségi átlag (~30%) alatt marad. A kisvállalkozások 106 kisvállalkozás 3,1%-ot tesz ki. Emellett 20 közép- és 4 nagyvállalkozás található a három vármegyében.

A vállalkozások 60,3%-a a „Szárzsföldi, csővezetékes szállítás” ágazatba tartozik, 28,1%-uk a „Postai, futárpostai tevékenység” ágazat része. 10,4%-uk a raktározás ágazat alá sorolható, míg a vízi és a légi szállítás ágazatok csak 0,8%-ot és 0,4%-ot képviselnek. A kiemelt térségben a vízi szállítmányozás arány magasabb, 2,6%; a postai, futárpostai, házhozszállítási tevékenységek viszont alacsonyabb, csak 21,7%-os részesedést mutatnak.

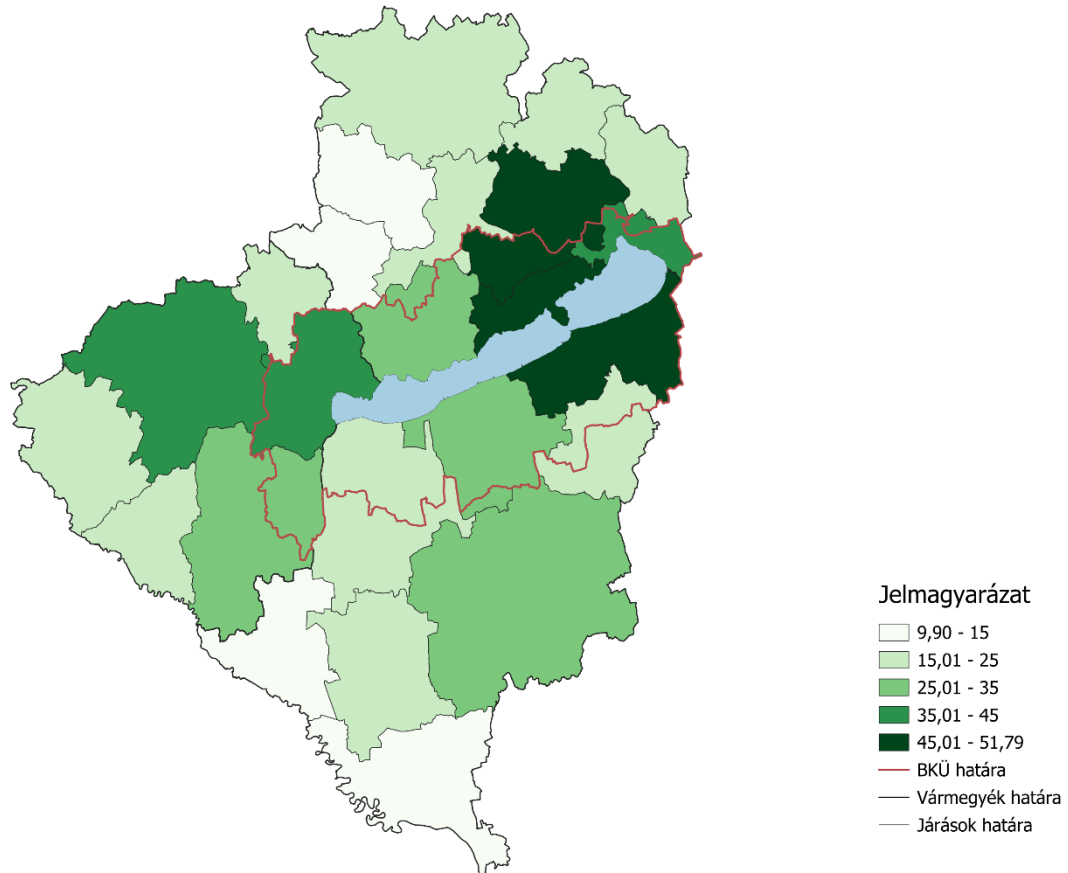
A vállalkozások negyede négy főtevékenység között oszlik meg: a közúti teherszállítás az ágazat vállalkozásainak 22,6%-át teszi ki, míg az étel házhozszállítási 21,5%-os, a közúti áruszállítás 19,8%-os, a taxis személyszállítás pedig 9,5%-os részesedést mutat. A többi, közel 60 főtevékenység megoszlik a fennmaradó 26,6%-ban. Az üdülőkörzet esetében a főtevékenységek reprezentációja nagyságrendileg azonos értéket képvisel, nincs számottevő eltérés.

6.19. Távközlés, számítógépes programozás, információtechnológiai szaktanácsadás, számítástechnikai infrastruktúra és egyéb információs szolgáltatások

A nemzetgazdasági ág az elektronikus információátvitellel kapcsolatos tevékenységek széles körét öleli fel. Egyik ágazata a távközlés, magában foglalva a vezetékes, vezeték nélküli, műholdas és egyéb távközlési módokat, ezek viszonteladását és közlését. Külön ágazata az információtechnikai szolgáltatások köre, mint a programozás, rendszer- és eszközüzemeltetés, tanácsadás. A számítástechnikai infrastruktúra, adatfeldolgozás, tárhelyszolgáltatás és egyéb információs szolgáltatási tevékenységek ágazat alá tartozik az információs infrastruktúra biztosítása, internetes keresőportálokkal kapcsolatos informatikai tevékenységek. Ezen felül ide tartozik a „Kiadói tevékenység”, a „Film, videó gyártás, televízióműsor gyártása, hangfelvétel kiadás”, illetve a „Műsorösszeállítás, műsorszolgáltatás” ágazat is (KSH, 2021).

A nemzetgazdasági ág alá 2 864 vállalkozás tartozik, ezzel az összes vállalkozás 3,3%-át teszi ki. Aránylag nagy részüknek, 37,4%-uknak, vagyis 1 057 vállalkozásnak a székhelye található valamely Balaton Kiemelt Üdülőkörzethez tartozó településen. A nemzetgazdasági ág üdülőkörzetben található vállalkozásai a kiemelt térség vállalkozásainak 3,5%-át adják.

34. térkép A távközlés, számítógépes programozás, információtechnológiai szaktanácsadás, számítástechnikai infrastruktúra és egyéb információs szolgáltatások nemzetgazdasági ágának vállalkozásai járásonként, 10 ezer állandó lakosra vetítve

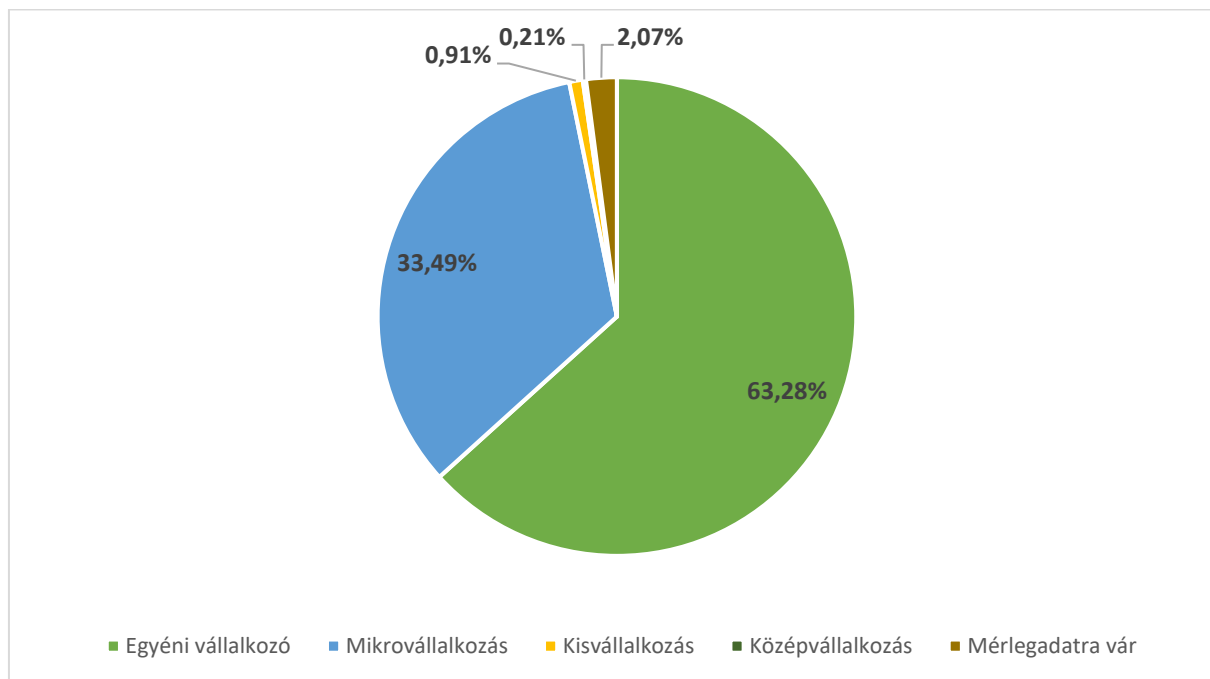
Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

A három vármegye által alkotott térségben átlagosan 31, ebbe az ágba tartozó vállalkozás jut 10 ezer állandó lakosra. Ez a térség üdülőkörzeti részén magasabb, itt 38,8 vállalkozás jut egységnyi lakosra. Ezen elül is a tó keleti medencéjén láthatunk igazán magas vállalkozássűrűséget. A Balatonfüredi (51,8), a Veszprémi (50,1), és a Siófoki (47,3) járás rendelkezik a legnagyobb sűrűséggel a nemzetgazdasági ág vállalkozásainak népességhez viszonyított számát tekintve. Kiegészülnek a Balatonalmádi járással, melynek 10 ezer lakosra vetített 42,5, ebbe az ágba tartozó vállalkozása láthatóan meghaladja mind a tágabb vármegyei, mind a szűkebb és magasabb üdülőkörzeti átlagot. Nyugaton a Keszthelyi járás rendelkezik magas, 43,4-es népességhez mért átlaggal. A több járás értéke vagy nem haladja meg jelentősen a három vármegye átlagát, vagy alul is múlja azt. A somogyi határmenti járások és a Veszprém vármegye nyugati részén található, periférikus területeken fekvő járások rendelkeznek népességarányosan a legkevesebb, a nemzetgazdasági ágba tartozó vállalkozással.

Nincsenek nagy eltérések abban, hogy a nemzetgazdasági ág az egyes járások vállalkozásainak mekkora hányadát adja, ~2% és 4% között marad minden esetben. A nemzetgazdasági á

legnagyobb hányaddal a Balaton északi medencéje körül található járásokban van jelen, a Veszprémi és a Tábí járást is ide véve, ezekben 4% közeli. A megyei jogú városok járásai – a Veszprémi járást kivéve – szintén aránylag nagy, 3,5% körüli részesedést mutatnak.

31. ábra A távközlés, számítógépes programozás, információtechnológiai szaktanácsadás, számítástechnikai infrastruktúra és egyéb információs szolgáltatások nemzetgazdasági ágának vállalkozásainak megoszlása méretkategóriák szerint

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

A nemzetgazdasági ág 63,3%-a egyéni vállalkozás (1 801 elem), ami nagyságrendileg azonos az egyéni vállalkozások átlagos arányával. A mikrovállalkozásokra ugyanez elmondható, hányada nagyjából megfelel a méretkategória átlagos részesedésének. 953 vállalkozás tartozik ide. A 26 kisvállalkozás aránya az 1%-ot sem éri el. Emellett 6 középvállalkozás tartozik ebbe az ágba, nagyvállalt nincs.

Az ágazatok megoszlása egyenlőtlen: az információ-technológiai szolgáltatások az összes vállalkozás 63,9%-át, az információs szolgáltatások 13,8%-át, film, videó gyártás, televízióműsor gyártása, hangfelvétel kiadás tevékenységi körbe tartozó vállalkozások 11,4%-át, kiadói tevékenységet végző vállalkozások 6,5%-át, műsorösszeállítás, műsorszolgáltatás 2,3%-át, távközlés pedig 2%-át teszi ki. Ezek az arányok a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben is azonosak.

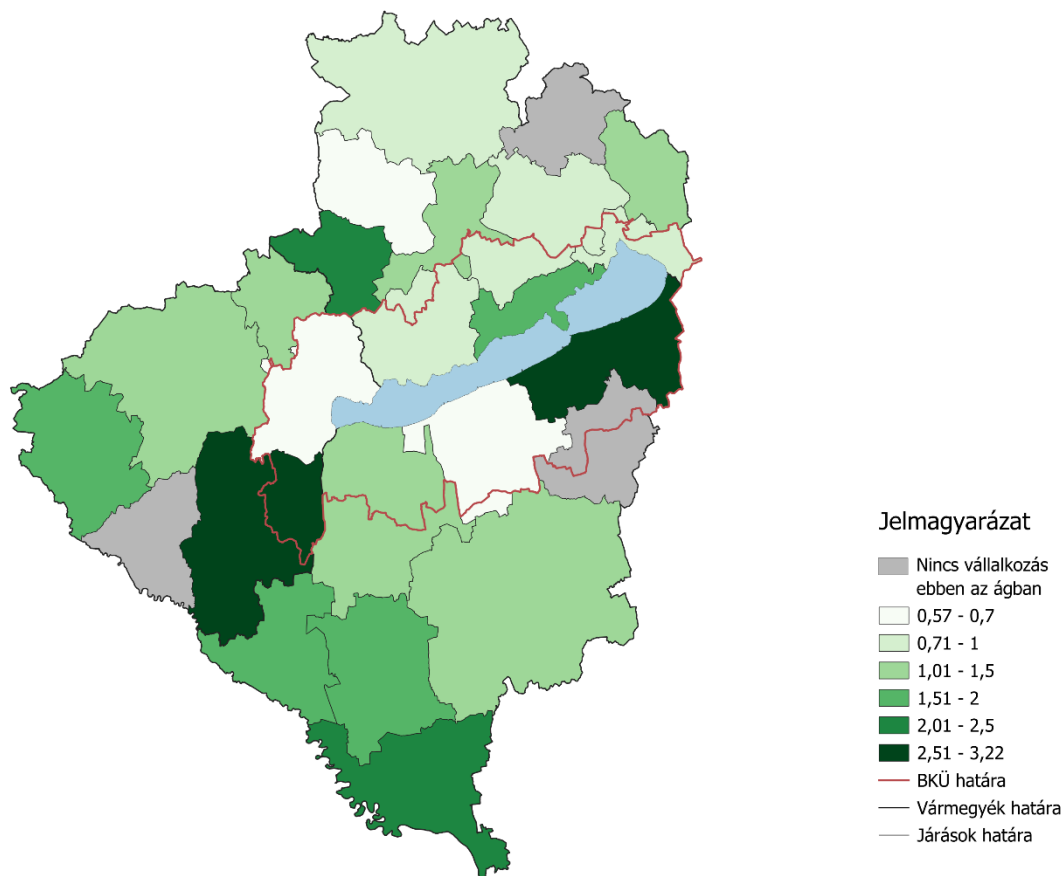
A vállalkozások legnagyobb számban egyedi szoftverfejlesztés, számítógépes programozás, és weboldal tervezés tevékenységi körökből kerülnek ki.

6.20. Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás

Ebbe a nemzetgazdasági ágba tartoznak egyes közműhálózatokon keresztül elérhető szolgáltatások, mint a melegvíz, földgáz, gőz és villamosenergia ellátását biztosító tevékenységek. Ide tartozik az villamos energiát vagy gázt elosztó, működtető és fenntartó közművi infrastruktúra tevékenysége is. A légkondicionálás is e nemzetgazdasági ághoz tartozik. Egyetlen ágazat sorolható ide, nem osztható fel több ágazatra.

A három vármegyében összesen 122, a fent leírt tevékenységek valamelyikét végző vállalkozás rendelkezik székhellyel. Ezzel a kis elemszámú nemzetgazdasági ágakhoz tartozik, részesedése az összes vállalkozásból mindössze 0,1%. A vállalkozások kicsivel több, mint negyede, 34 vállalkozás található a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet területén, ami a kiemelt térség vállalkozásainak szintén 0,1%-át adja.

35. térkép A villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás nemzetgazdasági ág vállalkozásai, 10 ezer állandó lakosra vetítve

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

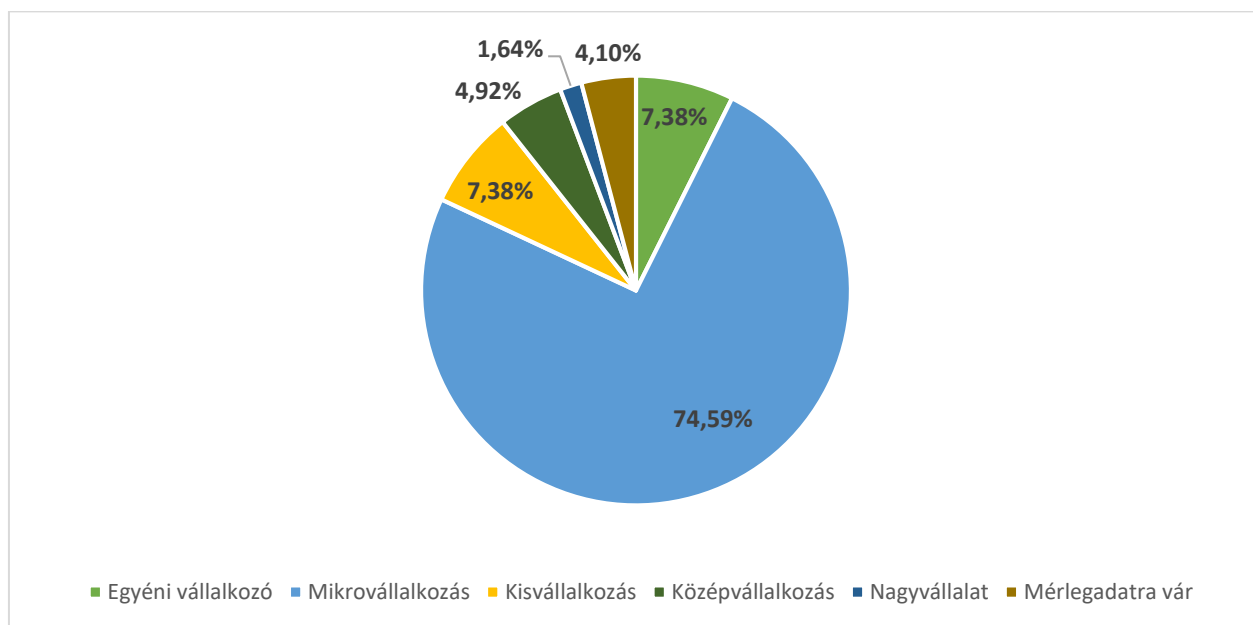
A három vármegyében átlagosan 1,32, míg a kiemelt térségben valamivel kevesebb, 1,25 vállalkozás jut 10 ezer lakosra ebben a nemzetgazdasági ágban. Az egyes járások népességarányos számát illetően között jelentős különbségek figyelhetők meg. A Letenyei, Tabi és Zirci járásokban egyetlen település sem székhelye vállalkozásnak a nemzetgazdasági ágban. Népességarányosan a

Siófoki járás rendelkezik a legtöbb vállalkozással, 3,2-del 10 ezer lakosra vetítve. A Nagykanizsai járás áll a második helyen 2,8 vállalkozással egységnyi lakoshoz mérve. A vállalkozások magas száma között nincs látható területi összefüggés; a vállalkozásokat relatíve magas arányban tartalmazó járások területileg nem kapcsolódnak egymáshoz, mozaikosan, egymástól távol helyezkednek el. Ilyenek a két tárgyalt járás mellett a Barcsi (2,2), a Sümegi (2), a Balatonfüredi (1,9), a Csurgói (1,9), a Nagyatádi (1,7) és a Lenti (1,6) járások, melyek még az átlagos értéket meghaladó mértékben rendelkeznek vállalkozásokkal.

A nemzetgazdasági ág vállalkozásainak száma az összes vállalkozáshoz viszonyítva egyik járásban sem éri el a 0,5%-ot. A legmagasabb hányaddal a Barcsi, Sümegi, Csurgói, Nagykanizsai és Nagyatádi járásokban fordul elő, 0,45% és 0,3% közötti részesedéssel. A legkisebb arányt néhány balatoni, valamint a Veszprémi járásban látjuk, mint a Fonyódi, Balatonalmádi, Keszthelyi (0,03-0,6%).

32. ábra A villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás nemzetgazdasági ág vállalkozásainak megoszlása méretkategóriák szerint

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

A nemzetgazdasági ágban kifejezetten kis arányban fordulnak elő egyéni vállalkozások. A 122 vállalkozásból mindössze 9 tartozik ebbe a méretkategóriába, ami 7,4%-a az ág egészének. Ez azért is említésre méltó arány, mert a vállalkozások összességét nézve az egyéni vállalkozások átlagosan 66%-ot képviselnek. Legnagyobb hányaddal a mikrovállalkozások rendelkeznek, a vállalkozások csaknem háromnegyedét kiteve. A kisvállalkozások az egyéni vállalkozásokkal azonos 7,4%-ot képviselnek. A középvállalkozások aránya 4,9, a nagyvállalatoké 1,6%. Bár a többi nemzetgazdasági ághoz képest az arányok torzultak, ennek hátterében részben az alacsony elemszám áll, a kis elemszámból pedig kevésbé ismerhetőek meg általános jellemzők és trendek. Egy új vállalkozás megjelenése valamely méretkategóriában jelentősen befolyásolja az arányokat.

A nemzetgazdasági ágban a megújuló forrásból történő villamosenergia termelés (33,6%), a villamosenergia-termelés (28,7%), és a gőzellátás, légkondicionálás (11,8%) főtevékenység fordul elő jelentősebb, 5%-ot meghaladó hányaddal.

Az arányok a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben a következőképpen alakulnak: 37,1% villamosenergia-termelés, 28,6% megújuló forrásból történő villamosenergia-termelés, 14,3% gőzellátás, légkondicionálás, 8,6% villamosenergia-kereskedelem, 11,4% egyéb.

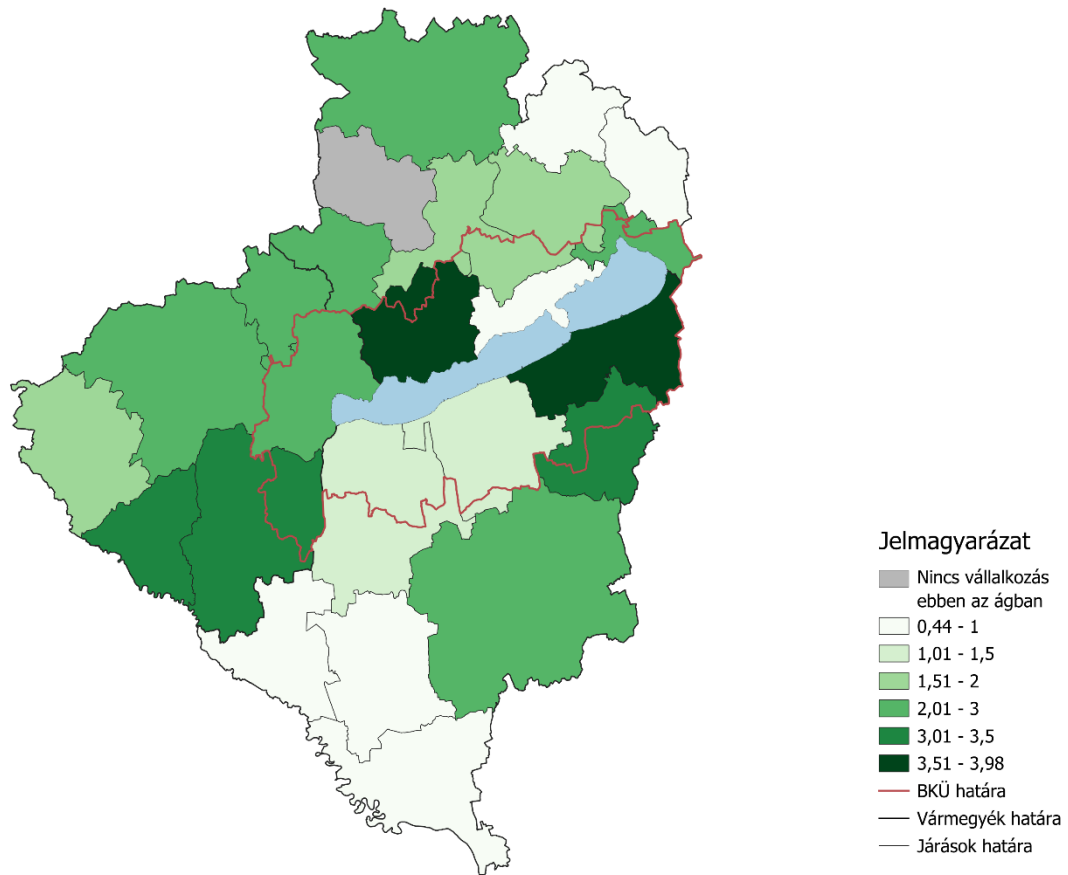
6.21. Vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés

E nemzetgazdasági ág elsősorban a hulladékkezelést végző vállalkozásokat foglalja magában, de ide tartoznak a – gyakran a szennyvízkezeléshez, mint folyékony hulladék kezeléséhez kapcsolódó – vízellátást, víztisztítást végző vállalkozások is.

A nemzetgazdasági ágba négy ágazat tartozik, ezek: a „Víztermelés, -kezelés, -ellátás”, a „Szennyvíz gyűjtése, kezelése”, a „Hulladékgazdálkodás” és a „Szennyeződésmentesítés, egyéb hulladékkezelés” (KSH, 2021).

Mindössze 200 vállalkozás sorolható ide, így a kis elemszámú nemzetgazdasági ágak közé tartozik. A három vármegye alkotta térségben átlagosan 2,2 vállalkozás jut 10 ezer lakosra ebben a nemzetgazdasági ágban. Ez a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben enyhén magasabb, 2,5, ami mindössze 70 vállalkozás népességre vetített számából képződött. Így a vállalkozások 35%-a található az üdülőkörzetben.

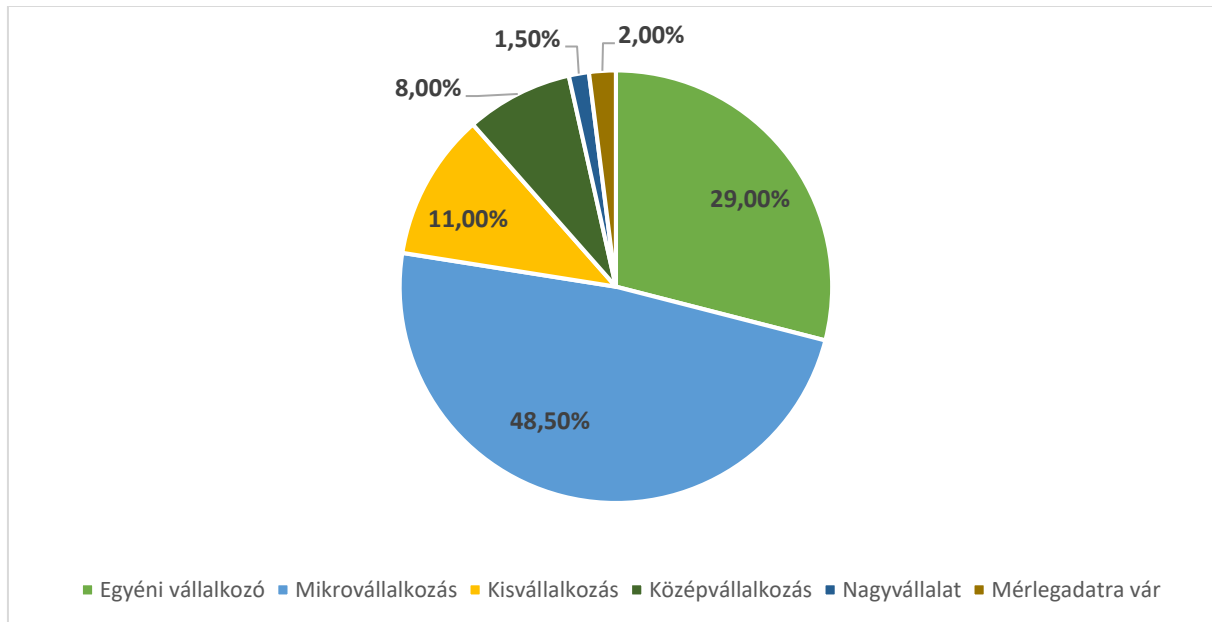
36. térkép A vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés nemzetgazdasági ág vállalkozásai, 10 ezer állandó lakosra vetítve

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

Alacsony elemszámú ág révén a három vármegyében van olyan járás – a Devecseri járás – amelyben nem található az ágazatba tartozó vállalkozás székhelye. Népeségarányosan a Siófoki járás rendelkezik a legtöbb vállalkozással, 10 ezer lakosra vetítve ~4-gyel. Ezt követi a Tapolcai (3,6), a Tabi (3,3) és a Nagykanizsai (3,2) járások, hogy csak a legmagasabb vállalkozássűrűséggel rendelkezőket említsük. A legalacsonyabb aránnyal az országhatár menti, illetve a Veszprém vármegye keleti-északeleti részén található járások rendelkeznek.

33. ábra A vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés nemzetgazdasági ág vállalkozásainak megoszlása méretkategóriák szerint

Forrás: A Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján a BFÜ

A nemzetgazdasági ág 29%-a egyéni vállalkozó, csaknem fele mikrovállalkozás. Emellett nagyobb a kisvállalkozások (11%) és a középvállalatok (8%) aránya is. A nemzetgazdasági ághoz 3 nagyvállalat is tartozik. A kis elemszám miatt az egyes elemek hatása az átlagra jóval nagyobb, mint a több ezres elemszámú ágak esetében, így egy új vállalkozás megjelenése is értemben változtatni fog a méretkategóriák megoszlásán.

A vállalkozások 44,5%-a a „Hulladékgazdálkodás”, 29%-a a „Szennyvíz gyűjtése, kezelése”, 17,5%-a a „Víztermelés, -kezelés, -ellátás”, fennmaradó 9%-a pedig a „Szennyeződésmentesítés, egyéb hulladékkezelés” ágazatba tartozik. A kiemelt térségben az arányok a következők: „Hulladékgazdálkodás” 51,4%, „Szennyvíz gyűjtése, kezelése” 28,6%, „Víztermelés, -kezelés, -ellátás” 11,4%, „Szennyeződésmentesítés, egyéb hulladékkezelés” 8,6%. Leggyakoribb főtevékenységek a nem veszélyes hulladék gyűjtése, a hulladékanyag-hasznosítás és a szennyvíz- és csapadékvíz-csatorna tisztítása, dugulás megszüntetése.

7. Szakpolitikai javaslatok, ajánlások

A Balatoni Integrációs és Fejlesztési Ügynökség Társadalomtudományi Kutatócsoportja által készített elemzések alapvető funkciója, hogy elsősorban a térségi szintű területfejlesztési gyakorlatban hasznosítható, ám egyes esetekben a térségin túl országos hatókörű ágazati fejlesztések vonatkozásában is alkalmazható javaslatok kerüljenek megfogalmazásra ajánlasként. Az ajánlások fő kritériuma a fejlesztéspolitikai gyakorlatba történő integrálhatóság mellett, hogy azok a feltárt eredményeken alapuljanak, a térségfejlesztési beavatkozások meghatározása vonatkozásában erősítve az evidence-based szemléletet.

1) Mikrovállalkozások megerősítése – partnerség, képzések, tudásátadás

Az elkészült tanulmány rámutatott, hogy a Balaton Kiemelt Térség vidéki magyarországi átlagértékekhez képest mérhető magas vállalkozássűrűsége kifejezetten a mikrovállalkozók nagyszámú jelenlétének köszönhető elsősorban. Ezek a mikrovállalkozások pedig nagy arányban olyan vállalkozások, amelyek 5 évnél nem hosszabb ideje működnek. Ez a vállalkozói struktúra – és az emögött feltételezhető vállalkozói fluktuáció – az ágazati, szezonális szempontokból kitett, a globális, regionális és lokális kihívásokra érzékeny balatoni gazdaság sérülékenysége mutat rá. A kiemelt térség gazdasága sérülékenységének oldására javasoljuk olyan térségi gazdasági specifikumokhoz illeszkedő, kifejezetten mikro- és egyéni vállalkozásoknak szóló, nem központi, hanem térségileg szervezett képzési programok kialakítását, vállalkozói partnerségek, tudásátadási platformok (pl. balatoni kamara) létrehozását, amelyek a hálózatosodás, az együttműködés révén képesek stabilabbá és tartósabbá tenni a régió vállalkozói struktúráját, és éppen térségi jellegüknél fogva alkalmasak lehetnek a helyi társadalomba történő szerves beágyazódásra.

2) Közép- és nagyvállalatok számára vonzó térségi arculat megteremtése

Bár a kiemelt térség környezeti kondíciói csak korlátozott mértékben teszik lehetővé nagyvállalatok megtelepedését, azonban indokolt lehet a Balaton térségében a közép- és nagyvállalati szegmens moderált megerősítése. Különösen az olyan ágazatok preferálását javasoljuk, amelyek tevékenysége összhangban van a Balaton Kiemelt Térség Fejlesztési Programjában lefektetett alapelvekkel és fejlesztési célokkal. Ilyen ágazatok lehetnek a tudásintenzív, nagy K+F ráfordítást és digitalizációs színvonalat igénylő ágazatok, például az egészségipar, melynek felvevőpiaca is valamiképpen adott lehet a térségben. A térség és a potenciális betelepülők közötti kapcsolat megteremtése érdekében indokoltnak tartjuk kormányzati háttérintézményi szereplő bevonását is a folyamatba, ugyanakkor célszerű lenne, ha a Balaton Kiemelt Térség, mérete ellenére is, regionális szereplőként tudna megjelenni a befektetések piacán, önálló arculattal, kínálati elemekkel és versenyelőnyökkel.

3) Stabil és kiszámítható támogatási rendszerek kialakítása az egyéni- mikro- kisvállalkozási szegmensben

Korábbi felméréseink, jelen projekthez kapcsolódó szakértői egyeztetéseink, valamint adatelemzésünk is rámutatott arra a szükségletre, hogy a törvényszerűen jelentős fluktuációval bíró egyéni-, mikro-, és a kisvállalkozási szektor számára olyan, működésük stabilitását, tevékenységük

eredményes végzését segítő eszköztámogatásokra, hitelkonstrukciókra, működési hatékonyságot segítő támogatásokra van szükség, amelyek különösen egy-egy mikrovállalkozás indulásánál kulcsfontosságúak. Kiemelt szempont, hogy ezek a támogatások úgy hasznosuljanak a térségben, hogy hozzájáruljanak a vállalkozások középtávú fennmaradásához. Egy ilyen speciális térségi vállalkozásfejlesztési konstrukció kialakítása során területi szempontok figyelembevétele lehetséges, segítve egyrészt a szerényebb gazdasági erővel bíró háttértelepüléseket, másrészt pedig akár ágazati orientáció, kedvezményezés is elképzelhető egy kifejezetten térségi specifikumra szabott – nem feltétlenül centralizált – támogatási struktúra kialakítása során.

Felhasznált irodalom

Központi Statisztikai Hivatal (2021). TEÁOR'08 Struktúra. Webhely: www.ksh.hu/stadat

2004. évi XXXIV. törvény a kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról. 2025. december 17. Webhely: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0400034.tv>